

TANDLÄKAR TIDNINGEN

Tandläkarkunskap sedan 1909

Nummer 12 2011 ■ Årgång 103

www.tandlakartidningen.se

■ INTERVJUN: PETER HONETH

Fler utbildnings-
platser SID 30

■ STUDENT:

Fem olika vägval

SID 44

LITEN KLINIK

Henrik Skage
mot strömmen

SID 14

Databasen
bidde en
tumme SID 25

Räcker
tandläkarna
till? SID 34

REMITTERA DIN PATIENT OM DU DELAR VÅRA VÄRDERINGAR

**KOMPETENS
MORAL**

**OMSORG
KVALITET**

**VETENSKAP
ANSVAR**

SPECIALISTKLINIKEN FÖR DENTALA IMPLANTAT

VÄRMDÖVÄGEN 121
131 37 NACKA

TEL. 08-718 30 50, FAX 08-718 00 13
info@specialistkliniken-implantat.se

Specialistkliniken i Nacka är landets största, privata enhet för specialisttandvård. Kliniken har 1200m² lokalyta och sysselsätter 38 anställda, däribland 13 tandtekniker vid vårt eget laboratorium. Vi har 25 års erfarenhet av implantatbehandling och har installerat nära 30.000 fixturer på över 7.000 patienter. Förutom all slags implantatbehandling utförs även all övrig dento-alveolär kirurgi. Vårt behandlingspanorama inkluderar all slags protetisk specialistvård, behandling av tandlossningssjukdomar och fullständiga käkledsutredningar. All behandling kan utföras under narkos. Remisser mottages även för datortomografi och övriga röntgenutredningar.

Vår strävan är att kontrollera och ta ansvar för hela vårdkedjan. Verksamheten drivs i sjukhusliknande, särskilt väl anpassade lokaler – ett specialistcentrum med höga krav på en mänsklig miljö kombinerat med avancerad teknologi. En långsiktig kvalitetskontroll med ständig tillgänglighet för patienten och remitterande kollega hör till klinikens viktigaste målsättningar. Specialistkliniken i Nacka är godkänd av Socialstyrelsen som utbildningsklinik för erhållande av specialistbehörighet i oral protetik.

Specialist käkkirurgi: Sten Holm

Specialist parodontologi: Juhani Fischer

Specialister protetik: Pär Almqvist Christer Bessing Per Ekenbäck Claes Ellgar

Specialist röntgen: Inger Eklund **Narkosläkare:** Gunilla Caneman

ST-Tandläkare: Jakob Krog

Oberoende och trovärdighet hör ihop

Sveriges Tandläkarförbund har 8 600 medlemmar. Det är en utmaning att nå ut med information på ett bra sätt så att man vet att den når alla. Efter varje förbundsstyrelsemöte skriver förbundet en snabbinformation om vad som avhandlats. På samma sätt skriver vi några gånger per år sammanfattningar av verksamheten och ibland författas viktig information som behöver nå ut till medlemmarna. Detta mejlas ut till bland andra alla lokalavdelningsordförande. Tanken är att informationen sedan ska spridas ut vidare lokalt till medlemmarna. Tyvärr verkar detta inte fungera som det ska och om du som enskild tandläkarmedlem inte får informationen kan du hitta den på förbundets hemsida. Du loggar in och tittar under Medlem och Medlemsinformation. Du kan också kontakta din lokalföreningsordförande för att säkerställa att informationen vidarebefordras till dig.

Under innevarande år har vi också infört en särskild informationssida i Tandläkartidningen. Du hittar den lite längre bak i tidningen, före platsannonserna. Här sammanfattar vi kort aktuella frågor i vårt arbete. Denna sida är den enda förutom ledarsidan som förbundet och förbundsstyrelsen förfogar över och vars innehåll vi kan påverka och styra.

Tandläkartidningen är förbundets organ och har en central roll för kommunikation inom kåren och för att föra ut tandläkarkårens synpunkter. Men det är en tidning som står fri och oberoende. Tidningen ska bevaka, spegla nyheter och debatt inom tandvården och stimulera till och vara forum för en öppen och vital debatt för hela tandvården. Tandläkartidningen ska även ganska aktuella tandvårdspolitiska frågor, odontologisk vetenskap och andra områden som är av intresse för tandläkarna. Detta beskrivs i det policydokument som förbundsstyrelsen fastställt för tidningen. För att kunna

svara upp mot dessa förväntningar är oberoendet från förbundet och förbundsstyrelsen både viktigt och centralt.

Ibland riktas kritik mot Tandläkartidningen och vad som skrivs. Saklig kritik som framförs på ett sätt att den kan bemötas av journalister eller chefredaktör är bra och visar på just det engagemang som är viktigt i en yrkeskår. Men oprecisa anmärkningar om att tidningen inte är tillräckligt neutral när den beskriver vad som sker i tandvården är att ifrågasätta själva principen om tidningens oberoende och dess uppgift att kunna granska inte bara tandvården utan även förbundet och dess delar. En åsiktsstyrd tidning som var förbundets förlängda arm och som gav vinklade skildringar av tandvårdens förutsättningar eller vårt arbete skulle skada tandvården som helhet. Det skulle inte vara en tidning man litade på, som man ville läsa eller annonsera i. Som ideell förening och som förtroendevalda måste vi tåla att vår tidning bevakar och kontrollerar vad vi gör. Vi måste svara upp mot våra medlemmars förväntningar om att vi svarar när tidningen granskar oss och ställer frågor.

Du som läser vår förbundstidning, oavsett om du är tandläkare, politiker, myndighetsperson eller något annat, måste kunna lita på att Tandläkartidningen är en oberoende tidskrift som produceras av kvalificerade journalister i enlighet med journalistiska och pressetiska principer och tryckfrihetslagstiftning. Och det är precis det du kan och ska göra! Tandläkartidningen är den största facktidningen i Tandvårdssverige med en upplaga på 9 700 och dessutom med en högkvalitativ och alltid uppdaterad nättidning. Tandläkartidningen är den oberoende tidningen som möjliggör debatt och diskussion för hela tandvården. Den är därmed något vi måste värna – det handlar om vår trovärdighet som tandläkare. ■

»En åsiktsstyrd tidning ... skulle skada tandvården som helhet.«

GUNILLA KLINGBERG
Ordförande
gunilla.klingberg@
tandlakarforbundet.se

Mediekontakter kan vara fruktbara

Påståendet att medierna oftast ljuger, sprider massor av felaktigheter och förföljer folk må vara en vulgäruppfattning som är rätt extrem, men hörs ändå då och då. Något vanligare är den klivna syn på medier som man kan spåra hos dem som å ena sidan med emfas talar om att medier och enskilda journalister ska vara opartiska men å andra sidan blir mycket upprörda då andra åsikter än deras egna ges utrymme på nyhetsplats (ledarsidornas partiskhet räknas inte, den är själva grunden för deras existens). Opartiskhet, men på mina villkor, skulle man kunna säga.

Opartiskhet blandas ofta ihop med snällhet, en slags slätstrukenhet. Som om endast rena fakta eller intervjuer som helt och hållet styrs av en intervjuperson skulle vara opartiska. Men journalistikens uppgift är att förklara och spegla fler än en sida av ett ämne eller en konflikt; att hövligt ligga lågt är inte opartiskt.

Att det begås massor av fel i medierna är jag väl medveten om.

Inte minst har sex år som ledamot i Pressens opinionsnämnd givit mig otaliga exempel på det (där bedömer man dock inte om en artikel har innehållit faktafel eller varit slarvig på annat sätt utan om någon har lidit skada av en publicering). Men de medvetna felaktigheterna är faktiskt sällsynta.

Vid sidan av alla, berättigade och oberättigade, klagomål på medier existerar på många håll ett respektfullt förhållande mellan dem som har något att berätta för allmänheten och allmänhetens representanter, medierna och deras journalister. Ett exempel berättar vi om i det här numret.

Som en fördelaktig bieffekt av arbetet med Tandläkarförbundets kampanj mot godis och läsk för några år sedan har tandläkarna i Skåne fått goda kontakter med de lokala medierna som även efter kampanjen intresserar sig för de nyheter som tandläkarna levererar och också vänder sig till tandläkarna när de behöver odontologisk expertis. Privattandläkaren Ingrid Frankman berättar mer i intervjun på sidan 22.

I Skåne har tandvården och medierna med andra ord grävt kanaler till varandra, inte skyttegravar. ■

»I Skåne har tandvården och medierna ... grävt kanaler till varandra, inte skyttegravar.«

Nära min arbetsplats fanns till helt nyligen ett postkontor. Där har jag inte utträttat postären den på mycket länge eftersom kontoret endast har varit till för företag. Men nu har det flyttat. Vart? Jo, in i Postmuseet. En passande plats, kanske, för en typ av service som blivit alltmer museal. Häromdagen ledade jag förgäves efter ett bankkontor med pengar. Jag borde förstås ha sökt i Myntmuseet. ■

**TANDLÄKAR
TIDNINGEN**

SVERIGES TANDLÄKARFÖRBUND
THE JOURNAL OF THE SDA
(SWEDISH DENTAL ASSOCIATION)
Årgång 103 Grundad 1909

Postadress: Box 1217, 111 82 Stockholm
Besöksadress: Österlånggatan 43
Telefon: 08-666 15 00
Fax: 08-666 15 95
Hemsida: www.tandlakartidningen.se
E-post:
redaktionen@tandlakarforbundet.se
E-post direkt till en person:
fornamn.efternamn@tandlakarforbundet.se

CHEFREDAKTÖR:
Christina Mörk 08-666 15 06
Ansvarig utgivare

REDAKTION:
Cecilia Ekholm
Webbredaktör (tjänstledig)

Anita Hagstedt 08-666 15 29
Korrektur, registrering

Thomas Jacobsen 08-666 15 00
Vetenskaplig redaktör

Lina Jonsson 08-666 15 19
Webbredaktör (vikarie)

Mats Karlsson 08-666 15 17
Reporter

Björn Klinge 08-666 15 57
Vetenskaplig redaktör

Carina Löf Frohm 08-666 15 16
Layout, produktionsansvarig

Lasse Mellquist 08-666 15 28
Layout

Janet Suslick 08-666 15 26
Reporter

ANNONSER:
Elisabeth Frisk 08-666 15 13
Prenumerationer, ej medlemmar
Radannonser

Christer Johansson 08-666 15 27
Produkt- & platsannonser

Inger Käberg 0708-44 33 83
Platsannonser
platsannonser.ttt@tandlakarforbundet.se

PRENUMERATION:
Sverige 1 450 kronor + 6 % moms
Norden 1 550 kronor + 6 % moms
övriga länder 1 700 kronor

TS-kontrollerad upplaga: 9 700

Medlem av

**SVERIGES
TIDSKRIFT**

Tryck:
Ljungbergs Tryckeri AB
264 22 Klippan
ISSN 0039-6982

All redaktionell text lagras elektroniskt av Tandläkartidningen för att kunna publiceras också på internet. Författare som inte accepterar detta måste meddela förbehåll. I princip publiceras inte artiklar med sådant förbehåll.

CHRISTINA MÖRK
Chefredaktör

14

30

20

34

62 38

REPORTAGET

»Jag tyckte att jag kunde bedriva tandvård bättre i egen regi än som klinikchef i folktandvården.«

SID 14

3 LEDARE Oberoende och trovärdighet hör ihop. Gunilla Klingberg

6 AKTUELLT

14 STOR ELLER LITEN KLINIK – HAR DET NÅGON BETYDELSE?

Utvecklingen går mot allt större privatkliniker, hävdar vissa. Men det finns de som ser fördelar med småskalighet.

18 LEX MARIA

20 TRÄNING PÅ ARBETSTID GER BÄTTRE HÄLSA

22 VAD HÄNDE SEN?

Informationsstrategin från kampanjen »Tandläkare mot godis och läsk« håller än, menar Ingrid Frankman, en av Skånes två sockergeneraler.

OMSLAG: Tandhygienist Charlotta Johansson, tandsköterska Lena Nordmark och tandläkare Henrik Skage. Foto: Magnus Eriksson

25 DATABAS PÅ GÅNG

Ännu finns ingen offentlig databas om munhälsa och tandvård, som Socialstyrelsen utlovat – men snart.

28 TANDHÄLSOREGISTRET HJÄLP VID KVALITETSSÄKRING

30 DÄRFÖR BYGGS TANDLÄKARUTBILDNINGEN UT

Det är rimligt att Sverige täcker sitt eget behov, anser statssekreterare Peter Honeth.

34 KOMMER ANTALET TANDLÄKARE ATT RÄCKA TILL?

36 ETIK I PRAKTIKEN

»Får vem som helst använda mina bilder?«

38 VOLONTÄR I KAMBODJA

44 OLIKA VÄGAR FÖR DE NYA

47 HÄLSA OCH LYCKA I FOKUS

VETENSKAP & KLINIK

50 KRÖNIKA Har du träffats av ett sjölejon? Thomas Jacobsen

51 BÖCKER

52 FACKPRESS

59 I KORTHET

62 »HANDLEDARSKAPET ÄR MIN VIKTIGASTE GÄRNING«

Thomas Jacobsen

66 GODA RESULTAT MED HÖGFLUORTANDKRÄM

Anna Nordström

70 FORSKNING OM BARN- OCH UNGDOMSTANDVÅRD ÖNSKAS

73 DEBATT

76 FÖRBUNDSNYTT

77 PLATSANNONSER

82 KORSORD

83 RADANNONSER

86 FÖDELSEDAGAR

88 VIKTIGA ADRESSER

90 KALENDARIUM

Tre motioner till förbundsmötet

Värna om ett starkt och gemensamt förbund. Öppna för ett individuellt medlemskap i förbundet. Det har kommit tre motioner till förbundsmötet.

I en motion skriver tjänstetandläkare Niklas Öberg att tidigare gräl inom kåren ledde till överenskommelsen att förbundet driver vissa frågor, riksförningarna andra. Det har fungerat bra. Den oenighet som finns riskerar att låsa samarbetet. FS väljs av förbundsmötet, och därför ska alla ledamöter delta i FS.

Han yrkar att förbundsmötet ger styrelsen för STF i uppdrag att agera för ett fungerande förbund, utvecklar verksamhetsplan, visionsdokument och tar till sig synpunkterna i medlemsenkäten 2010.

Inför ett individuellt medlemskap i förbundet, yrkar privatvårdsläkarna Mikael Jansson och Anders Mohlin i sin motion. De påpekar att det inte finns en intressegemenskap mellan fö-

reträdare för fackförening och företagare. Ett frivilligt individuellt medlemskap ska utgå från en gemensam aspekt: att man är tandläkare. Övrigt kan lämnas över till självständiga fack- eller branschorganisationer.

Motionärerna föreslår att förbundsmötet beslutar om ett individuellt medlemskap i förbundet, också

för tandläkarstudenter som studerar utomlands.

Medlemskapet i förbundet ska vara oberoende av medlemskap i PT eller TT, yrkar styrelsemedlemmarna i Praktikertjänsts Tandläkarförening: »I dag tvingas tandläkare som ej känner sig hemma i PT eller TT att även lämna STF trots att de

uttrycker en vilja att tillhöra förbundet.«

Motionärerna yrkar att förbundsmötet beslutar om att ett medlemskap i STF ska vara oberoende av ett medlemskap i PT eller TT.

MATS KARLSSON

LÄS MER

www.tandlakartidningen/nyheter.se

»Undantag från amalgamförbud behövs«

➤ Möjlighet till undantag från amalgamförbud behövs även i framtiden. Det anser Anders Berglund, Socialstyrelsens kontaktperson för dentala material. Han har utvärderat amalgamanvändningen efter det generella förbudet.

Sedan den 1 juni 2009 har det varit förbjudet att använda dentalt amalgam på barn och ungdomar samt friska vuxna.

Däremot är det möjligt att i undantagsfall använda

amalgam på vuxna patienter inom sjukhustandvården fram till slutet av juni 2012 – om det finns särskilda medicinska skäl och om andra behandlingsmetoder inte ger tillräckligt bra resultat i det enskilda fallet.

JS

Tandblekning får nya regler i Europa

➤ EU har antagit nya regler för tandblekningsprodukter.

För att använda produkter som innehåller mellan

0,1 procent och 6 procent väteperoxid måste man undersökas inom tandvården, som också ska utföra den första behandlingen. Patienter som är 18 år och äldre får sedan fortsätta behandlingen själva.

Produkter som innehåller högst 0,1 procent väteperoxid får även i fortsättningen säljas fritt, och produkter med mer än 6 procent väteperoxid fortsätter att vara förbjudna.

JS

LÄS MER

www.tandlakartidningen/nyheter.se

Helsvensk Helkeramik

med 10 års garanti!

0771-98 98 00

denzir®

Nytt steg mot storregion i södra Sverige

Blir det en ny storregion i södra Sverige? En gemensam avsiktsförklaring planeras till den 1 november.

Innan beslutet om en storregion i södra Sverige tas måste alla fullmäktige på landstings- och regionsnivå säga ja. Det ska ske senast vid årsskiftet, enligt en överenskommelse mellan företrädare för Region Skåne, Landstinget Kalmar län, Regionförbundet i Kalmar län, Landstinget Blekinge, Regionförbundet Blekinge, Landstinget Kronobergs län och Regionförbundet Södra Småland.

Samtidigt pågår diskussioner om andra konstellationer.

En sammanslagning innebär sannolikt en förändrad folktandvårdsorganisation.

– På lokalnivå kommer inte allmäntandvården att påverkas speciellt mycket, men ledningen påverkas, säger Anders Nylander, tandvårdschef på Folktandvården Kalmar.

– Blir det en storregion kan man tänka sig en utveckling som i Västra Götaland, där det finns en central ledning med utlokaliserade kanslier och områdeschefer, säger han.

Diskussioner om att bilda storregion pågår på olika håll i landet.

JANET SUSLICK

Riksrevisionen granskar tandvårdsstödet

Fungerar tandvårdsstödet som det var avsett? Det ska Riksrevisionen ta reda på.

Riksrevisionen, som granskar vad statens pengar går till och hur effektivt de används, har tidigare i en förstudie funnit tecken på att tandvårdsstödet har brister.

Bland annat är besöksfrekvensen hos tandvården lägre än förväntat i vissa åldersgrupper, priserna har ökat i stället för minskat, det förekommer felaktiga eller inga inrapporteringar av prisuppgifter till prisjämförelsetjänsten och kännedomen om tandvårdsstödet är låg hos många patienter.

Den kommande granskningen ska identifiera problemen och se om statens insatser är effektiva.

MATS KARLSSON

Tipsa
Tandläkartidningen!

redaktionen@
tandlakarforbundet.se

**TANDLÄKAR
TIDNINGEN**

Bolagisering av folktandvården diskuteras i Skåne

➤ Vore en bolagisering av verksamheten bra för folktandvården i Skåne? Det vill politikerna i landstingsfullmäktige ha svar på.

Hittills har fyra folktandvårdsorganisationer i

landet bolagiserats: Stockholm, Gävleborg, Västmanland och Sörmland, men i flera diskuteras man för- och nackdelar med den driftsformen.

– Frågan om bolagise-

ring har lyfts fram av våra politiker. Nu samlar vi in fakta om hur bolagsformen fungerar i de organisationer som infört den. För vår del är det fråga om en ren förstudie, förklarar Lars

Kristiansson, produktionsdirektör vid folktandvården i Skåne.

MK

**TANDLÄKAR
TIDNINGEN**

Se bättre, må bättre!

Vår filosofi handlar om kvalitet och omtanke i alla steg. Vi vill få våra kunder att se bättre och utvecklar därför specialoptiska produkter för tandläkare.

Men, våra glasögon och luppar ger inte bara bättre syn. Unik optik i kombination med kunskap om ergonomi, ger en helt ny arbetsställning. En arbetsställning som skonar axlar och nacke och som får våra kunder att må bättre.

www.meridentoptergo.se

**MERIDENT
OPTERGO** **mo**
OPTICAL ERGONOMIC SOLUTIONS

CERTIFIERADE OPTIKER FINNS I BORÅS, KARLSTAD, LUND, MALMÖ, MÖLNLYCKE, NORRKÖPING, SKÖVDE, STOCKHOLM, SUNDSVALL, UMEÅ, UPPSALA, VISBY, VÄNERSBORG, VÄXJÖ, ÖREBRO.

Borrmaskin från 1860-talet visas på Youtube.

Tandläkarhistoria på webben

➤ 55 kortfilmer om föremål från odontologins historia finns snart på Youtube, en webbplats med videoklipp.

Föremålen finns på Svenska Tandläkare-Sällskapets museum i Kista norr om Stockholm och har filmats av Mikael Agaton.

Den första filmen lades ut på Youtube i september. Den är en halv minut lång och visar en urverksdriven borrmaskin från 1860-talet till toner av klassisk musik. Se filmen på www.youtube.com/watch?v=t4mhFjUOh8Y.

Filmerna kommer också att visas på årets odontologiska riksstämman i Älvsjö utanför Stockholm i november.

FÖR 41 ÅR SEDAN ...

I Sveriges Tandläkarförbunds Tidning nummer 15 1970 återfinns rubriken »Lortsverige?«. Tandläkare Seth Neuman har besökt en utställning på Nordiska museet i Stockholm. I några monstrar finns odontologiska föremål som beskrev forna tiders tand- och munvård.

I artikeln får läsaren bland annat veta att »Informationskort ger besked om att tandborsten började uppträda i Europa på 1600-talet och var då en lyxartikel. Tänderna gnuggades också med svampar och tygstycken med tandpulver. Ungefär samtidigt som man började göra propaganda för ökad tandvård, omkring 1840, startades industrimässig tillverkning av tandborstar i England, Frankrike och Tyskland. Dessa borstar hade benskaft med vildsvinsborst. Tandborstar

Ur en 100 år gammal dentalkatalog.

med celluloidskaft började fabriceras i USA år 1884, och nylontandborsten kom 1938.«

Längre fram i artikeln skriver han: »Vid 1800-talets slut var tandborsten för många ännu ett överklassens njutningsmedel. Först genom undervisning och obligatorisk tandborstning i skolorna i början av seklet skedde en ökad spridning av tandborsten i olika sociala skikt. Vid denna tid tyckte

många att det räckte att tvätta sig en gång i veckan och då på lördagen. Och om man ägnade sig för mycket åt kroppsvård ansågs det för övrigt vara högfärdigt.«

Artikeln avslutas med en konklusion: »Vi håller visserligen på att mer eller mindre helt befria oss från personlig lort, men vi har i stället fått miljöortproblemmen som vi måste komma till rätta med snarast.«

MK

**TANDLÄKAR
TIDNINGEN**

JS

Endodonti!

Är konventionell endodonti optimal trots hög misslyckandefrekvens?

Känner du till att N2* ger ca 96 % lyckandefrekvens?

Gå in på hemsidan www.rotfyllning.nu och bilda dig en egen uppfattning!

*N2 köps genom DentMan AB 08-25 10 75

Heta nyheter från Tandläkartidningen

Så får du våra nyheter först av alla: Anmäl dig till Tandläkartidningens nyhetsbrev!

Gå in på www.tandlakartidningen.se, fyll i namn och e-postadress under Nyhetsbrev så mejlar vi dig nyheter när de är som hetast.

**TANDLÄKAR
TIDNINGEN**

framtidslabbet
KEYDENTAL

Flexibel protes
Keyflex
från **995:-**

**KVALITET
PASSFORM
ESTETIK**

- ger nöjda tandläkare och patienter

08-410 320 80 - www.keydental.se

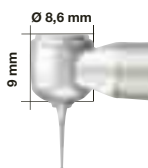

NYHET!

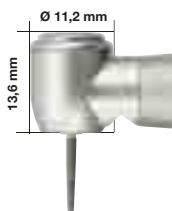
Världens minsta highspeed!*

Minsta huvudet

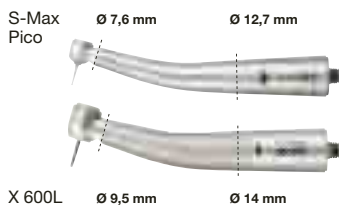
S-Max Pico
Ultra-minihuvud

X 600L
Standardhuvud

Smalaste halsen

Bättre åtkomst, större synfält

S-Max Pico

X 600L

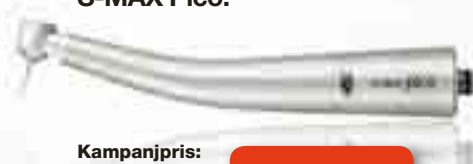
*Enligt tillverkarens mätningar.

Nya sensationella S-Max Pico är NSK:s hittills minsta turbinvinkelstycke, framtaget för att ge ökad åtkomst och större synfält vid preparation. Ultra-minihuvud och supersmal hals ger avsevärt bättre sikt och större svängrum jämfört med standardvinkelstycken.

Pico ingår i S-Max-serien som har höljen i rostfritt stål, keramiska kullager och clean-head-system.

Pico kan köpas med alt. kopplas till LED-ljus och passar på alla typer av kopplingar.

Nu introducerar vi nya S-MAX Pico.

Kampanjpris:

7 470:-

TS Dental är svensk representant för märket NSK.
Box 37, 911 21 Vännäs, Tel. 0935-131 11, info@tsdental.se, www.tsdental.se

NSK:s sortiment kan även köpas via Svensk
Dentalservice / www.dentalservice.se

Ny bok guidar till säkrare vård

»Min guide till säker vård« är en ny bok för patienter som har återkommande kontakt med vården. Boken kan användas av tandvårdspatienter inför omfattande behandlingar.

Guiden ska vara ett stöd för patienten i kontakten med vården. Tanken är att patientsäkerheten ökar och patientens roll stärks med en bok som gör det lättare för patienten att vara delaktig.

Socialstyrelsen har tagit fram boken på uppdrag av regeringen. Sveriges Tandläkarförbund har medverkat.

Förebilden är en dansk

Under hösten sprids »Min guide till säker vård« till vårdgivare inom specialiserad tandvård.

patienthandbok: »Patientens bog – En guide til et sikkert patientforløb.«

Under hösten sprids »Min guide till säker vård« till vårdgivare inom specialiserad tandvård samt övriga hälso- och sjukvården. Personalen ska se till att patienter får boken.

JS

Raimo Pälvärinne slutar i Folk tandvårdsföreningen

Raimo Pälvärinne, tandvårdsdirektör i Östergötland, slutar som ordförande i Sveriges Folk tandvårdsförening.

Raimo Pälvärinne var ordförande i 13 år. Han sitter kvar i styrelsen i ett år och jobbar vidare med frågor kring odontologisk forskning, den nationella forskarskolan och implantatregistret.

Raimo Pälvärinne pla-

Raimo Pälvärinne

nerar att sluta som tandvårdsdirektör i maj 2014 och har tänkt jobba deltid som kliniskt verksam tandläkare i Västra Götaland, där han har bott sedan 2006.

Ny ordförande i Sveriges Folk tandvårdsförening är Eva Ljung, tandvårdsdirektör i Uppsala.

JS

Fler utbildningsplatser i Malmö och Göteborg

Tandläkarutbildningen ska byggas ut med tolv nybörjarplatser 2012, föreslår regeringen i budgetpropositionen.

Till en början blir det nya platser i Göteborg och Malmö. Ytterligare 40 platser planeras på tandläkarutbildningen under kommande år, enligt regeringens förslag.

Även utbildningarna till läkare, sjuksköterska och specialistsjuksköterska ska byggas ut.

FOTO: GÖTEBORGS UNIVERSITET

Utökningen av vårdutbildningarna kommer att finansieras genom en om-

fördelning av platser mellan universitet och högskolor.

JS

Regeringen föreslår att tandläkarutbildningarna i Göteborg och Malmö byggs ut med tolv nybörjarplatser 2012.

Etikdagen 2012

Att mötas som människor

Föreläsare denna dag:

Astrid Seeberger, läkare och lektor vid KI
Lennart R Svensson, skådespelare
Ann Heberlein, docent i etik vid Lunds universitet.

Boka redan nu 20 januari för Etikdagen 2012

Klara Strand konferens, Stockholm
Läs mer och anmäl dig på www.tandlakarforbundet.se

Sveriges Tandläkarförbund

FIRA MED OSS!

BESTÄLL NYA DIGORA® OPTIME UV FRÅN SOREDEX TILL ETT RIKTIGT BRA INTRODUKTIONSPRIS!

Vi firar med lockande erbjudanden att Dentalmind är ny återförsäljare för omtyckta och välrenommerade Soredex.

Digora Optime är både snabb och enkel. Med nya UV-modellen når du dessutom en unik nivå av hygien och komfort. Ett omfattande urval av tillbehör finns. Just nu kan du teckna ett förmånligt avtal på hygienskydd och bildplattor i samband med köp.

Har du en äldre Digora och vill uppdatera? Nu erbjuder vi befintliga användare en prisvärd inbyteskampanj. Vi lovar att du blir nöjd.

Ring 0346-48800 för mer info om inbyte, introduktionspriser eller demonstrationer. Besök oss även i monter C07:51 på Swedental 17-19 november!

Inbyteskampanj
och bra introduktionspriser!

 SOREDEX

AUTHORIZED DISTRIBUTOR
Kodak Dental Systems

coltene
whaledent

poli SDI

 SOREDEX

Komet

 Hu-Friedy

PIEZOSURGERY®

dentalmind®

INNOVATION ÄR VÅR MOTIVATION

INFO & SHOP DENTALMIND.COM TEL 0346-48800

Skanör satsar på pensionärsprofylax

I skånska Skanör möter man utmaningen med allt äldre patienter genom en satsning på pensionärsprofylax.

Vi blir allt äldre, behåller våra tänder längre och bor kvar hemma. Däri ligger en klar utmaning för tandvården inför framtiden. Skånska Skanör hyser en av landets största 85-plusbefolkningar. När den så kallade sköra fasen inträder, vilket kan indikeras av exempelvis minnessvårigheter eller svagare handleder, eskalerar ofta problemen med munhygien.

– Vi såg att det blev väldigt mycket karies och så kunde vi inte ha det, det var inte

Mi Roubert

Därför har man satsat på förebyggande vård, en riktad pensionärsprofylax. Äldre i riskzonen erbjuds rutinmässigt extra rengöring och fluorlackning hos tandsköterska.

Upplägget inleddes först i mindre skala men har de senaste åtta åren fått en mer strukturerad form. Framför allt har hela personalen enats om att det är rätt väg att gå. En

värdigt, minns Mi Roubert, klinikkchef för folk tandvården i Skanör.

vetenskaplig utvärdering saknas, betonar Mi Roubert, men upplever ändå att satsningen slagit mycket väl ut. Med färre lagningar, mindre värk och friskare tandkött som resultat. Dessutom används personalresurserna mer kostnadseffektivt i dag.

– Som man brukar säga: att bota är bra men att förebygga är bättre. Och det är aldrig för sent att försöka förebygga, poängterar Mi Roubert.

När patienterna väl inser nyttan av pensionärsprofylax är det inget problem med motivationen. Kruket är att komma igång med den extra behandlingen. En miljö där patienterna

känner sig trygga och välkomna är a och o, framhåller Mi Roubert. En miljö där det till exempel finns förståelse för att man har svårt att röra sig och att det tar tid att komma upp i stolen.

ERIK SKOGH

Senaste nytt
finns alltid på
tandlakartidningen.se

**TANDLÄKAR
TIDNINGEN**

¹ Blunck U., Chanté Berlin, Data on file 2010.
² Storage: 2,24 °C for 2 years.

x e n o[®] V⁺

Enkomponents självetsande dental adhesiv

NYTT!

10 sek
ljushärdning

NYTT!

Patientvänlig
doft

Förvaras i rums-
temperatur

For better dentistry

DENTSPLY

DENTSPLY DeTrey | Box 2024 | SE-128 21 Skarpnäck | Tel 08 685 65 05 | www.dentsply.eu

Följ med i utvecklingen

I november är det dags för den självklara mötesplatsen för hela tandvårdsteamet. På Odontologisk Riksstämman & Swedental kan du uppleva den senaste tekniken, inspireras av spännande föreläsare och träffa kollegor från hela landet. Välkommen!

Läs mer på swedental.org

**ODONTOLOGISK
RIKSSTÄMMA 2011**

17–19 november • Stockholmsmässan

Smile har satsat stort i Västerås och köpte tidigare i år Thea. På bilden från vänster Marlene Östergren-Regnander, Pia Abrahamsson, Gunilla Ekman, Janette Gustavsson, Svetlana Fadel, Elin Erikols, Mariya Dag, Anette Gustafsson, Magnus Törnell, Pernilla Jansson, Åsa Carlsson, Rickard Landgren, Ewa Palm, Tommy Engström, Izabella Jere, Elisabeth Persson och Lena Blomqvist.

Har storleken någon betydelse?

Utvecklingen går ofrånkomligt mot allt större privatkliniker, hävdar företrädare för de nya tandvårdsföretagen. Men det finns de som ser fördelar med småskalighet:

– Det går utmärkt att driva en liten klinik och samtidigt ge högkvalitativ tandvård, säger Henrik Skage, som nyligen startade eget i Västerås.

TEXT: MATS KARLSSON FOTO: MAGNUS ERIKSSON

I Västerås finns både den lilla och den stora kliniken, några stenkast från varandra, Henrik Skages nyöppnade entandläkarklinik och Smiles stora. Det är samtidigt en bild av Tandvårdssveriges struktur. Frågan är hur strukturen kommer att se ut i framtiden. Vi går mot större enheter, har företrädare för de större tandvårdsföretagen sagt vid ett flertal intervjuer som Tandläkartidningen gjort de senaste åren. Och så blir det kanske, men det finns också de som ser en ljus framtid för småföretagarna.

När de nya tandvårdskedjorna började etablera sig på marknaden för några år sedan inriktade de sig på att köpa upp kliniker och skapa större enheter, något som har fortsatt. Så har exem- ➤

TANDLÄKARE

Henrik Skage
Leg. Tandläkare

Privattandläkare Henrik Skage tillsammans med tandhygienisten Charlotta Johansson och tandsköterskan Lena Nordmark. På kliniken arbetar också tandhygienist Giuseppina Grimaldi.

Rush på kliniken. Det har börjat bra för Henrik Skage; trots att han öppnade kliniken i skiftet maj-juni har han gott om patienter, och de blir fler.

► pelvis Smile i dag 15 kliniker med åtta till tolv behandlingsrum, och Praktikertjänst ansluter endast i undantagsfall entandläkarpraktiker till koncernen. I dag har man cirka 200 praktiker med en tandläkare, utöver detta omkring 800 större kliniker.

Mantrat som företrädare för de nya tandvårdsföretagen upprepat vid flera tillfällen i intervjuer i Tandläkartidningen är att man vill dra nytta av stordriftsfördelar.

– Det kan handla om att göra bättre upphandlingar, göra större investeringar, erbjuda mer mångskiftande kompetens hos de anställda, och att ha större kollegialt utbyte på klinikerna, förklarar Smiles vd David Halldén.

MIX GER VALFRIHET

Han ser ingen fara för överinvesteringar, det vill säga att man lockas till att erbjuda mer vård än vad som är odontologiskt nödvändigt; det vore etiskt oförsvarbart. Det handlar i stället exempelvis om att ha råd att anställa tillräckligt många specialister.

Han är övertygad om att de små privatklinikerna kommer att minska i antal framöver.

– Framför allt tror jag att de tandläkare som är yngre än 40 år inte vill arbeta som ensamtandläkare. De vill ha ett kollegialt utbyte, och det gäller nog också tandhygienister och tandsköterskor. Om fem år kommer det att finnas hälften så många privatkliniker som i dag, säger han.

Också Per Rehnberg, affärsområdeschef för tandvård på Praktikertjänst, stämmer in i detta.

– Vi ser att det finns mindre intresse av att starta enmanskliniker. De flesta vill arbeta tillsammans med kolleger, och verksamheten blir då dessutom effektivare.

Men han ser inte bara stora kliniker i framtiden

dens Tandvårdssverige; de små har också sitt berättigande: Mixen gör att patienterna har valfrihet.

– Alla patienter vill inte ha samma koncept. Trots att vi har en gemensam vision om kvalitet och effektivitet inom vår koncern främjar vi också det unika i att varje klinik har sin egen själ, säger han, och lägger till:

– Entreprenörskapet spirar knappast i den anonyma stordriften. Det gäller att hitta en balans mellan storskalig drift och småskalig vård.

VÅGADE SATSA

Trots allt finns det fortfarande många mindre kliniker kvar, och det finns de som tror på den driftsformen även i framtiden. En av dem är Henrik Skage. Han har arbetat som tandläkare i 16 år, först vid folktandvården i Östergötland, där han också var klinikchef, sedan vid folktandvården i Västmanland, klinikchef också där under några år. I maj i år köpte han en liten klinik av en kollega i ett kulturmärkt 1700-talshus nära stora torget i Västerås. Där har han anställt två tandhygienister och en tandsköterska. Hans hustru är för övrigt specialist i oral protetik inom folktandvården.

Han hade gått med tankar på att starta egen klinik under fem, sex år, men det var först när en kollega sålde sin praktik som han tog steget fullt ut. Läget var det bästa, mitt i stan, lokalerna renoverade, och han visste vad han kunde och vad han gav sig in på.

Det finns flera anledningar till att han tog steget från folktandvården till privat verksamhet:

– Jag tyckte att jag kunde bedriva tandvård bättre i egen regi än som klinikchef i folktandvården. En annan var personalomsättningen inom folktandvården, vilket fick negativa följder

»Entreprenörskapet spirar knappast i den anonyma stor-driften. Det gäller att hitta en balans mellan storskalig drift och småskalig vård.«

för kontinuiteten i arbetet, en tredje anledning att det var en utmaning att driva egen verksamhet, berättar han medan han visar runt i lokalerna, som ligger i två plan.

Ena delen av det timrade huset vätter mot en smal gata med liknande låga trähus. I grannkäken huserar en annan privattandläkare. Husets andra sida gränsar till Svartån.

– Öppnar man fönstret kan man meta härifrån eller från uteplatsen där borta vid gaveln, säger han och skrattar, lägger till:

– Det är charmiga lokaler, men en del jobb; allt rör på sig i ett så här gammalt hus.

Smile har en klinik i Västerås, men för Henrik Skage var det aldrig aktuellt att söka sig dit.

– Då hade jag lika gärna kunnat jobba kvar i den bolagiserade folktandvården.

Lika övertygad som företrädare för de större tandvårdsföretagen är om stordriftens fördelar, lika övertygad är han om den lilla kliniken berättigande.

– Jag kan utforma vården på det sätt jag vill, och våra patienter uppskattar den lilla kliniken och den personliga kontakt man har där med sin tandläkare, tandhygienist och tandsköterska.

KAN INVESTERA TILLRÄCKLIGT

Det uppstår ofta en personlig relation, som både jag, mina kolleger och patienterna uppskattar.

Den lilla kliniken kan naturligtvis inte ha ett lika brett utbud av kompetenser som den stora, men det ser han inte som något problem; behöver patienter specialistvård remitterar eller konsulterar man.

Som egenföretagare i liten klinik är det svårare att göra stora investeringar, men det ser han inte som ett problem.

– Skillnaden är att jag inte kan investera i

samma takt och lika mycket som en större klinik kan, men jag kan investera tillräckligt för att ge patienterna en högkvalitativ tandvård, och det är viktigast. Dessutom har jag en kontinuitet hos personalen som jag ser som oerhört betydelsefull och väl uppväger den lägre investeringstakten.

Större enheter ger större möjligheter för satsningar på vidareutbildning, men inte heller det argumentet biter helt och hållet på honom.

– Jag har varit på många kurser under mina år i folktandvården, och jag kan inte säga att de dominerats av tandläkare från exempelvis Smile eller folktandvården. Privattandläkarna är överlag noga med fortbildning och jag är övertygad om att jag själv och mina anställda kommer att vidareutbilda oss i den takt vi behöver. Vi kan också ordna internutbildningar och bygga nätverk med kolleger från både den offentliga och privata tandvården.

Att starta eget innebär, som en tandläkare uttryckte det »...att man vet vad man ska syssla med resten av livet«. Det håller Henrik Skage delvis med om.

– I dag vet jag vad jag vill. Jag har lagt ner tid och pengar i verksamheten, men med tanke på kliniken läge tror jag inte att det kommer att bli några problem att sälja den om jag någon gång i framtiden skulle vilja det. ■

Enligt Henrik Skage uppskattar en del patienter den nära kontakten med tandvårdspersonalen som finns på den lilla kliniken.

Trots blödningsrisk ordinerades Ipren

Efter rensning av tanden förskrevs antibiotika och patienten rekommenderades att ta Ipren till natten, detta trots att patienten medicinerade med Waran.

Patienten, född 1925, kom till kliniken för akuta besvär från tand 17. Tandläkaren konstaterade osteit, och tanden rensades. Efter ingreppet hade patienten värk och undersöktes dagen därpå. Tandens rensades igen. Recept på antibiotika skrevs ut och patienten ordinerades Ipren 400 mg till natten. Två veckor senare lades patienten in på sjukhus på grund av blödande magsår.

Vid vårdgivarens utredning förkla-

rade tandläkaren att hon förbisett att patienten medicinerade med Waran. Vid det aktuella tillfället assisterades hon inte av sin ordinarie tandsköterska och arbetssituationen var stressig. Tandläkaren uppgav att patienten kan ha missuppfattat längden på ordinationen av Ipren.

Efter händelsen informerades personalen om det inträffade och uppmanades att vara extra uppmärksam på koagulationshämmande preparat när

hälsodeklarationen skrivs. Dessutom har man vid kliniken införd datajournal där cavemarkering tydligt framgår. På varje behandlingsrum finns nu rutiner för medicineringsmed smärtstillande och antiinflammatoriska preparat.

Socialstyrelsen påpekar att även om patienten skulle ha missuppfattat tandläkarens rekommendation att endast ta Ipren till natten var det felaktigt att ge en sådan rekommendation på grund av risken för ökad blödning.

De åtgärder som vidtagits vid kliniken minskar risken för liknande händelser.

MATS KARLSSON ►

IT-produkter som förebygger smittspridning

Tvättbart tangentbord i silikon.

- påminnelsefunktion
- Av/på-knapp

Medigenic tangentbord kombinerar rätt tangentbordskänsla med enkel desinficering.

Tvättbar mus i silikon.
NYHET!
Medigenic mus finns nu med scrollfunktion!

MultiErgonomi

Tel. 08-774 98 80
www.multiergonomi.se
info@multiergonomi.se

physics
forceps

tängerna alla talar om

Atraumatiska extraktioner på minuten.

SWEDE DENTAL

Drottninggatan 49, 702 22 Örebro
TEL 019-14 02 75
FAX 019-611 80 75
www.swededental.se
dental@swededental.se

LUSTGAS

Nyheter!

X-VAC™ MDM Digital

ALLT PÅ ETT STÄLLE:

- Mixer
 - MDM-Digital
 - MDM-Quantiflex
 - Porter MXR
- Andningssystem
 - HB-Hytrel
 - Porter
- Näsmask, enkel
 - Matr-x-silikon
 - Matr-x-engångs
- Näsmask, dubbel
 - Porter
 - Anevac D
- Punktutsug
 - X-Vac
 - Anevac D
- Tillbehör: Fullständigt sortiment
- Service: Fabriksutbildade medicintekniker - för alla modeller.

X-DENTAL AB

Kungsporsavenyn 30, 411 36 Göteborg
Tel. 031-20 70 70 • Fax. 031-16 99 30
e-mail: hberg@x-dental.se
www.x-dental.se

46 och 47 förväxlades

- **Vid en lagning förväxlades tänderna 46 och 47. En bidragande orsak till det inträffade var att tandläkaren var stressad på grund av den höga arbetsbelastningen.**

Patienten, född 1978, kom för lagning av tand 46. Av misstag började tandläkaren borra i tand 47. Felet upptäcktes och borrhskadan lagades med komposit. Därefter åtgärdades tand 46.

Enligt vårdgivarens utredning kan förväxlingen av tänderna ha berott på att tandläkaren arbetade dubbelpass, det vill säga i två behandlingsrum samtidigt. Detta ska endast ske vid enklare ingrepp. Ofta händer det dock att per-

sonal, på grund av tidsbrist och stort patienttryck, sätter upp mer komplicerade åtgärder på dessa pass. Arbetsbelastningen och den stress det medförde kan ha bidragit till förväxlingen.

En annan orsak kan enligt vårdgivarens utredning ha varit att samtliga tänder i den aktuella kvadranten, inklusive visdomstanden, var helt frambrutna och att visdomstanden stod i ett bra läge med perfekt placering i tandbågen.

Efter händelsen fick klinikchefen i uppdrag att ta fram rutiner som tydligt talar om vilka patienter som ska sättas upp på dubbelpass, samt se till så att denna rutin fungerar. Assiste-

rante personal ska göras medvetna om sitt ansvar att vara observanta på vad som sker i behandlingssituationen och att vid upptäckt av en förväxling omedelbart uppmärksamma tandläkaren på detta.

Socialstyrelsen kom fram till att den behandlande tandläkaren hade brustit i sitt yrkesutövande. När han upptäckte misstaget informerade han genast patienten och vidtog adekvata åtgärder genom att laga borrhskadan med komposit.

Socialstyrelsen anser att de ändrade rutinerna minskar risken för liknande incidenter i framtiden.

MATS KARLSSON

Tryckluft ledde till emfysem

Luft trycktes in under slemhinnorna. Patienten fick bröstsmärtor och ambulans tillkallades. På sjukhuset konstaterade man att patienten fått emfysem.

Tand 37 extraherades på grund av karies. Benplastik utfördes med high-speed, varvid luft trycktes in under slemhinnorna. Patientens vänstra öga, kinderna och området submandibulärt bilateralt svullnade kraftigt, och

patienten fick bröstsmärtor. Ambulans tillkallades och patienten fördes till sjukhus.

Vid undersökningen där fann man att patienten hade fått subkutant emfysem i vänster ansiktshalva och runt halsen. Efter röntgenundersökning blev diagnosen pneumomediastinum och misstänkt pneumoperikard. Antibiotika sattes in för att förhindra mediastinit. Patienten undersöktes också senare på ögonklinik.

Vårdgivarens utredning visade att orsaken till skadorna var att luft kommit in under slemhinnorna.

Socialstyrelsen konstaterar att emfysem i anslutning till tandvårdsbehandling är en känd, men ovanlig komplikation. Händelsen visar att det finns risk för emfysem när tryckluftdriven utrustning används.

Om någon ändring av rutinerna genomförts framgår inte av utredningen.

MATS KARLSSON

Fosfat- cement i kapsel

DentMan AB

inte störst men ofta först

08-25 10 75

dentman@dentman.se

Heta
nyheter
från
Tandläkartidningen

Så får du våra nyheter först av alla: Anmäl dig till Tandläkartidningens nyhetsbrev!

Gå in på www.tandlakartidningen.se, fyll i namn och e-postadress under Nyhetsbrev så mejlar vi dig nyheter när de är som hetast.

**TANDLÄKAR
TIDNINGEN**

ÖRESTAD DENTALLAB
- I tandvårdens tjänst -
040-162000

Lyckat med träning på jobbet

Träning på arbetstid ger bättre hälsa samtidigt som produktionsnivån bibehålls eller till och med ökar. Det visar en studie vid folktandvården i Stockholm.

TEXT: MATS KARLSSON

Att träning ger ökat välbefinnande är väl känt, likaså att träning skapar bättre förutsättningar för att undvika förslitningsskador i arbetet. Men vad händer om man låter tandläkare och annan tandvårdspersonal minska sin arbetstid och i stället använda denna tid till att träna? Utifrån en vedertagen ekonomisk modell borde antalet behandlade patienter minska och därmed påverka lönsamheten negativt, men verkligheten följer inte alltid teoretiska modeller.

Ulrica von Thiele Schwarz, psykolog vid Stockholms universitet, bestämde att tandvården var ett lämpligt område att studera sambanden mellan fysisk träning på arbetstid, välbefinnande och produktionseffekter. En bidragande anledning var att det är väl känt att tandläkare och övriga yrkesgrupper i teamen har en pressad arbetssituation med stora risker för stressrelaterade sjukdomar och belastningsskador.

2006 drog hon igång studien vid sex arbetsplatser inom folktandvården. 177 kvinnliga medarbetare deltog. Att det var just kvinnor beror på att de som grupp uppvisar fler yrkesrelaterade skador. Försökspersonernas hälsa mättes genom objektiva analysmetoder och utöver det fick de skatta sitt hälsotillstånd och antalet sjukdagar.

Efter detta delades försökspersonerna in i tre grupper: en fick träna två och en halv timme på arbetstid vid två tillfällen varje vecka, en annan grupp fick samma reducerade arbetstid, men utan möjlighet till träning, och en tredje arbetade som tidigare heltid och utan träning på arbetstid.

De som förkortade sin arbetstid behöll sin ordinarie lön. Projektet pågick under ett år.

Den utvärdering som nu har gjorts visar att den grupp som fick reducerad arbetstid med krav på träning och den grupp som enbart fick reducerad arbetstid behandlade lika många patienter som tidigare. I båda grupperna minskade sjukfrånvaron. I den förstnämnda gruppen förbättrades även flera fysiska värden som lägre blodsocker och kolesterol. Den självskattning som deltagarna fick göra om sin hälsa och sitt välbefinnande stämmer väl överens med de objektiva fynden.

Resultaten av studien talar för att träning på arbetstid bör vara en lönsam investering, både för den anställde och arbetsgivaren. Det instämmer Ulrica von Thiele Schwarz i. Men trots att det gått några år sedan studien avslutades och vissa positiva resultat redan då var kända har ingenting hänt. Varför?

Ulrica von Thiele Schwarz ger ett svar: Hos arbetsgivaren finns kanske en oro för att alla ska ställa krav på minskad arbetstid och att detta skulle minska produktiviteten, det vill säga att de positiva resultaten kanske har att göra med att personerna ingick i en studie och att detta i sin tur gav en positiv effekt som kanske inte kommer att hålla i sig.

DE FLESTA POSITIVA

Eva Kinnari, tandsköterska och arbetsledare vid folktandvården i Tumba, var en av dem som deltog i studien och fick möjlighet att träna på arbetstid. Hon berättar att träningen på arbetstid uppskattades mycket. Speciellt var det viktigt att komma ut i dagsljuset ett par gånger i veckan.

– Visserligen fanns en och annan som inte ville börja träna, men när de väl kom igång blev det inkörsporren till att också fortsätta träna privat, berättar hon.

Hon och de övriga klarade av att

be-
handla
lika
många
patienter med
den förkortade

FOTO: COLOURBOX

arbetstiden som tidigare, men varför vet hon inte; kanske berodde det på att de mätte så mycket bättre både fysiskt och psykiskt.

Hon och många av dem som fick träna på arbetstid ville fortsätta också efter studiens slut, men så har det inte blivit, vilket hon tycker är synd.

– Visserligen är två och en halv timmes träning på arbetstid mycket, men det vore bra att åtminstone få en timme, säger hon.

VERKAR INTRESSANT

Vad får då resultaten för följer? Kommer de anställda att få träna på arbetstid framöver?

När Tandläkartidningen kontaktar folktandvårdens huvudkontor visar det sig att ingen är insatt i studien.

– Flera har hört talas om den, men ingen av dem som fanns i ledningsgruppen när studien genomfördes finns kvar här, förklarar vd:n och personalchefen Tommy Bruhn.

Han har själv bara en vag känedom om resultaten, men säger att det som kommit fram verkar intressant.

– Vi får naturligtvis titta närmare på detta, säger han.

Susanna Magnusson, ombudsman hos Tjänstetandläkarna, tycker att det är bra att det nu finns ytterligare bevis på att motion har positiva effekter på hälsan.

– Alla sätt för arbetsgivaren att minska sjukfrånvaron är positiva, och jag hoppas verkligen att resultaten från undersökningen leder till att de anställda får möjlighet att träna under arbetstid. Små insatser från arbetsgivaren ger stora vinster i form av bättre hälsa. Det är tråkigt när man hör att arbetsgivare drar in friskvårdstimen, säger hon. ■

Succé för Teknodonts kursverksamhet!

Zermatt, Schweiz

Vinter 2012

21/1 - 28/1 2012

Behandlingsprocessen efter Försäkringskassans krav

Se föreläsare och program på teknodont.se

Anmälan ute nu! Begränsat antal deltagare.

Våren 2012

Estoril, Portugal

27/4 - 1/5 2012

Tand- eller implantatburen protetik i paradontalt skadade bett

Se föreläsare och program på teknodont.se

Ledande inom svensk tandteknik

Teknodont Malmö

Box 400 21, 214 10 Malmö. Besöksadress: Smedjegatan 16
Tel +46 40 92 24 40. E-post: malmö@teknodont.se

Teknodont Helsingborg

Box 1344, 251 13 Helsingborg. Besöksadress: Drottninggatan 62
Tel +46 42 12 77 50. E-post: helsingborg@teknodont.se

Sockergeneralen håller massmedias intresse vid liv

Informationsstrategin från kampanjen »Tandläkare mot godis och läsk« håller än. Arbetsättet har lett till ett ökat intresse för tandhälsa och ett fungerande samarbete mellan privat- och tjänstetandläkare. Det menar Ingrid Frankman, en av Skånes två sockergeneraler.

FOTO: JENNY LEYMAN

Ingrid Frankman

varit lyckat, menar Ingrid Frankman. Kopplingen mellan munhälsa och exempelvis övervikt och diabetes ger större tyngd.

– Fler och fler från pressen ringer. Jag tycker att det ökar, säger Ingrid Frankman som får frågor om allt från nappar och tumsugning till kostråd och tandborsttekniker.

Artiklar och inslag leder sedan till att lärare, föräldrar, vårdpersonal med flera hör av sig. Viktiga kontakter att uppmuntra och skapa allianser med. Ingrid Frankman märker också hur alltfler kolleger vill ta del av goda exempel och praktiska erfarenheter.

ETT LEVANDE NÄTVERK

Ringarna sprider sig på vattnet med andra ord. Medierna är en viktig del, men ryktet om olika insatser sprids även via möten och mun-mot-mun-metoden. Många har gått via förbundets hemsida och dess kunskapsbanker eller Praktiker-tjänsts motsvarighet (www.alltomdinator.se) där Ingrid Frankman också är kontaktperson.

Inventeringarna av Region Skånes 33 kommuner delades upp mellan 20

tjänste- och 20 privattandläkare. Nu finns ett etablerat nätverk med bland annat mejllistor. Därmed kan man smidigt organisera sig, till exempel vid uppföljande enkätundersökningar.

– Samarbetet fungerar jättebra och jag tror inte att det känns som någon konkurrens. Det handlar ju om ansvaret för patientens tänder, slår Ingrid Frankman fast. ■

TEXT: ERIK SKOGH

Axla rollen som folkhälsoexpert och ta vara på all respons. Oberoende av om den kommer från skolan, föreningslivet, politiker, kolleger, patienter eller media. Låt sedan ringarna sprida sig över vattnet. Man behöver inte göra allt arbete själv utan det räcker att sätta saker och ting i rörelse. Stötta folk som hör av sig, skapa allianser och odla dina kontaktnät. Samt inte minst – försök hålla den massmediala grytan kokande.

Det var några slutsatser som Ingrid Frankman, en av Skånes två sockergeneraler, drog för tre år sedan från Tandläkarförbundets riksomfattande kampanj »Tandläkare mot godis och läsk« (Tandläkartidningen nummer 4 2008). Då såg hon ingen anledning att förändra eller vidareutveckla projektets modell för att nå ut med information. Något hon håller fast vid än i dag.

– Jag tycker att vi sprider ringarna på vattnet riktigt bra, säger Ingrid Frankman, privattandläkare vars klinik ligger i Anderslöv utanför Trelleborg.

DET BÖRJADE FÖR SJU ÅR SEDAN

Kampanjen inleddes med två stora inventeringar. Den första drog igång hösten 2004. Då gällde det försäljningen av läsk och godis på högsta-dieskolor. Den andra ägde rum våren 2005 och riktade in sig på förskolornas matvanor. Erfarenheterna från projektet gav mersmak och utgör nu

mera en ordinarie del av Tandläkarförbundets verksamhet.

Före sommaren delade exempelvis förbundet, i kampanjens anda, ut pris till elevråd som agerat för att få bort sötsaker från skolkafeterian. En av vinnarna var Sännaskolan i Åhus utanför Kristianstad. Som sockergeneral är Ingrid Frankman samordnare av förbundets arbete lokalt och kontaktperson gentemot medier och omvärld. När pristagarna utsetts tog hon genast kontakt med tandvården på orten för att de i sin tur skulle kunna uppmärksamma pressen. Medierna gillar ett lokalt perspektiv, framhåller Ingrid Frankman.

MEDIAS INTRESSE ÖKAR

Hon har märkt hur kampanjen ökat intresset för tandhälsa hos så väl medierna som allmänheten. Bland annat har Sydsvenskan och Trelleborgs Allehanda på egen hand kartlagt matvanorna vid förskolor och fritids. Allt fler medier med hälsoprofil hör också av sig. Att lyfta fram tandläkaren i rollen som folkhälsoexpert har

Tandläkartidningen nummer 4 2008

PEPSODENT

anti-age

**HJÄLPER TILL
ATT MOTVERKA
5 ÅLDERSTECKEN**

1

Erosion av tandemaljen

2

Tandköttsproblem

3

Gingiva-retraktion*

4

Illningar i tänderna

5

Missfärgningar

**Borsta med Gentle Action –
tandborste med unik luftkudde och
mjuka borststrån för skonsammare
rengöring av tänder och tandkött**

NYHET!

*Motverkar uppdraget tandkött, blottade tandhalsar och problem som hör ihop med detta.

www.pepsodent.se

NYHET

”Ge mig något som fungerar snabbt så blir jag kanske intresserad.”

Patient

Nya Sensodyne Rapid – omedelbar lindring vid ilningar i tänderna

Hur fungerar Sensodyne Rapid?

Formuleringen med strontiumacetat bildar djupa, ocklusiva pluggar i dentinkanalerna och motverkar på så vis ilningar i tänderna.^{1,2}

Sensodyne Rapid:

- Kliniskt dokumenterad lindring^{3,4}
- Verkar redan efter 60 sekunder³
- Bevisat långvarig lindring vid borstning två gånger om dagen⁴
- Bildar en djup, syraresistent ocklusion^{1,2}
- Ocklusionen upprätthålls även efter syrapåverkan²
- Innehåller fluor

*Vid användning enligt instruktionerna på förpackningen

GlaxoSmithKline (GSK) är ett av världens ledande forskningsbaserade läkemedelsföretag. Genom vår nyupprättade skandinaviska division GSK Dental erbjuder vi svensk tandvårdspersonal faktabaserad information och rådgivning för att hjälpa dem att hjälpa sina patienter.

För personlig rådgivning kan du maila vår dental adviser: dental.se@gsk.com

För mer information eller för att beställa gratis varuprover kan du besöka vår hemsida: www.gskdental.se

 GlaxoSmithKline

Referenser: 1. Barrfield N och Addy M. J Clin Periodontol 2004; 31: 325-335. 2. Parkinson C och Wilson R. J Clin Dent 2010. 3. Mason S et al. J Clin Dent 2010. 4. Hughes N et al. J Clin Dent 2010. Framtagen i mars 2010.

E13066 2010/09

Databasen som knöt sig

Tandhälsoregistret skulle bli en kunskapskälla för alla. Det skulle bli en offentlig databas om munhälsa och tandvård på Socialstyrelsens hemsida senast 2009. Än finns den inte.

TEXT: JANET SUSLICK ILLUSTRATION: LASSE MELLQUIST

Tandvården skickar stora mängder data till Försäkringskassan – men uppgifterna är fortfarande inte tillförlitliga.

Inför tandvårdsreformen 2008 fanns storslagna planer på en databas med statistik om den svenska tandvården och den vuxna befolkningens orala hälsa. Den skulle bli en kunskapskälla för alla – forskare, beslutsfattare, tandläkare, patienter.

Med hjälp av uppgifterna som tand-

vården skulle skicka till Försäkringskassan planerade Socialstyrelsen att skapa en omfattande interaktiv databas som skulle finnas tillgänglig för alla på hemsidan.

Genom att plocka ihop uppgifter ur tandhälsoregistret skulle databasens

användare kunna skapa egna tabeller, diagram och kartor som gav svar på olika frågor.

– Vi bygger upp ett fantastiskt underlag för forskning, sade Petra Otterblad-Olausson, chef för Socialstyrelsens epidemiologiska centrum, vid ett symposium på Odontologisk Riksstämman hösten 2007.

Tandhälsoregistret innehåller upp- ▶

► gifter om alla vuxna patienter som utnyttjar det statliga tandvårdsstödet.

Registret omfattar bland annat information om:

- patienterna
- vårdgivaren
- antalet kvarvarande och intakta tänder
- diagnos/tillstånd
- undersöknings- och behandlingsåtgärder
- tandnummer
- tandposition.

Sagan om databasen med uppgifter ur tandhjälsregistret påminner om sagan om den lille mannen som gick till mäster skräddare med en bit tyg för att få en liten rock. Tiden gick. Det bidde ingen rock. Det bidde inga byxor, ingen väst, inga vantar. Till slut bidde det inte ens en tumme.

Databasen skulle finnas tillgänglig via Socialstyrelsens webbplats 2009, enligt planerna som Petra Otterblad-Olausson berättade om i en intervju i Tandläkartidningen nummer 2 2008.

Fem personer skulle arbeta med tandhjälsregistret mot slutet av 2008, trodde hon då. En verksamhetsansvarig, en statistiker, en epidemiolog eller analytiker, en informatör och en som skötte administrationen skulle anställas vid Epidemiologiskt centrum, som i dag är en del av myndighetens avdelning för statistik och utvärdering. Tandvårdsexpertis skulle också knytas till verksamheten.

Förutom att göra information om tandvård och oral hälsa tillgänglig via databasen, skulle Socialstyrelsen göra jämförelser av tandvårdens kvalitet och effektivitet ur olika perspektiv. Odontologiska resultat, kostnader, tandvårdens tillgänglighet och patienterfarenheter skulle analyseras i rapporter, tänkte Petra Otterblad-Olausson.

ÅREN GICK

Tandvårdsreformen trädde ikraft i juli 2008. Året gick. Det bidde ingen interaktiv databas med statistik om oral hälsa och tandvård på Socialstyrelsens hemsida.

2009 kom och gick. Det bidde ingen databas.

»Det vore fantastiskt om Socialstyrelsen, Försäkringskassan och TLV skulle lägga ut sin statistik på en gemensam portal, men där är vi inte än.«

2010 var ett rimligt mål för databasen, sade Camilla Persson Eldeby, Socialstyrelsens dåvarande projektledare, i en intervju i Tandläkartidningen nummer 11 2009.

Ambitionerna för databasen hade då blivit mindre ambitiösa.

MÖJLIGHET ATT KOMBINERA

Antalet kvarvarande och intakta tänder var de två variabler som speglade tandhälsa, ansåg Camilla Persson Eldeby i intervjun.

När databasen blev tillgänglig skulle det vara möjligt att kombinera uppgifterna om kvarvarande och intakta tänder med bakgrundsvariabler som ålder, kön, geografiska områden, utbildning, inkomst, utländsk bakgrund, diagnoser och åtgärder, tandnummer och tandposition.

Det skulle däremot inte bli möjligt att till exempel jämföra diagnoser och tillstånd med undersöknings- och behandlingsåtgärder, men Camilla Persson Eldeby trodde att Försäkringskassan skulle redovisa för diagnoser och åtgärder ur ett ekonomiskt perspektiv.

DATABASEN FINNS »GANSKA SNART«

2010 kom och gick. Det bidde ingen interaktiv databas med statistik om oral hälsa och tandvård på Socialstyrelsens hemsida.

Än finns det ingen sådan databas på myndighetens hemsida, men den kommer att finnas »ganska snart«, enligt Andreas Cederlund, tandläkare och utredare på Socialstyrelsens avdelning för statistik och utvärdering.

Databasen kan svara på frågor om kvarvarande och intakta tänder, eller om diagnoser kopplade till åtgärder, i förhållande till bakgrundsvariabler som ålder, kön, geografiska områden, utbildning, inkomst, födelse-land,

medborgarskap, tandnummer och tandposition.

I dag jobbar en person på Socialstyrelsen heltid med tandhjälsregistret: Jaroslava Lafih, som är statistiker på Socialstyrelsen.

Ett bekymmer är att uppgifterna om kvarvarande och intakta tänder fortfarande inte är tillförlitliga. Orimligt många äldre rapporteras ha alla tänder kvar. Felen beror delvis på journalsystemen, men det är tandläkarens ansvar att rapportera rätt, säger hon.

– När jag känner mig säker på att statistiken är rätt lägger jag ut den. Men än så länge avvaktar jag, säger hon.

Anledningen är att det kan leda till fel slutsatser, exempelvis i forskning. Därför är det viktigt att kvalitetssäkra databasen.

GÅR ATT STÄLLA FRÅGOR

Även om databasen inte finns på hemsidan kan folk ställa frågor till Jaroslava Lafih. Enkla uppgifter tar hon fram gratis. Att få svar på mer omfattande frågeställningar kostar pengar. Socialstyrelsen har en fastställd taxa.

Uppgifterna i registret kan användas för statistik, forskning, epidemiologiska undersökningar, utvärdering och kvalitetssäkring. Men det är strikt sekretess.

Socialstyrelsen lämnar inte ut uppgifter som kan skada en enskild patient eller vårdgivare eller som avslöjar företagshemligheter.

För att få ut uppgifter på individnivå till forskning måste en etisk prövning göras.

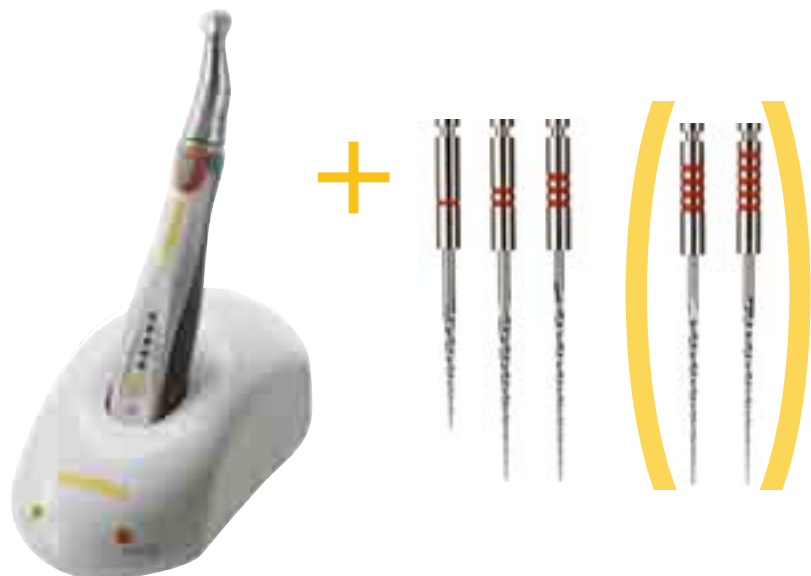
Socialstyrelsen tar inte utan vidare fram rapporter om tandvården.

– Finns det ingen beställare, finns det inga rapporter. Socialstyrelsen kan inte springa förbi resursfrågan, säger Andreas Cederlund.

Ett annat problem är att tre myndigheter samsas om att redovisa statistik om munhälsan och tandvården: Socialstyrelsen, Försäkringskassan och Tandvårds- och läkemedelsförhållningsverket (TLV).

– Det vore fantastiskt om alla tre myndigheter skulle lägga ut sin statistik på en gemensam portal, men där är vi inte än, säger Jaroslava Lafih. ■ ►

PERFECT ENDO!

S5 ROTARY SYSTEM®

MER ÄN 1500 ANVÄNDARE KAN INTE HA FEL!

Vårt unika S5 koncept för maskinell rensning lovordas för sin säkerhet, enkelhet och effektivitet. Kontakta gärna vår produktspecialist Maria Flodin, 0703-510125, maria.flodin@sendoline.com för referenser eller demonstration.

PRODUKTER I S5-SERIEN

- S5 ROTARY SYSTEM®
- S5 GP POINTS
- S5 RETREATMENT SYSTEM
- S5 BIG APICAL FILES

Vid frågor kontakta Sendoline AB
Tel 08-445 88 30, info@sendoline.com, sendoline.com

Sendoline®

Tandhälsoregistret för säkrad kvalitet

► **Att jämföra riksomfattande statistik från tandhälsoregistret med sina egna siffror är ett sätt att kvalitetssäkra verksamheten. I framtiden kan det bli möjligt.**

TEXT: JANET SUSLICK

Inför tandvårdsreformen 2008 fanns ambitiösa planer på en databas där tandläkare och alla andra själva kunde ta fram statistik från tandhälsoregistret (se artikeln på sidan 25). Än finns ingen offentlig databas.

– Det är svårare än man tror att skapa en interaktiv databas, konstaterar Lars Sjödin, i dag odontologisk utredare och tandläkare på Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV). Han deltog i planeringsarbetet inför tandvårdsreformen 2008.

Tandhälsoregistret skulle i princip kunna användas av enskilda kliniker som vill jämföra sina egna siffror med riksomfattande statistik för att kvalitetssäkra verksamheten.

– Många tandläkare är intresserade av att veta mer om tandhälsan, produktionen och kvaliteten. Hur många tänder har patienterna? Hur ofta kommer de? Vilken sorts vård får de?, säger Lars Sjödin.

KARIES ELLER TIDIGARE LAGNINGAR

Sekundärkaries, parodontit och parodontal sjukdom, tandlöshet och tandluckor och hur man väljer att behandla dem är exempel på faktorer som kan vara intressanta att jämföra.

En annan fråga som intresserar Lars Sjödin är varför lagningar görs. Under det senaste året gjordes över 3,3 miljoner lagningar.

– Vi har aldrig tidigare på nationell nivå vetat om man lagar tänder på grund av karies eller om vi lagar tidigare lagade tänder som går sönder, säger han.

Att kunna jämföra sina rotfyllningar med rikets skulle också vara intressant. »Hur många rotfyllningar behöver jag göra om efter några år jämfört med rikssnittet?«

VERKTYG VID KÖP AV KLINIK

De uppgifter som rapporteras in till tandhälsoregistret skulle också kunna vara intressanta när man överväger att ta över en klinik. Statistiken kan ge en bild av vilken vård man kan vänta sig på kliniken och vilken volym verksamheten har.

Med uppgifterna från tandhälsoregistret kan den som säljer sin klinik visa mer än hur stor omsättningen har varit. Är det många friska patienter, eller har många patienter ett stort behandlingsbehov?

– Man kan fatta bättre affärsbeslut om man tittar på statistiken. Jag tror inte att det är så många som har tänkt på det, säger Lars Sjödin.

Hur många tänder finns det hos patienterna på kliniken, och hur stor andel är intakta? Hur många undersökningar görs? Hur många lagningar, och varför? Hur många kronor och broar?

Om man vill ha många friska pa-

tienter eller en större andel sjuka patienter beror mycket på intresse. Vill man inrikta sig på förebyggande tandvård eller exempelvis protetik?

Myndigheterna har inte tid att erbjuda sådana sammanställningar, men vårdgivare kan ta fram dem själva med hjälp av journalsystemen, berättar Lars Sjödin.

FINNS FELKÄLLOR

När uppgifterna finns på riksnivå skulle man kunna börja jämföra, men de behöver vara mer kvalitetssäkrade än i dag.

Ett sätt att se om siffrorna i tandhälsoregistret ger en rimlig spegling av munhälsan är att jämföra dem med epidemiologiska studier. Ger de inte samma bild behöver man hitta felkällorna.

En felkälla är att behandlare inte rapporterar på samma sätt.

– Tandläkare har inte fått instruktioner om hur de ska göra och många förstår nog inte vad de har för nytta av att rapportera rätt heller, säger Lars Sjödin.

Det är viktigt med återkoppling, tycker Lars Sjödin. Myndigheterna behöver visa upp hur statistiken ser ut och ta reda på om tandläkarkåren tycker att den verkar rimlig.

Vad gäller karies ligger tandhälsoregistrets siffror nära tidigare epidemiologiska studier, medan parodontitsiffrorna stämmer sämre, berättar Lars Sjödin.

– Man kanske rapporterar parodontit som gingivit i stället, spekulerar han. ■

Planerna att skapa en webbplats med en offentlig databas med statistik om tandvården och oral hälsa drar ut på tiden. Tandläkartidningen har skrivit om databasen i nummer 2 2008 och nummer 11 2009.

"...under mina 35 år
har jag inte sett något
material som är mer
vävnadsvänligt" *

CORNELIS PAMEIJER, PROFESSOR EMERITUS

" Ceramir Crown & Bridges
hanteringsegenskaper är
mycket tilltalande."*

PER HAAG, PRIVATTANDLÄKARE

" ... cementet är lättanvänt och
snabbt – en protetikers dröm!"*

STEFAN ELLNER, ÖVERTANDLÄKARE. SPECIALIST I ORAL PROTETIK

Ceramir® Crown & Bridge är ett biokeramiskt och biokompatibelt cement som med sina naturliga och vävnadsvänliga egenskaper säkrar en optimal förslutning mellan material och tand. Läs mer om Ceramir® Crown & Bridge på www.ceramir.se

*Läs hela citaten på www.ceramir.se

Ett 50-tal nya platser planeras på landets tandläkarutbildningar under de kommande åren, berättar Peter Honeth, statssekreterare med ansvar för högre utbildning och forskning.

»Fler utbildningsplatser ger bättre jämvikt«

Det är rimligt att Sverige täcker sitt eget behov av tandläkare, anser statssekreterare Peter Honeth. Därför byggs tandläkarutbildningen ut.

TEXT: JANET SUSLICK

FOTO: MICHAEL MELANSON

Tandläkarutbildningen är i dag underdimensionerad, men nu tar regeringen steg för att motverka det, berättar Peter Honeth, statssekreterare på utbildningsdepartementet med ansvar för högre utbildning och forskning.

Sammanlagt ett 50-tal nya platser planeras på landets tandläkarutbildningar. Prognoser från Högskoleverket och Socialstyrelsen talar för att behovet är ännu större.

– Högskoleverket har sagt att det behövs ett hundratal platser, men det ska vägas mot ekonomiska förutsättningar och lärosätenas möjlighet att ta emot fler studenter, säger Peter Honeth.

– Jag kan inte garantera att platser-

FOTO: COLOURBOX

Är du lönsam lille vän?

na räcker till, men det blir i varje fall bättre jämvikt. Vi utbildar inte för dagens situation utan för en rätt osäker situation om 10, 20 år. Det finns ingen absolut matematik i det. Självklart ser efterfrågan på tandvård annorlunda ut om 20 år.

– Beräkningar brukar slå fel. Problemet är att man inte vet åt vilket håll.

BRIST UTANFÖR UTBILDNINGSORTERNA

Mycket talar för att fler tandläkare bör utbildas. Många tandläkare närmar sig pensionsåldern och det finns i dag brist på tandläkare i vissa delar av landet.

– Det är ett regionalt problem att det inte är tillräckligt attraktivt att bo utanför utbildningsorterna, säger Peter Honeth.

Att fler tandläkare flyttar till Sverige än ifrån Sverige är också ett tecken på brist.

Andra faktorer som talar för ett ökat behov är att allt fler patienter blir allt äldre. De har i större utsträckning än tidigare generationer egna tänder eller implantat kvar i munnen. Dessutom har de kanske högre förväntningar på tänderna långt upp i åldern.

Samtidigt talar vissa faktorer för ett minskat behov av tandläkare, till exempel att kariesskador har minskat och att det blir fler tandhygienister under kommande år.

TOLV PLATSER NU

Tandläkarutbildningen byggs ut med tolv nybörjarplatser nästa år, föreslår regeringen i budgetpropositionen. Sex nya platser i Göteborg och sex i Malmö planeras 2012.

Varför just Göteborg och Malmö?

– Tolv platser är för få att sprida ut på alla utbildningsorter. Göteborg har begärt fler platser tidigare. Vi har också tittat på söktryck och vilka som har fått fler utbildningsplatser de senaste åren.

Ytterligare 40 nya platser vid landets tandläkarutbildningar föreslås under kommande år. ▶

- – Regeringen har inte tagit ställning till exakt när eller var platserna kommer till. Det presenteras sannolikt i nästa års budget, säger Peter Honeth. Han tror inte att alla platser läggs ut samtidigt, utan det blir förmodligen en successiv utbyggnad som sker i samråd med lärosätena.

OMFÖRDELNING AV PLATSER

Förutom att det finns ett behov, blir det fler platser nu därför att årskullarna som går ut gymnasiet minskar och färre kommer att söka in på universitetet ett antal år framöver, berättar Peter Honeth.

– Det är en drastisk nedgång av ungdomar och det möjliggör omfördelningar.

Det är relativt dyrt att utbilda tandläkare. I pengar beräknat motsvarar varje ny tandläkarplats två till tre platser vid humanistiska och samhällsvetenskapliga utbildningar.

Regeringen bestämmer hur många platser som ska komma till och var. Skolorna får nya pengar till utbildningsplatserna genom omfördelning-

»Beräkningar brukar slå fel. Problemet är att man inte vet åt vilket håll.«

ar från andra lärosäten.

– Det blir minskningar där det finns en nedgång på sökande, men exakt på vilka utbildningar bestämmer lärosätena själva, säger Peter Honeth.

RIMLIGT MED »INSKOLNINGSPERIOD«

Liksom de flesta längre akademiska utbildningar ska tandläkarutbildningen ge grunden för ett helt yrkesliv.

– Man kan inte utgå ifrån att en tandläkare är fullt produktiv den dagen man tar examen. Det är arbetsgivarens ansvar att se till att nyutbildade tandläkare kommer in i arbetet. Det gäller i stort sett varje kvalificerad utbildning, säger Peter Honeth.

Har du synpunkter på specialistutbildningarna?

– Det kommer sannolikt att bli brist på specialister, och det talar för att man ska satsa mer. Det är inte riktigt

utbildningsdepartementets ansvar men vi kommer att diskutera det med socialdepartementet eftersom det påverkar hela tandvårdens utveckling.

– Det är en långvarig process att utbilda specialister, men första steget är att ha tillräckligt med tandläkare.

Planeras förändringar vad gäller tandhygienistutbildningen?

– Utbildningsdepartementet har inte tagit ställning till om tandhygienistutbildningen behöver förlängas, säger Peter Honeth.

Peter Honeth blev statssekreterare 2006. Dessförinnan var han universitetsdirektör i Lund. I grunden är han jurist och har tidigare haft olika befattningar på utbildningsdepartementet. ■

➤ TANDVÅRDSFORUM

Peter Honeth deltog i en paneldebatt om hur tandvården ser ut om tio år i samband med en konferens om dimensioneringen av tandläkarkåren och grundutbildningen som Sveriges Tandläkarförbund ordnade i slutet av september. Läs mer på sidan 34.

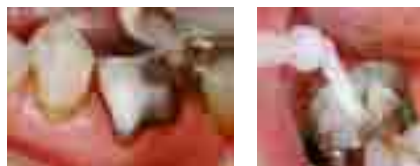
CORE-FLO™ DC

Flowable Core Build-Up Composite

Stiftcementerung och pelaruppbyggnad i ett

Välj Core-Flo™ DC för adhesiv cementering av rotstift och samtidig pelaruppbyggnad. Med enkel och säker blandning i materialsnäla automixspetsar får man ett blåsfrött, dualhärdande cement och pelarmaterial i ett, tack vare låg krympning och hög hållfasthet förenat med tixotropa flytegenskaper. Med de tillhörande tunna endospetsarna får man utmärkt apikal åtkomst. Välj mellan natur-, blå eller vitopak färg, som även är lämplig som demarkerande underfyllnad. Använd adhesivmaterial som är kompatibelt med alla typer av komposit, oavsett härdningsätt, t ex ONE-STEP®.

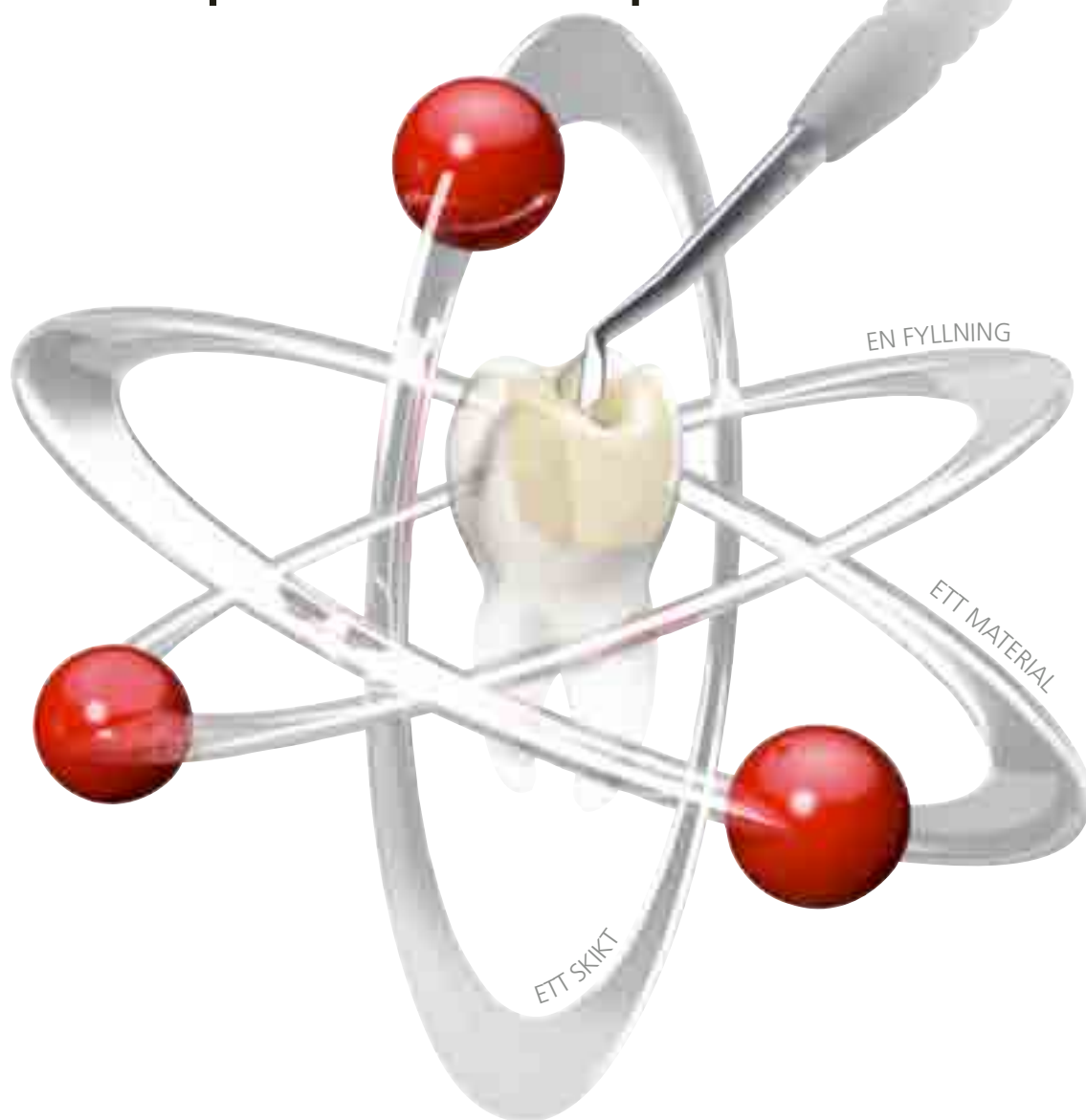
HULTÉN & Co ab

tel 040-15 66 77 fax 040-15 56 00
www.bisco.se

BISCO
Bringing Science to
the Art of Dentistry™

Tetric EvoCeram® Bulk Fill

Bulk-kompositen utan kompromisser

Ny bulk-teknik för effektivare restaurationer av posteriora tänder

- 1 **Fyllning:** Fyll och modellera i ett steg - inget extra ytskikt krävs
- 1 **Material:** Smidig konsistens som fäster bra mot kaviteten
- 1 **Skikt:** Effektivare bulk-fyllningsteknik med skikt på 4 mm

Tetric EvoCeram® Bulk Fill

www.ivoclarvivadent.com

Ivoclar Vivadent AB

Dalvägen 14 | 169 56 Solna | Tel.: 08 514 93 930 | Fax: 08 514 93 940 | info@ivoclarvivadent.se

ivoclar
vivadent®
passion vision innovation

Räcker tandläkarna till?

Blir det brist på tandläkare i framtiden eller minskar behovet?

TEXT: JANET SUSLICK

FOTO: PERNILLE TOFTE

Frågan diskuterades på ett seminarium som Sveriges Tandläkarförbund ordnade i Stockholm i slutet av september, men det finns inga tvärsäkra svar.

Antalet tandläkare i Sverige minskar. I dag finns det cirka 7 500 yrkesverksamma tandläkare i landet. 2023 finns det runt 5 900 tandläkare enligt Socialstyrelsens senaste prognos, men minskningen blir troligen mindre eftersom en utbyggnad av tandläkarutbildningen planeras. (Läs mer på sidan 30 till 32.)

KOMPLICERAD FRÅGA

Mycket talar för att det blir brist på tandläkare utanför utbildningsorterna under kommande år. Samtidigt finns det en del som talar för att behovet av tandläkare kommer att minska. Frågan är komplicerad och många faktorer samspelar.

När kommer tandläkare att gå i pension i framtiden? I hur stor utsträckning kommer det ökande antalet kvinnliga tandläkare att arbeta deltid? Blir det mindre jobb för tandläkare när det blir fler tandhygienister?

Hur mycket kommer staten att sub-

Stein Björkman, Stockholm

– Ja, tandläkarna kommer att räcka till. Det handlar om att göra rätt saker. Man måste jobba på toppen av sin kompetens i tandvårdsteamet och prioritera den sjuk- och hälsovårdande tandvården.

Kjell Bjerrehorn, Stockholm

– Generellt sett kommer tandläkarna att räcka till. Det gäller att effektivisera verksamheten lite till med de politiska verktygen som vi har: konkurrens och valfrihet för patienten.

ventionera tandvården i framtiden?

Kommer patienterna att efterfråga tandvård i större eller mindre omfattning än i dag? Stora patientgrupper blir friskare och behöver mindre tandvård, men samtidigt blir stora grupper sjukare och behöver mer tandvård. Hur påverkas tandvården av att allt fler blir allt äldre?

PENGARNA STYR

Framtida behov av tandvård togs upp ur olika perspektiv.

Pengar styr väldigt mycket, konstaterade Jan Håkansson, Försäkringskassan. Han minns hur efterfrågan på olika åtgärder har svängt i samband med olika reformer. Helprotes var populär när villkoren var förmånliga, och efter 65+-reformen lönade det sig att göra kronor i stället för fyllningar.

Några andra faktorer som han tror

påverkar framtidens tandvård är den ökande andelen kvinnor i yrket (speciellt om många jobbar deltid), när tandläkare väljer att gå i pension, nya tekniker, tandvårdsreformens tredje steg som ska ge extra stöd till vuxna med stora behov samt framtidens lobbyverksamhet.

NOBBAR YNGRE TANDVÅRDEN?

Bland barn och ungdomar ändras inte tandvårdsbehovet speciellt mycket under de kommande åren, enligt Christer Ullbro, ordförande i Svenska Pedodontiföreningen.

Däremot finns det tecken på att yngre vuxna efterfrågar tandvården mindre än tidigare generationer. Om mönstret kvarstår kommer de till tandvården kanske bara vart tredje eller femte år, eller endast när de får akuta besvär, enligt Anders Wänman, professor vid Umeå universitet.

Samtidigt finns det stora behov bland äldre – och de blir fler och fler, ►

Seminariedagen avslutades med en paneldebatt. Råder jämvikt eller obalans inom tandvården om tio år? Frågan diskuterades av Hans Sandberg, Sveriges Tandläkarförbund, Lars Olsson, Privattandläkarna, Peter Honeth, utbildningsdepartementet, Kaj Fried, Karolinska institutet, Kjell Bjerrehorn, Stockholms läns landsting och Raimo Pälvärinne, Sveriges folktandvårdsförening. Debatten leddes av Gunilla Klingberg, ordförande i Sveriges Tandläkarförbund.

Räcker tandläkarna till?

Ann-Charlotte Lindberg, Stockholm

– Om tandläkarna kommer att räcka till beror på vad de ska räcka till för. Det är bra att det blir fler utbildningsplatser. Man måste utnyttja hela teamet. Tandläkare ska kanske arbeta lite längre än till 65.

Eva Levring-Jäghagen, Umeå

– Kommer tandläkarna att räcka till? Det är svårt att förutse hur det kommer att se ut. Det beror på vilken strategi man väljer. Satsar vi på profylax och delegering fungerar det. Annars blir det svårt.

Anders Ljungné, Göteborg

– Det kan bli brist utanför utbildningsorterna. Där är det extra viktigt att satsa på arbetsmiljö, kompetensutveckling och andra belöningsfaktorer. Arbetsfördelningen inom teamet måste förbättras.

► konstaterade Inger Wårdh, docent vid Karolinska institutet.

Vad gäller estetisk tandvård tror Per Rehnberg, affärsområdeschef på

Praktikertjänst, att »några blir friskare och kräver mest, medan resten blir sjukare och kräver mer«.

Det är besvärande att tandvårds-

branschen inte har förmågan att uppdatera förväntade behov, tyckte Anders Ljungné, tandvårdschef i Västra Götaland. ■

MonoBlock Bond
Självsätande och Dualhärdande Bonding till rotstift och pelare material

MonoBlock Bond är specialkonstruerat för användning med rotstift och pelare. Dualhärdningen säkerställer härdning även i de apikala delarna av roten dit inget lyse når.

30% rabatt till alla nya kunder. **620:-** (exkl moms)
(Ord. 885:-)

MonoBloc Cemcore®
Cement och pelarematerial med 8 års erfarenhet

Med CemCore sparar du massor med bekymmer, tid och pengar. CemCore är extremt starkt (tryckhållsfasthet 40Mpa) och kan användas både med eller utan rotstift.

30% rabatt till alla nya kunder.
Nu endast: **620:-** (exkl moms)
(Ord. 885:-)

Bendent AB®
Fredrika Wallis väg 23, 274 56 Abbekås /
Tel: 0411 53 38 56 / Fax: 0411 53 38 57 /
www.bendent.se

Får vem som helst använda mina bilder?

Tandläkartidningen fortsätter serien om etiska frågeställningar inom tandvården. Tidningens reporter Mats Karlsson ställer frågorna, som under seriens gång besvaras av olika ledamöter i Tandläkarförbundets etiska kommitté. Denna gång är det Katarina Sondell, ordförande i kommittén och specialist i oral protetik vid odontologiska institutionen i Jönköping.

TEXT: MATS KARLSSON

Vid ett symposium visade föreläsaren en rad bilder, både foton och röntgenbilder. En tandläkare som satt med som åhörare fick plötsligt se några av sina egna orala foton dyka upp i presentationen. Han hade inte blivit kontaktad och tillfrågad om bilderna fick visas, och blev därför upprörd.

Katarina Sondell

Detta är inget engångsexempel; då och då inträffar liknande händelser. Riktigt olustigt kan det bli om bilder av exempelvis misslyckade behandlingar – vilket hänt – dyker upp utan att tandläkaren som tagit dem blivit tillfrågad.

Vad gäller i dessa sammanhang, och hur ska man som kollega hantera det?

Katarina Sondell svarar:

Naturligtvis styrs det inte bara av ett lagrum utan hör också till god ton att alltid kontakta den kollega som har tagit en bild av något slag innan den används. Här handlar det om respekt kolleger emellan. Upphovsmannen till bilden bör alltid tillfrågas innan den sprids vidare. I de flesta fall är det troligtvis inga problem att få använda materialet, men den som tagit bilderna bör bli tillfrågad. Det kan ju också vara så att det är fråga om bilder som

är tagna i ett visst sammanhang och passar där men om de visas i ett annat sammanhang är väldigt felaktiga. Om en bild tas ur sitt sammanhang och visas för andra kolleger är det kanske inte så trevligt för den som tagit bilderna och gjort behandlingen. Och naturligtvis ska patienten tillfrågas. Han eller hon ska få en förklaring till varför bilderna tas och ska också alltid bli tillfrågad om det är okej att använda dem i utbildningssyfte, som exempelvis kan vara vid en konferens där tandvårdspersonal deltar.

Finns det några lagar som styr användningen av bilder?

Upphovsrättslagen, som främst gäller konstnärliga verk, gäller även för foton som exempelvis en tandläkare tar. Det innebär att en sådan bild tillhör upphovsmannen, som i sin tur måste tillfrågas innan den används.

Utöver denna lag finns lagen om bild och namn i reklam. Om tandläkaren visar en tandbild i reklam för sin egen verksamhet och där patienten kan identifieras kan patienten begära ersättning för detta.

Det finns bilder på nätet, men dessa bilder är inte heller allmän egendom. Man måste alltid ta reda på om en bild på nätet är upphovsrättskyddad innan man kopierar den. Visserligen diskuterar man i dag runt om i världens fotokretsar att bilder på nätet som inte innehåller »metadata« fritt ska kunna användas, men där är vi inte ännu.

FOTO OCH MONTAGE: LASSE MELLOQUIST

Måste alltid patienten tillfrågas?

Bildmaterial som är producerade för att dokumentera en behandling i vårdsyfte är en journalhandling och skyddas då av bestämmelserna i patientdatalagen. Patienten ska ge sitt medgivande till vem som ska få se dem.

I detta sammanhang gäller kanske helst att inta ett bra och gångbart förhållningssätt till andra kolleger. Ett bra förhållningssätt skulle kunna vara att om man är det minsta tveksam till om en bild kan användas så som man tänkt sig, bör man kanske helst avstå från att använda den om man inte har möjlighet att komma i kontakt med upphovsmannen (fotografen). Det är rimligt att alltid fråga sin kollega innan man tänker använda ett bildmaterial. Dessutom måste man ju också rent lagligt försäkra sig om att det finns ett patientmedgivande i bakgrunden. ■

Upplev tryggheten.

Kvalitetssäkrade konstruktioner som du kan lita på.

Ett stort urval av biokompatibla lösningar av högsta kvalitet.

Möjlighet till effektiv patientkommunikation.

CELEBRATE
WITH US

Anmäl dig via
[nobelbiocare.com/
symposia2012](http://nobelbiocare.com/symposia2012)

NobelProcera Implant Bridge

Systemet heter NobelProcera. Med ett enda system kan du förse dina patienter med individuellt anpassade protetiska lösningar för alla indikationer. Upplev tryggheten i våra heltäckande lösningar med omfattande garanti, kvalitetssäkring och materialcertifiering. Använd dig av ett brett utbud av individuellt anpassade konstruktioner – alla tillverkade av biokompatibla material, med perfekt passform varje gång – för ett naturligt

vackert leende. NobelProcera är pionjär inom området CAD/CAM-tandvård med innovativ digital teknik och centraliserad precisionsfräsning. Med NobelProcera kan du erbjuda dina patienter allt från tand- och implantatburna hättor till helkäksbroar och implantatskenor. Du kan göra en avgörande och hållbar skillnad för dina patienters välbefinnande. **Patientens leende, dina kunskaper, våra lösningar.**

**Ring 031-335 49 10 eller besök
vår hemsida nobelbiocare.com/dental**

Sju månader om året har Karin Jonsson från Linköping arbetat som volontärtandläkare.

»Nu behöver barnen mig bäst«

I början av 2000-talet besökte jag Kambodja ett flertal gånger. När jag fick möjlighet att undersöka tandstatusen på några av barnen drabbades jag av insikten att det var dessa som mest av alla behövde mina tandläkarkunskaper.

TEXT: KARIN JONSSON

Det har tagit mycket lång tid för Kambodja att återhämta sig efter Röda Khmerernas styre i slutet av sjuttio-talet. Hela skol- och universitetsväsendet var totalt utplånat när det blev fred. De som i dag är föräldrar i Kambodja har bristfällig utbildning, många av dem fick inte leva ett normalt familjeliv som barn och de har därför svårt att själva fungera som goda föräldrar.

Trots att det är 30 år sedan har inbördeskriget återverkningar på da-

gens kambodjanska barn. Kunskapen om nutrition är bristfällig och som tandläkare kan man snabbt konstatera att sambandet mellan socker och karies till stor del är okänt. Kariessituationen är skrämmande. Tandvärk hos barn är mycket vanligt och ägnas ingen större uppmärksamhet, trots att det är den vanligaste orsaken till skolfrånvaro.

Dagens föräldrar fick inga sötsaker under sin uppväxt, då det rådde svält i landet. Detta är orsak till att de nu

»Kariessituationen är skrämmande.«

vill ge sina barn det de själva inte fick.

2007 skeppade jag en container med begagnad tandläkarutrustning till Sihanoukville i Kambodja. Vänliga kolleger i Linköping skänkte allt som behövdes för att utrusta två kliniker. Hälften skänkte jag vidare till en väl etablerad organisation som får hjälp av tandläkare från Australien. Vid den tidpunkten fanns ingen service-tekniker tillgänglig så jag monterade utrustningen själv.

Sedan dess har jag arbetat sju månader per år som volontärtandläkare i Kambodja i egen regi.

GRATIS AKUTTANDVÅRD

Mitt arbete består till största delen av akuttandvård och av att etablera kontakt med skolor och barnhem. De flesta barn jag möter är föräldralösa eller har icke fungerande föräldrar. De allra flesta barnhem och skolor i de fattigaste områdena har nu hittat vägen till min klinik där jag erbjuder gratis tandvård. Patientomhändertagandet, det kliniska arbetet och hygienien följer svensk standard. Till min hjälp har jag en ung kambodjansk kvinna som i början fungerade som tolk, men efter fyra år är hon nu en skicklig och empatisk assistent.

På kliniken erbjuder vi fyllningar, scaling, profylax inklusive fissurförseglingar, extraktioner, rotbehandlingar, fast och avtagbar protetik. Små långtidstemporära proteser till tonåringar som förlorat sina framtänder på grund av karies, är mycket uppskattade.

TANDVÅRD I FLYKTINGLÄGER

Utöver min fasta klinik finns även en mobil stol, som gör det möjligt att söka upp patienter långt utanför staden. Vi åker på dammiga småvägar eller ut till öarna utanför kusten. När vi är ute med mobila kliniken stannar vi ▶

»Sambandet mellan socker och karies är till stor del okänt.«

»De flesta barn jag möter är föräldralösa eller har icke fungerande föräldrar.«

»Till min hjälp har jag en ung kambodjansk kvinna.«

I Sihanoukville möts olika tidsepoker.

- oftast bara några dagar på varje ställe och den tandvård vi kan utföra måste anpassas därefter. Profylaxundervisning har högsta prioritet.

Jag har också tillbringat en månad i mellersta Thailand, på gränsen till Burma. Här finns flera hundratusentals flyktingar från Burma, många av dem är ensamkommande barn och tonåringar, som vill få en skyddad och god skolgång. Många tonårspojkar flyr också till Thailand för att undgå tvångsrekrytering till den burmesiska armén. De allra flesta av flyktingarna är »papperslösa« och behöver hjälp. Behovet av volontär tandvårdspersonal är stort. För de patienter jag möter i Kambodja och Thailand finns ingen annan tillgång till tandvård. Alldeles för många barn och vuxna har raserade brett och daglig tandvärk. Dock har jag kunnat konstatera att det innebär ett visst »kariesskydd« att vara flykting och bo gömd i djungeln. ■

»Jag hade aldrig gjort en amalgamfyllning utanför Malmö Tandvårdshögskola.«

»Jag ville göra en insats«

Roger Svensson, tandläkare från Östergötland, arbetade hos Karin Jonsson i Sihanoukville under tre veckor i vintras. Han tycker att alla tandläkare borde göra något liknande åtminstone en gång under sitt yrkesliv.

TEXT: ROGER SVENSSON

Första gången jag träffade Karin var sommaren 2009. Då hade jag varit färdig tandläkare i ett år. Karin berättade vad hon gjorde för barnen i Kambodja och hur roligt och givande hon tyckte att det var. Jag tyckte att det verkade spännande och som en riktig utmaning att få jobba som tandläkare ►

**Picasso Lite
diodlaser
2,5 W, 27 850 kr**

**Picasso
diodlaser
7 W, 47 850 kr**

DentMan AB
inte störst men ofta först
08-25 10 75
dentman@dentman.se

**SVENSK
DESIGN**
- ESTETIK I
VÄRLDSKLASS!

EXPONENT

www.exponent.se

**SonicFill
System**

Posteriora fyllningar
på mindre än 3 minuter!

Kerr

www.sonicfill.eu

Få känslan med G-ænial från GC

Det universala fyllningsmaterialet för estetiska och osynliga en-färgs eller flerfärgsskiktade fyllningar.

Nu presenterar vi systemet för åldersspecifikt färgval.

Med G-ænial kan du förstärka dina estetiska färdigheter och förmåga att matcha varje fyllning med den naturliga tanden. Allt tack vare det enkla färgsystemet. Val av emaljfärg görs i enlighet med patientens ålder.

- JE - Junior Emalj för unga patienter
- AE - Adult Emalj för vuxna patienter
- SE - Senior Emalj för dina äldre patienter

Att välja rätt färg har aldrig varit enklare!

► på andra sidan jorden och samtidigt göra en insats för dessa människor. På hösten 2010 bestämde jag mig för att kontakta Karin och erbjuda min hjälp. Karin blev jätteglad!

I januari i år packade jag min resväska med bland annat donerade tänger och hävlar och flög ner.

Först blev det en liten kulturkrock. Kambodja är oerhört fattigt och korrumperat. Antingen har man ingenting eller så kör man omkring i en Lexus.

BARN FRÅN SOPTIPPEN

Den första veckan arbetade jag på Karins klinik, som ligger i de fattigaste delarna av Sihanoukville. Jag arbetade främst med barn från olika lokala organisationer, till exempel hiv-positiva barn och barn som tagits om hand efter att ha bott på en soptipp. Jag utförde främst extraktioner och fyllningsterapi. Tack vare Karins höga standard hade jag tillgång till komposit och bonding. Det var tur eftersom jag aldrig gjort en amalgamfyllning utanför Malmö Tandvårdshögskolas preklinik. Det dök även upp några drop in-patienter, eftersom Karin fått ett gott rykte på stan. All barntand-

»Min tredje vecka arbetade jag i fängelset i Sihanoukville.«

vård som jag utförde var gratis och de få vuxna patienter som jag behandlade fick betala tre dollar för en extraktion eller fyllning. Dessa pengar gick oavkortat till Karins fortsatta volontärarbete.

TACKSAMHET OCH MOD

Den andra veckan arbetade jag för organisationen M'Lop Tapang, den största organisationen i Sihanoukville som tar hand om gatubarn och barn som har det socialt svårt hemma. Även här hade jag tillgång till samma material och utrustning som finns på en svensk tandvårdsklinik. Dock hade jag ingen dator, så journalföring skedde på gammalt hederligt vis med papper och penna. Eftersom barnen inte får regelbunden tandvård med profylax, har i princip alla barn karies. Alla

använder inte heller fluortandkräm. Jag såg bara en handfull barn som var helt kariesfria. Och när jag såg en intakt 6-årsstand passade jag på att fissurförsegla den. Det blev inte många fissurförseglingar.

Under mina två första veckor behandlade jag cirka 150 barn. Många av dem hade haft en tuff uppväxt. Det är förfärligt vad många av dessa barn har varit med om. Men deras inställning till tandvård präglades av tacksamhet och mod.

Min tredje vecka arbetade jag och min assistent Bopreakt på fängelset i Sihanoukville där jag behandlade 80 fångar. Vi hade med oss en bärbar tandläkarstol, alla instrument och allt förbrukningsmaterial. Här hade jag inte tillgång till vare sig borr eller röntgen. Jag utförde endast extraktioner och en del fyllningsterapi. Eftersom kunskapen om karies och socker i princip är obefintlig, var extraktion oftast det enda alternativet när patienten kom med värk. De hade inte haft en tandläkare i fängelset sedan Karin var där och hjälpte dem för ett år sedan.

Mina samlade erfarenheter från tiden i Kambodja kommer jag alltid bära med mig. Att jobba som volontär är oerhört givande och spännande. Att jobba utan egen ekonomisk vinning är faktiskt stimulerande. Och när man får ett leende från en liten kambodjansk flicka eller pojke efter en tandbehandling, är det så mycket mer värt än kronor och ören. ■

► VOLONTÄRTANDLÄKARE

Intresserad av att arbeta i Kambodja eller Thailand?

Kontakta Karin Jonsson
kajomax@gmail.com
073 - 709 14 02

Kurskatalog VT2012

Dags att uppdatera sig?

Snart kommer Sveriges Tandläkarförbunds kurskatalog med 90 kurser inom alla odontologiska ämnesområden, teamutveckling, bemötande och effektivisering av tandvården.

Alla medlemmar - håll utkik efter kurskatalogen i brevlådan! Kurserna presenteras även på vår hemsida - där du anmäler dig direkt till de kurser du är intresserad av.

Surfa in på www.tandlakarforbundet.se och välj Kurser i menyn.

Sveriges Tandläkarförbund

**WORLD
CONGRESS**
GOTHENBURG
MAY 9-12 • 2012

**ASTRATECH
DENTAL**

CREATING THE FUTURE BY GOING BACK TO THE ROOTS

ONCE UPON A TIME, in a small city in Scandinavia, implant dentistry was born and millions of peoples' lives would be changed forever. Fifty years later we return to the roots, to get inspired by history and to create the future.

Join us to experience the future of holistic implant dentistry. Welcome to the Astra Tech World Congress 2012 in Gothenburg, Sweden – our hometown and the birthplace of osseointegration.

FOCUSING ON SCIENCE The Scientific Committee presiding over this congress has developed an exciting and comprehensive program guaranteed to engage and inspire you.

- SCIENTIFIC COMMITTEE**
- Steering Group:**
 Tomas Albrektsson, *Sweden*
 Jan Lindhe, *Sweden*
 Christoph Hämmerle, *Switzerland*
- Members:**
 Denis Cecchinato, *Italy*
 Kerstin Gröndahl, *Sweden*
 Stefan Hassfeld, *Germany*
 Rhonda Jacob, *USA*
 Hans-Christoph Lauer, *Germany*
 Gert Meijer, *The Netherlands*

- Masahiko Nikaido, *Japan*
 Richard Palmer, *UK*
 Pascal Valentini, *France*
 Homa Zadeh, *USA*

- SCIENTIFIC AWARD
COMMITTEE**
 Lyndon Cooper, *USA*
 Michael Norton, *UK*
 Clark Stanford, *USA*

www.astratechworldcongress.com

Olika vägar att välja

Vilka vägval kan blivande och nya tandläkare göra? Tandläkarförbundets Studerandeförening ordnar ett symposium om karriärvägar på årets odontologiska riksstämman.

TEXT: JANET SUSLICK

ILLUSTRATION: LASSE MELLQUIST

Odontologisk Riksstämman hålls i år i Älvsjö utanför Stockholm den 17 till 19 november. Studenter som är medlemmar i Tandläkarförbundets Studerandeförening kan gå gratis på riksstämmans vetenskapliga program, och många har ledigt, eller tar ledigt, från skolan för att vara med.

Studerandeföreningarna i Göteborg, Malmö och Umeå planerar att samordna resor till riksstämman.

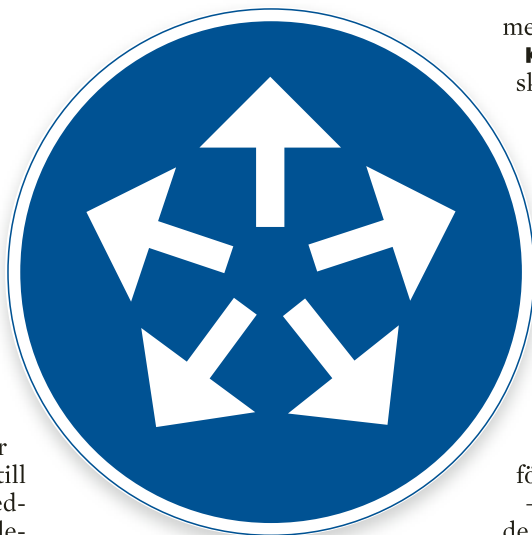
På förra årets riksstämman ordnade Studerandeföreningen föreläsningar om ledarskap och delegering. Under fikarasten kunde studenter och nya tandläkare mingla med erfarna kollegor och ställa frågor.

FRAMTIDENS MÖJLIGHETER

I år följer studenterna upp det med ett symposium om olika framtida möjligheter. Fem tandläkare berättar om sina vägval på eftermiddagen den 18 november. Föreläsarna har vaskats fram med hjälp av de lokala studentföreningarna.

– Det som är gemensamt för föreläsarna är att de är tandläkare och är duktiga på det de gör. Men de har valt olika vägar, säger Elnaz Khodabandehlou, ansvarig för symposiet. Hon är medlemsansvarig inom Östra studerandeföreningen vid Karolinska institutet.

– Alla ställde upp så fort vi frågade, berättar hon. På det sättet har det varit tacksamt att ordna arrangemanget,

Vilka vägval gör du?

men det blir en hel del jobb ändå.

– Man vill att det ska bli så bra som möjligt, säger Elnaz Khodabandehlou.

Ska man arbeta inom folktandvården eller privat? Vilka möjligheter finns det om man vill arbeta utomlands? Vart åker man för att tjäna mycket pengar? Vart åker man för att göra störst nytta? Är forskning något att satsa på? Föreläsarna berättar om vägval som studenter ofta diskuterar.

Hans Göransson är tandläkare/rådgivare på Folktandvården Sörmland och vice ordförande i Tjänstetandläkarna.

Samuel Onval är privattandläkare i Vagnhärad mellan Trosa och Södertälje.

Lena Hosseinzadeh blev chef för fem kliniker i Nordnorge bara något år efter tandläkarexamen 2008. Sedan mars 2011 arbetar hon på allmäntandvården på Eastmaninstitutet i Stockholm.

Christer Priwe har jobbat inom folktandvården och som konsulttandläkare inom kriminalvården, bland annat. Han har även arbetat som volontärtandläkare i Afrika i ett antal år. Det är mindre lönsamt än att arbeta i Norge,

men man blir rik på erfarenheter.

Kaj Fried är professor i neurovetenskap med odontologisk inriktning samt prefekt vid Karolinska institutets institution för odontologi. Han berättar om varför han valde att bli forskare.

FIKA OCH FRÅGOR

Föreläsningarna blir 15 till 20 minuter vardera. Sedan blir det debatt med Tandläkarförbundets vice ordförande Hans Sandberg som moderator.

Mickel Hana, ordförande för Tandläkarförbundets Studerandeförening, ser fram emot debatten.

– Det blir intressant att få höra när de sitter tillsammans och diskuterar för- och nackdelar med att gå olika vägar, säger han.

Han är också nyfiken på hur folk tänker inför olika val.

Mickel Hana sammanställer en folder om föreläsarnas karriärvägar. Föreläsarna svarar på ett antal frågor. Foldern delas ut vid symposiet och kommer även att användas av studentföreningarna vid medlemsrekrytering.

Det blir även fika och karriärmingel. De som vill har möjlighet att ställa frågor till föreläsarna.

SITTNING PÅ CLARION

Symposiet väntas locka mellan 75 och 100 deltagare, men festen som studenterna ordnar samma kväll beräknas dra 200 till 250 personer.

Festen hålls på Clarion Hotell i Stockholm. Det blir trerättersmiddag, spex och efterfest.

– Studenter kommer från alla fyra utbildningsorter. Det blir ett trevligt sätt att umgås med folk från de andra orterna, säger Elnaz Khodabandehlou.

Arrangemanget sponsras på olika sätt.

En gruppbokning på vandrarhem planeras också för att hålla kostnaderna nere. ■

FIRA MED OSS!

BESTÄLL NYA DIGORA® OPTIME UV FRÅN SOREDEX TILL ETT RIKTIGT BRA INTRODUKTIONSPRIS!

Vi firar med lockande erbjudanden att Dentalmind är ny återförsäljare för omtyckta och välrenommerade Soredex.

Digora Optime är både snabb och enkel. Med nya UV-modellen når du dessutom en unik nivå av hygien och komfort. Ett omfattande urval av tillbehör finns. Just nu kan du teckna ett förmånligt avtal på hygienskydd och bildplattor i samband med köp.

Har du en äldre Digora och vill uppdatera? Nu erbjuder vi befintliga användare en prisvärd inbyteskampanj. Vi lovar att du blir nöjd.

Ring 0346-48800 för mer info om inbyte, introduktionspriser eller demonstrationer. Besök oss även i monter C07:51 på Swedental 17-19 november!

Inbyteskampanj
och bra introduktionspriser!

 SOREDEX

AUTHORIZED DISTRIBUTOR
Kodak Dental Systems

coltene
whaledent

pola SDI

 SOREDEX

Komet

 Hu-Friedy

PIEZOSURGERY®

dental**mind**®

INNOVATION ÄR VÅR MOTIVATION

INFO & SHOP DENTALMIND.COM TEL 0346-48800

9
av **10**
tandläkare läser
i stort sett
alla nummer

Maximal uppmärksamhet för din annons

Vill du få så många och goda kontakter med din målgrupp som möjligt?
 Varje nummer av Tandläkartidningen läses i genomsnitt i 40 minuter.
 Dessutom hamnar din annons i ett sammanhang som läsarna uppfattar som både
 trovärdigt och värdefullt.

**TANDLÄKAR
TIDNINGEN**

Tandläkarkunskap sedan 1909

Ett eget fruktträd med mogna äpplen ger lycka och hälsa, tycker Rasmus Solid, som vann tävlingen.

FOTO: RASMUS SOLID

Bilder av det goda livet

Vad gör dig lycklig och frisk?
Att plocka äpplen, påta i jord,
bestiga berg och njuta av utsikten?

TEXT: JANET SUSLICK

Detta är några av vinnarmotiven i en fototävling som Sveriges Tandläkarförbund ordnade inför Internationella munhårsodagen den 10 september i år. Temat var lycka och hälsa.

Ett 60-tal bidrag skickades in. Tandläkartidningen publicerar ett urval.

Var hittar man lycka? »Lyckan växer på egen åker och kan inte plockas i främmande hagar«, enligt den brittiske satirikern Douglas William Jerrold. Vinnarbilden på äppelplockning i den egna trädgården talar för att han har rätt, medan bilden av glädjeskutt på en främmande strand, som vann fjärde priset, talar emot Jerrolds åsikt.

Vad är hemligheten bakom lycka? Finner man ►

Att plocka hallon i en vacker trädgård bidrar till varaktigt välbehag.

FOTO: LINN GRUBBSTRÖM

Att klättra i berg och njuta av en storslagen utsikt ger lycka och hälsa. Josefin Holmströms stämningsfulla bild kom trea i Tandläkarförbundets fototävling med temat lycka och hälsa. FOTO: JOSEFIN HOLMSTRÖM

Att påta i jorden ger sinnesro. Karin Ferneborgs bild kom tvåa.

FOTO: KARIN FERNEBORG

Att vara fräsch i munnen bidrar till hundens Normas hälsa. FOTO: LINDA LINDQVIST

Njut av lyckliga stunder som ett barn! FOTO: SANDRA METHER

► lycka eller skapar man den? Finns det genvägar? Det har funnits många kloka åsikter om det genom tiderna.

»Lycklig är den som inte sörjer det han saknar, utan gläder sig över det han har«, lär den grekiske filosofen Demokritos ha sagt.

Den som tror på lyckan är lycklig, ansåg den

Bilden på Maloua som pussar mamma Sofias mage vann femte pris i Tandläkarförbundets fototävling. FOTO: LISALOVE BÄCKMAN

»Hemligheten med lycka är att vara vän med sig själv«, enligt den franske författaren Bernard le Bovier de Fontenelle. FOTO: ÅSA BERGLIN

För att lyckas med detta glädjeskutt behövs en god hälsa, konstaterar Anna Mogavall, som vann fjärde pris. FOTO: ANNA MOGAVALL

Lycka är varm sand och ett gott skratt. FOTO: FABIAN KETZLER

tyske 1800-talpoeten Friedrich Hebbel.

»Hemligheten till lycka är att beundra utan att vilja ha«, tyckte den amerikanske poeten Carl Sandburg, medan Albert Schweitzer som vann Nobels fredspris 1952 tyckte att förutsättningarna för lycka var god hälsa och dåligt minne. ■

Har du träffats av ett sjölejon?

»... även om detaljri-
kedomen lutar åt
det absurda finns en
viktig princip dold
bland de 140 000
koderna.«

THOMAS JACOBSEN
Vetenskaplig redaktör

Har du någonsin funderat på hur bränn-
skador orsakade av brinnande vattenskidor
ska registreras i journalen? Vill du skildra
att en patient blivit träffad av ett sjölejon,
en kalkon eller kanske en tvättbjörn? Dina
sömlösa nätter är över. Snart öppnas
möjligheten att med förutbestämda koder
beskriva dessa olyckliga omständigheter i
detalj. I alla fall om du är verksam i USA.

FRANÇOIS BOSSIER de Lacroix (1706–1777)
anses vara den första att systematiskt klas-
sificera sjukdomar. Många år senare, när-
mare bestämt 1992, påbörjade WHO publi-
ceringen av sin tionde omarbetning av den
internationella klassificeringen av sjukdo-
mar och relaterade hälsoproblem (ICD-10).
En version anpassad till svenska förhållan-
den gavs ut 2010 [1]. Efter att amerikanska
myndigheter nyligen beslutade att till 2013
förnya sitt klassificeringssystem blir deras
nät än mer finmaskigt. Amerikanska läkare
kommer att ha 140 000 koder att välja mel-
lan. Möjligheter ges att registrera en skada
orsakad av sköldpaddsbett (w5921XA),
utförd i närheten av ett operahus (y92253)
eller kanske ett konstgalleri (y92250), i
samband med att patienten stickade på sin
nya halsduk (y93D1). Måhända ger dessa
koder oss ovärderlig information, men be-
hövs verkligen nio olika beteckningar för
skador orsakade av papegojor och 96 koder
för skador vållade av ormar?

De amerikanska myndigheternas beslut

har givetvis uppmärksammats i medier.
The Wall Street Journal har i en artikel
[2] närmast raljerat över beslutet och lä-
sarnas kommentarer har inte uteblivit. Ett
konsultföretag har dessutom publicerat [3]
en kritisk analys av de ekonomiska conse-
kvenserna.

DET ÄR NÄRMAST OMÖJLIGT att inte dra på
munnen åt denna registreringsiver. Men
även om detaljriekedomen lutar åt det ab-
surda finns en viktig princip dold bland
de 140 000 koderna. Det är rimligt att vi
kan beskriva sjukdomars förekomst och
utbredning i ett samhälle. Dessutom är det
befogat att effekten av insatt behandling
följs upp. Annat vore varken samhällseko-
nomiskt eller etiskt försvarbart.

Tandvården har en svag tradition att
beskriva sin verksamhet med annat än
produktionsmått. Vi känner ofta avsevärt
fler fakta om verksamhetens ekonomi än
om resultatet av den behandling vi ger pa-
tienterna. Intresset har säkerligen funnits
men metoderna har saknats. Vi behöver
journalprogram som utan omfattande in-
sats från användaren kan leverera fakta
om behandlingar har önskad effekt. Bästa
journaltillverkare – är ni där?

1. <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2010/2010-11-13>
2. <http://online.wsj.com/article/SB10001424053111904103404576560742746021106.html>
3. <http://nachimsonadvisors.com/Documents/ICD-10%20Impacts%20on%20Providers.pdf>

INNEHÅLL

- 51 BÖCKER
- 52 FACKPRESS
- 59 I KORTHET

**62 »HANDLEDARSKAPET ÄR
MIN VIKTIGASTE GÄRNING«**
Professor Downen Birkhed
har under sin akademiska
karriär handlett 35 fors-
karstuderande fram till en
doktorsavhandling.
Thomas Jacobsen

**66 GODA RESULTAT MED
HÖGFLUORTANDKRÄM**
Högfluortandkräm ger

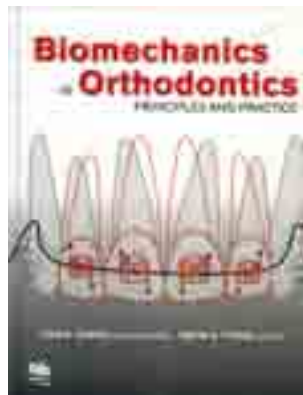
högre fluorkoncentratio-
ner i saliv och plack samt
minskar nybildningen av
plack. Tandborstning med
högfluortandkräm minskar
också progression av karies
bland kariesaktiva ungdo-
mar.

Anna Nordström

**70 FORSKNING OM BARN- OCH
UNGDOMSTANDVÅRD ÖNSKAS**
Företrädare för svensk pe-
dodonti vill fästa uppmärk-
samteten på att barn- och
ungdomstandvård är ett av
de områden där det finns
flera kunskapsluckor.

VID »MASSAGEMETODEN« används tand-
krämen som en salva och tändernas fram-
sidor masseras med fingret.

Denna bok kan anses vara ett bra läromedel i biomekanik, framför allt för specialistutbildningen i ortodonti. Boken beskriver på ett enkelt sätt de grundläggande fysikaliska principerna ur flera aspekter och övergår i bokens senare del till att beskriva mer komplicerade kliniska biomekaniska situationer.

Biomechanics in orthodontics är uppdelad i nio kapitel. I första kapitlet avhandlas basala fysiska principer och lagar. Kraft och moment förklaras på ett enkelt sätt, så även principer som *center of rotation*, *center of resistance* et cetera. I andra kapitlet beskrivs tillämpningar av de basala kraftsystemen i ortodontin. Man diskuterar och beskriver mate-

rialegenskaper, bågform, bågdimension et cetera och dess påverkan i praktiken. Även elastiska drag avhandlas. I det tredje kapitlet analyseras den så kallade tvåtandsmekaniken där till exempel Burstons geometriska klasser beskrivs. I slutet av kapitlet ges kliniska exempel på de beskrivna kraftsystemen. Det fjärde kapitlet handlar om friktion och friktionslösa system och dess för- och nackdelar. Femte kapitlet beskriver förankring i alla dess former. Från klassisk förankring till de nya förankringssystemen med hjälp av miniimplantat.

Resten av boken, det vill säga kapitel 6–9, ger beskrivning av hur man tillämpar de biomekaniska kunskaperna i kliniken.

Kapitlet beskriver hur man hanterar vertikala, transversella och antero-posteriora avvikelser samt luckslutning.

Boken, som är skriven på engelska, är lättläst och lättförståelig. Bilder och illustrationer är välgjorda och illustrativa med bra förklaringar.

Boken ger mer grundläggande förklaringar jämfört med traditionella läroböcker i specialistutbildningen. Både för den som vill ha basala kunskaper i ortodontisk biomekanik liksom för den som vill fördjupa sig något mer i ämnet kan boken vara ett bra val. Även i en ortodontipraktik kan boken tjäna som ett bra referensverk.

ULF ADOLFSSON
övertandläkare

Bra lärobok i biomekanik

BIOMECHANICS IN ORTHODONTICS. PRINCIPLES AND PRACTICE
Ram S Nanda, Yahya S Tosun
Förlag: Quintessence, 2010
Antal sidor: 160
ISBN: 978-0-86714-505-1

Välkommen till nya
www.tandlakartidningen.se

Ny form och nytt innehåll ...

krönikor, bloggar bildspel med mera.

W&H:s exklusiva
syneo

PEOPLE HAVE PRIORITY
W&H

- + Ljus som motsvarar dagsljus
- + Exceptionellt bra och naturlig färgåtergivning
- + Litet huvud ger maximal sikt av behandlingsområdet

TA-97 CLED

TA-98 CLM

Kvalitetsturbiner från W&H. TA-97 CLED med steriliserbar LED och bästa CRI som ger naturliga färger och tydliga kontraster. TA-98 CLM för Kavo Multiflex* med större huvud för högre avverkning. Om du vill ha det bästa!

För info eller beställning kontakta:
W&H Nordic AB, tel: 08-445 88 30
office@whnordic.se, wh.com

led+

Personligheten påverkar tandhälsan

EUROPEAN JOURNAL
OF ORAL SCIENCES

► Personer som har en negativ personlighetstyp som kännetecknas av mycket aggression, främlingskap, utanförskap och en hög stressnivå drabbas i högre utsträckning av karies, förlorade tänder på grund av karies och parodontit jämfört med andra. Det

visar en studie som undersökt en hel årskull födda 1972/73 i det lilla samhället Dunedin på Nya Zeeland.

Totalt 972 personer fick sin personlighet kontrollerad när de var 26 år gamla.

Då tillfrågades de också om sin tandhälsa. Sex år senare undersöktes deras tänder av tandläkare som kontrollerade förekomst av karies, förlorade tänder på grund av karies och parodontit. Forskarna

kan visa ett klart samband med en negativ personlighet och både upplevd tandhälsa och faktiskt tandstatus. Intressant

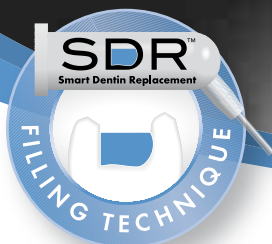
att notera är att den upplevda tandhälsan var sämre hos personer med negativ personlighet jämfört med den verkliga, vilket pekar på att personer med en negativ personlighet har en mer negativ upplevelse av sin tandhälsa än vad den i verkligheten är. Något som bör uppmärksammas i samband med studier som mäter själupplevd tandhälsa, menar forskarna.

Källa: Thomson WM, Caspi A, Poulton R, Moffitt TE, Broadbent JM. Personality and oral health. *Eur J Oral Sci* 2011;119: 366-72.

Personlighetstyper som bland annat kännetecknas av mycket aggression och utanförskap drabbas i högre utsträckning av karies och parodontit, visar studie.

FOTO: COLOURBOX

4 mm i ett svep

SDR™

Smart Dentin Replacement

- Flytande komposit som adapterar till kavitetväggarna
- 4 mm härdningsdjup – färre lager, enkelt och snabbt
- Kan användas med samtliga metakrylatbaserade adhesiver och komposit

Kom ihåg!

For better dentistry

DENTSPLY

DENTSPLY DeTrey | Box 2024 | SE-128 21 Skarpnäck | Tel 08 685 65 05 | www.dentsply.eu

Hela frukter inte bättre än juice

CARIES RESEARCH

► Den väl spridda uppfattningen att hela frukter och grönsaker är bättre för tänderna än juicen av dem är helt fel. Det kan brittiska forskare visa efter att de låtit tio försökspersoner äta och dricka äpplen, apelsiner, vindruvor, morötter och tomater sju gånger om dagen i tio dagar per testad hel eller pressad frukt eller grönsak. Alla försökspersoner fick äta och dricka alla frukter och grönsaker. De fick också kontrollsubstanser som socker, sorbitol och russin.

Totalt omfattade försöket 13 tiodagarsperioder med en veckas uppehåll mellan varje testomgång. Försöks-

Frekvent ätande av frukt och grönsaker kan påverka tänderna på samma sätt som att dricka juice ofta, visar studie.

FOTO: COLOURBOX

personerna bar en ställning i vilken förpreparerade humana emaljskivor satt vid varje testomgång.

Den demineraliserande effekten på emaljskivorna granskades sedan med hjälp av mikroradiografi av personer som var blindade för vad emaljskivorna utsatts för innan.

Resultatet är mycket tydligt. Trots en teori om att fritt och cellbundet fruktsocker skulle påverka emaljen olika mycket var det ingen som helst skillnad mellan effekten av den hela eller pressade formen av frukter och grönsaker på tandemaljen. Forskarna konstaterar att det inte är

bättre att äta frukter eller grönsaker hela och att frekvent ätande av frukt och grönsaker kan påverka tänderna på samma sätt som att dricka juice ofta.

Värt att notera är att studien finansierades genom ett forskarstipendium från den brittiska Sockerbyrå och Kak-, choklad och konfektföreningen.

Källa: Issa AI, Toumba KJ, Preston AJ, Duggal MS.

Comparison of the effects of whole and juiced fruits and vegetables on enamel demineralisation in situ. Caries Res 2011;45:448-52.

**TANDLÄKAR
TIDNINGEN**

**INGENJÖRSFIRMAN
JAN-ÅKE HALLEN**

LUSTGASUTRUSTNING

Komplett lustgasutrustning på stativ

- * Vi stöttar med råd och information.
- * Vi utbildar.
- * Vi tillhandahåller all typ av utrustning och tillbehör.
- * Vi bygger om.
- * Vi utför service.

cacan

PRAKTIKPLANERING

Tandregleringen Kronan, Sundbyberg

NOBLE * LIGHT

BELYSNING

Belysningsssystem för tandläkare och tandtekniker.

Omfältsbelysning 654 ID

U-form U 654 I

Välkommen till våra tre företag på Östra Fjällvägen 4 i Sävedalen. Här finns samlad kunskap från 1964 under ett och samma tak. Detta gör att vi kan hjälpa till med det mesta inom dental.

Besök oss gärna i monter nr: C05:59 på Swedental i Stockholm den 17-19 november 2011.

Ingenjörsfirman Jan-Åke Hallén AB

Box 2100, 433 02 SÄVEDALEN, mail: info@jahallen.se
tel: +46 (0)31 33 67 660, fax: +46 (0)31 33 67 666

Cacan Sverige AB

Box 2100, 433 02 SÄVEDALEN, mail: info@cacan.se
tel: +46 (0)31 33 67 660, fax: +46 (0)31 33 67 666

Noble Light AB

Box 2100, 433 02 SÄVEDALEN, mail: info@nobleglightab.se
tel: +46 (0)31 33 67 660, fax: +46 (0)31 33 67 666

Svenskarna bäst i Europa på att gå till tandläkaren

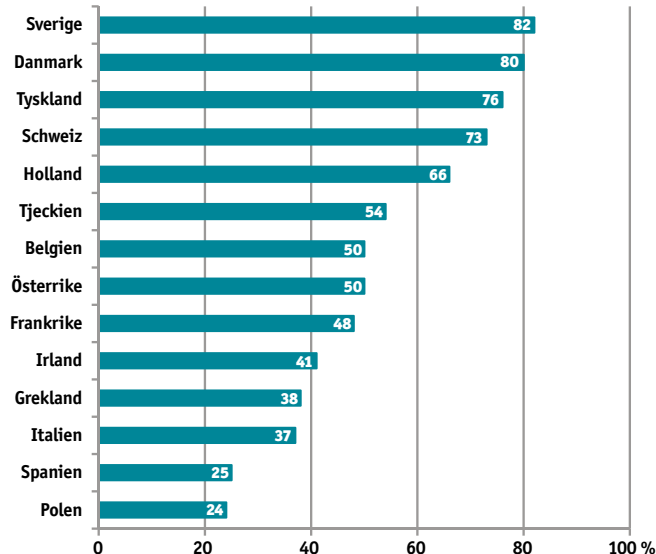
COMMUNITY DENTISTRY AND ORAL EPIDEMIOLOGY

► Det är stora skillnader i hur ofta människor besöker tandläkaren i olika europeiska länder. I en stor europeisk intervjustudie av vanorna hos runt 34 000 personer över 50 år ifrån 14 olika europeiska länder konstateras att svenskarna är de som i högst utsträckning går regelbundet till tandläkaren. Fler än åtta av tio svenskar svarade att de hade besökt tandläkaren under den senaste tolv-månadersperioden. Andra länder med höga besökstal är Danmark och Tyskland som följer tätt efter Sverige, medan det i Polen och Spanien endast var en av fyra som har besökt tandlä-

karen under de senaste tolv månaderna.

Generellt besöker invånarna i Skandinavien och Västeuropa tandläkaren betydligt mer frekvent än invånarna i Sydeuropa, något som står i stark kontrast till övrigt hälsoutnyttjande som till exempel antal läkarbesök som ligger betydligt högre i Sydeuropa än i Skandinavien.

Svenskarnas flitiga tandläkarbesökande verkar också betala sig eftersom studien visar att tandhälsan här är bland den bästa i Europa. På samtliga parametrar som mäter tandhälsan, som andel tandlösa, andel med löständer eller andel som kan tugga själv, ligger

Personer över 50 år som besökt tandläkare under de senaste tolv månaderna, angivet i procent.

Sverige bäst eller bland de tre bästa.

Källa: Listl S, Moran V, Maurer J, Faggion CM Jr. Dental service

utilization by Europeans aged 50 plus. *Community Dent Oral Epidemiol* 2011, doi: 10.1111/j.1600-0528.2011.00639.x

LM ServoMax

Optimalt arbetsflöde och säker hygienrutin

Nya bricksystemet LM-ServoMax rationaliserar hanteringen av instrument och tillbehör under behandlingen och rengöringsprocessen.

LM

feel the difference

Nyhet!

Träffa oss på Swedental
Monter C09:21

Kundservice 08-676 54 10 | www.fd.se

PLANDENT
FORSSBERGS DENTAL
DENTAL-IT

MEMBERS OF PLANDENT DIVISION

STRAUMANN CARES® DIGITAL SOLUTIONS

STRAUMANN® CARES®
DIGITAL SOLUTIONS

- BESÖK OSS PÅ SWEDENTAL 2011
LÄR KÄNNA DEN NYA DIGITALA TEKNIKEN
VI DEMONSTRERAR I VÅR MONTER **C06:31**

www.straumann.se

COMMITTED TO
SIMPLY DOING MORE
FOR DENTAL PROFESSIONALS

Orala lactobaciller kan ge kariesskydd

LETTERS IN APPLIED MICROBIOLOGY

➤ Lactobaciller har i flera försök visat sig ha en hämmande effekt på orala patogener som orsakar karies och parodontit och försök har gjorts att använda dem som probiotika. Men många lactobaciller har svårt att få fäste och kolonialisera munhålan vilket gör effekten måttlig. Därför har svenska och thailändska forskare gjort tvärtom. De har topsat och odlat fram lactobaciller från munnen på 165 små barn mellan två och fem år gamla i Thailand. Totalt fann forskarna 357 olika stammar från tio olika lactobacillarter. Dessa tes-

tades mot kariesbakterien *S. mutans* och den lactobacillstam som hade störst effekt på bakterien från varje art valdes ut till ett nytt test. Lactobacillerna testades nu mot ett batteri av orala patogener varvid de kunde rankas efter sin sammanlagda hämmande effekt på patogenerna. Störst effekt hade lactobacillerna på *P. gingivalis* och *A. actinomycetemcomitans*. Intressant nog ökade effekten på *S. mutans* med ökande glukoshalt upp till en nivå på fem procent.

Mekanismen bakom lactobacillernas hämmande effekt är okänd, men en hypotes är att de av glukos producerar organiska syror som laktosyra och ättiksyra, vilket försämrar miljön för mer syrakänsliga

bakterier som exempelvis *P. gingivalis*. Det skulle också förklara den ökade effekten vid högre glukoshalt. Men flera teorier finns och sannolikt handlar det om flera olika mekanismer.

De kraftigaste hämmande lactobacillstammarna var hämtade från barn som var helt kariesfria vilket stärker idén om att de kan användas som probiotika.

Forskarna har identifierat sex stammar som de föreslår bör bli föremål för

ytterligare studier för att kunna förebygga tandsjukdomar.

Källa: Teanpaisan R Piwat S, Dahlén G. Inhibitory effect of oral lactobacillus against oral pathogens. *Lett Appl Microbiol* 2011;53:452-9.

FREDRIK HEDLUND, medicinjournalist, sammanfattar artiklar i medicinska och odontologiska tidskrifter för Tandläkartidningens läsare.

E-post: fredrik.hedlund@medicinjournalisten.se

Tipsa Tandläkartidningen!

redaktionen@tandlakarforbundet.se

**TANDLÄKAR
TIDNINGEN**

W&H:s exklusiva **syneq**

• Smalt huvud
• Extremt tystgående
• Exceptionellt lång livslängd

WA-56 LT

WA-99 LT

Kvalitetsinstrument från W&H. Våra storsäljare som lovordas för **hållbarheten** och den angenäma greppprofilen. Perfekta för preparation av kaviteter och kronor samt borttagning av fyllningar och broar. **Optimal kylning** och tillgång till behandlingsområdet. Om du vill ha det bästa!

För info eller beställning kontakta:
W&H Nordic AB, tel: 08-445 88 30
office@whnordic.se, wh.com

ÅRETS NYÅRSRESA!

Infektionssjukdomar och Oral Medicin: Kerala 2-9 jan 2012

Tillägg
Kerala Backwaters,
28/12 2011
- 1/1 2012

Välkomna!
Kontakta oss på
info@curomed.se
eller på tel. 090-38375
Se även www.curomed.se

Curomed

Digitala röntgenlösningar

Världsledande röntgenteknologi

CBCT/OPG

Med Veraviewepocs erbjuds både panoramaröntgen och 3D-röntgen från världsledande Morita. Helautomatisk exponering i både 2D och 3D eller manuella inställningsmöjligheter. Mycket enkel CBCT-bildtagning direkt från panorama eller 2-direktions-scout. Veraviewepocs är valet för kliniker med högt ställda krav på diagnostiskt underlag.

Veraviewepocs 2D / 3De

CBCT

Accuitomo 170 är radiologens främsta val, en kompromisslös volymtomograf som i alla delar är konstruerad för bildtagning i optimal kvalitet för mycket högt ställda kvalitetskrav.

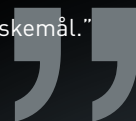

Accuitomo 170

Lennart Flygare och Anders Öhman.
Specialister i Odontologisk Radiologi
Luleå, Norrbotten:

”Vi har sedan våren 2010 haft en 3D Accuitomo 170 och en Veraviewepocs 3De installerade på våra kliniker. Vi är mycket nöjda med maskinernas prestanda som har motsvarat och i vissa avseenden även överträffat våra förväntningar. Samarbetet med både den svenska återförsäljaren Digitaless och tillverkaren Morita har varit utöver det vanliga både vad det gäller support och lyhördhet för våra önskemål.”

OPG

IC5-HD är marknadens minsta panoramamaskin med fullständig exponeringsautomatik för tydliga bilder varje gång med en enda knapptryckning.

DIGITALES
DIGITAL DENTAL TECHNOLOGY

Besök www.digitales.se för exempelbilder och mer information
Tel. 033-22 66 50 | Fax 033-22 66 51

IT • DATASUPPORT • INTRAORALA KAMEROR • INTRAORAL RÖNTGEN • PANORAMARÖNTGEN • CBCT/VOLYMTOMOGRAFI

Dentan – istället för karies

Dentan fluorskölj – mild, effektiv och utan färgämnen

Dentan är det enda registrerade fluorsköljläkemedlet som ingår i läkemedelsförmånen.

1000 ml, 0,2% NaF. Mint eller neutral smak.

Dentan fluorsugtabletter

I läkemedelsförmånen ingår också Dentan fluorsugtabletter med mints smak.

0,75mg och 0,25mg NaF.

Fluortanten är tillbaka!

Besök www.tandguiden.se för beställning av informationsmaterial samt receptblock.

Kundkontakt: **08 316 800**

MEDA OTC

Dentan används som kariesförebyggande behandling för vuxna och barn vid ökad risk för karies. 10 ml Dentan fluorlösning 1-2 gånger dagligen efter tandborstning. Till barn under 12 år endast efter rekommendation av tandläkare. Dentan 0,05% och 0,2% finns i 1000 ml (mint och neutral) samt båda styrkorna i 500 ml, mint. Dentan 0,75mg sugtabletter (100st) och Dentan 0,25mg (270 st) ingår i läkemedelsförmånen Mer info: www.fass.se och www.medasverige.se

30-årig man där 25 distalförflyttats in i ett område med reducerad cristadimension. Den slutliga konstruktionen var ett implantat på platsen för 25:s ursprungliga läge. Foton tagna före och efter avslutad behandling samt ett år efter behandling.

Tandförflyttning alternativ till bentransplantat

► För att ersätta förlorade tänder måste käkbenet ofta byggas upp på konstgjord väg. Forskare vid Sahlgrenska akademien presenterar nu en metod där tänderna i stället flyttas till det tandlösa området med hjälp av en tandställning, vilket ger patienter möjlighet att få fler tänder.

I en experimentell studie genomförd på hundar lyck-

ades Göteborgsforskarna med hjälp av en tandställning flytta befintliga tänder in i ett tandlöst område med liten benvolym, utan att tanden förlorade sitt naturliga fäste i käkbenet.

I en efterföljande klinisk studie kunde övertandläkare Birgitta Lindskog Stokland och hennes kolleger dessutom visa att motsvarande tandförflyttning på människa endast orsakade

små förändringar av vävnaderna kring tanden.

– På röntgenbilder kunde vi se viss rotresorption, men några bestående besvär på grund av detta kunde inte noteras. När vi följde upp patienterna ett år senare var skadan dessutom mindre, säger Birgitta Lindskog Stokland.

I området där den flyttade tanden tidigare satt

minskar benmassans och tandköttets volym – men inte i lika hög grad som när tanden förloras av andra orsaker.

Området där den flyttade tanden satt lämpar sig därför bra för implantat eller andra tandersättningar, utan att det behövs ett bentransplantat.

Källa: Göteborgs universitet

CLF

VI GÖR DET ENKLARE ATT FOKUSERA PÅ PATIENTEN!

DentalEye DET ÖPPNA BILDHANTERINGS- PROGRAMMET:

- Fungerar med alla typer av röntgensystem och kameror.
- Oslagbart arbetsflöde.
- Vi konverterar från ditt gamla röntgenprogram.
- Koppling direkt från journalen.
- Svensk programvara och support.

• DentalEye
Jaw-x

08-621 07 00
info@dentaley.com
www.dentaley.com

Käkmusklerna klara tidigt i livet

➤ Käkmusklerna har en unik fibertypsammansättning och är specialiserade för sin uppgift redan i tidig ålder, visar Catharina Österglund vid Umeå universitet i sin avhandling Tuggmuskulatur hos barn.

I avhandlingen studeras på olika nivåer hur en käkmuskel (masseter) hos barn skiljer sig från en armmuskel (biceps). Det visar sig att skillnaderna i sammansättning av muskelfibertyper och myosiner (proteiner som styr sammandragning av muskeln) är stora redan tidigt i livet.

En jämförelse med muskler hos vuxna individer visar att käkmuskler har ett annat tillväxtmönster än armmuskler. Muskelpolarna (sinnesorgan

inuti muskeln) är i masseter betydligt fler, större och mer komplexa än i biceps. Jämförelsen med vuxna individer visade dock att muskelpolarna i både käkmuskler och armmuskler är mogna i tidig ålder.

Käkmusklernas komplexa struktur verkar vara väl anpassad för den mycket exakta reglering av positioner och rörelser som krävs för att barn tidigt ska kunna lära in och utveckla förmågorna att äta (gapa, bita, tugga, svälja) och tala.

Att vara uppmärksam på specialiseringen hos käkmuskler kan vara av betydelse när sjukdom och smärta från musklerna stör tuggning och tal.

Källa: Umeå universitet

CLF

Ny metod för rotfyllning utvärderas

➤ En effektivare metod för rotfyllning håller på att introduceras. Nu genomförs en stor klinisk studie vid Odontologiska fakulteten vid Malmö högskola för att avgöra om metoden håller vad den lovar.

Filarna som används vid den nya metoden är elastiska och består av en legering av nickel och titan.

– **Det betyder** att de följer med i den böjda kanalen vilket gör att den blir renare samtidigt som formen på kanalen blir bättre vilket underlättar vid själva rotfyllningen, säger över tandläkare Margaretha Koch, specialist i endodonti och doktorand på Odontologiska fakulteten vid Malmö högskola.

En annan effekt är att antalet behandlingstillfällen blir färre.

– Men det primära är att behandlingsresultatet förhoppningsvis blir bättre, säger Margaretha Koch som leder ett stort samarbetsprojekt mellan Malmö högskola och Specialiststandvården, Folk tandvården i Sörmland AB, med syfte att utvärdera metoden på både lång och kort sikt.

I projektet deltar drygt 800 patienter och resultatet väntas vara klart under nästa år.

Källa: Malmö högskola

CLF

**TANDLÄKAR
TIDNINGEN**

Rationalisera dina inköp och ditt lager!

Fråga oss om PlanOrder

Kontakta din säljare, se www.fd.se

PLANDENT
FORSSBERGS DENTAL
DENTAL-IT
MEMBERS OF PLANDENT DIVISION

RING 020-84 00 00

www.slutarokalinjen.org

SLUTA-RÖKA-LINJEN

collène
whaledent

Liknar Inget Du Sett Tidigare...

AFFINIS PRECIOUS
Avtrycksmaterial

Utmärkt Detaljavläsning
Den unika silver och guld pigmenteringen reducerar effekten av ljusspridning, vilket ger perfekt visuell kontroll.

Överlägsna flytegenskaper
Optimal detaljåtergivning

Snabb thermo-reaktiv formula
Härningstiden accelererar snabbt när skeden placeras i munnen, detta reducerar den totala avtryckstiden

Återförsäljare:

DENTALRINGEN AB
Göteborg: 031 - 711 95 50
Stockholm: 08 - 41049099
Malmö: 040 - 6309920
Umeå: 090 - 706019

Philips Sonicare FlexCare.

Det är kliniskt bevisat att den avlägsnar mer plackbiofilm än Sonicare Elite, både mellan tänderna och generellt

Inställningar för personlig tandvård

Skonsam för dentinet!*

Vibrationseliminerande system med 80% mindre vibration†

ProResults borsthuvud med bredare borströrelse och konturklippta borst som täcker tänderna bättre†

Det är kliniskt bevisat att den förbättrar tandkötthälsan på bara två veckor²

Enkelhet är mer än bara en borste – det är överlägsen munhälsa.

Vi lanserar FlexCare. Vår mest avancerade soniska teknik i kombination med det nya ProResults-borsthuvudet ger ännu effektivare borstning för dig och dina patienter. Om du vill ha mer information och prova nya FlexCare kontakter du oss på sonicarenordic@philips.com www.sonicare.se

PHILIPS
sonicare
the sonic toothbrush

PHILIPS
sense and simplicity

*In vitro-studie ¹Jämfört med Sonicare Elite. Referenser: I. De Jager M, Nelson R, Schmitt P, Moore M, Putt MS, Kunzelmann KH, Nyamaa I, Garcia-Godoy F, Garcia-Godoy C. Data on file, 2007. 2. Holt J, Sturm D, Master A, Jenkins W, Schmitt P, Hefti AF. Data on file, 2007.

»Handledarskapet är min viktigaste gärning«

Professor Downen Birkhed har under sin akademiska karriär handledt 35 forskarstuderande fram till en doktorsavhandling. Han är en flitigt anlita föreläsare och har i sin egen forskning framför allt fokuserat på profylaktiska insatser mot karies. Vår vetenskaplige redaktör Thomas Jacobsen har träffat honom.

TEXT: THOMAS JACOBSEN FOTO: MARIE ULLNERT

Vi träffas på Downen Birkheds tjänsterum på Odontologiska institutionen i Göteborg. Kontrasten mellan de kala väggarna i korridoren utanför och tjänsterummet är påfallande. Samlingar av äldre telefoner och kameror från tidigt 1900-tal pryder hyllor och bänkar. Väggarna är täckta av målningar, fotografier och diplom. Mina tankar går till ett ombonat hem från 1950-talet, möjligen med inslag av scenografi från någon engelsk tv-serie. På väggen bakom skrivbordet

Tandläkartidningens vetenskaplige redaktör Thomas Jacobsen i samtal med professor Downen Birkhed på Odontologiska institutionen i Göteborg.

sitter en Testo reaktionsmätare, känd för den mognare generationen från biografer, bensinstationer och krogar. Kanske man måste vara extra snabb som professor? Uppenbarligen har någon utomstående testat sin förmåga för enkronan har fastnat längst ner. Kanske otur, tröstar maskinen. Jag vågar inte ens försöka.

FÖRÄNDRADE ATTITYDER

Rummet inspirerar till ett samtal om tandvårdens utveckling och hur våra attityder förändrats.

– Mitt första arbete efter examen var ett vikariat på folktandvården i Hässleholm, berättar Downen Birkhed. Natten innan jag skulle sluta min anställning satt jag och granskade journaler och röntgenbilder för att försäkra mig om att mina patienter fått en korrekt behandling. På den tiden var detta synonymt med att även tidiga kariesskador behandlades med borrh och fyllning. Vår nuvarande attityd till kariesriskbedömning och kariesbehandling är en av de viktigare förändringar som skett under min tid i yrket.

Vi enas om att omoderna principer inte får konserveras och att vi måste stödja utvecklingen.

– Fortbildning borde vara ett obligatorium, menar Downen Birkhed. Dessutom underlättar arbete i grupp att vi håller oss uppdaterade.

STOLT ÖVER TJÄNSTEN

När Downen Birkhed för 22 år sedan flyttade från Malmö till Göteborg och Odontologiska institutionen var det för att ersätta en av kariologins mer framträdande profiler, Bo Krasse, på posten som chef.

– Jag var mycket stolt över att ha fått tjänsten i konkurrens med flera duktiga kolleger.

Men hur var det att axla en så pass tung mantel? Downen Birkhed funderar en stund innan han svarar.

– Det var givetvis en utmaning men genom sin starka personlighet var Bo Krasse en inspiration.

FOKUS PÅ FÖREBYGGANDE VÅRD

Men det var inte bara postadressen som ändrades i samband med flytten från Malmö.

– När jag flyttade fick min forskning en annan inriktning. Jag vill bedriva forskning som är direkt applicerbar i kliniken och har fokuserat på förebyggande vård.

FAKTA. DOWEN BIRKED

Var har du dina rötter?

Jag har många »rötter«. Föddes i Göteborg 1946, flyttade till Jönköping och sedermera till Växjö, där jag tog studenten 1965. Sedan blev det Lund och Malmö.

Varför blev du tandläkare?

Valet var enkelt. Jag tittade på mitt studentbetyg och det räckte inte till läkarlinjen, så det blev tandläkarlinjen – ett val som jag aldrig ångrat.

Du valde forskning – varför?

Under mitt sista år i Malmö fick jag möjlighet att pröva på forskning. När jag blev färdig tandläkare 1970 arbetade jag ett halvår på Tandläkarhögskolan på Holländargatan i Stockholm under ledning av Yngve Ericsson och Göran Frostell.

Har ser din akademiska karriär ut?

Det blev disputation 1974 och

sedan en postdoc-tjänst i Farmington i USA. När jag återvände till Sverige var jag »helt frälst« för forskning.

Har du varit kliniskt verksam?

Jag har haft några vikariat på folktandvården i Lysekil och i Hässleholm och sedan arbetade jag halvtid privat hos en kollega i Malmö under fem år. Har även haft patienter på Lärarkliniken i Malmö och Göteborg.

»Samlingar av äldre telefoner och kameror från tidigt 1900-tal pryder hyllor och bänkar ... På väggen bakom skrivbordet sitter en Testo reaktionsmätare ...«

Hans huvudmålgrupp är professionen – alla delar av tandläkarteamet.

– Patientnära forskning är mycket viktig, säger han och understryker att det initiativ till behandlingsforskning som bland annat Vetenskapsrådet tagit kan vara ett positivt trenderbrott.

HANDLEDARE FÖR YNGRE FORSKARE

Downen Birkhed menar att hans viktigaste vetenskapliga gärning är att vara handledare för yngre forskare. Det har till dags dato blivit i genomsnitt nära en avhandling per år under hans handledarskap.

– Ända sedan jag själv doktorerade i Malmö 1974 har jag brunnit för att vara mentor för intresserade kolleger som velat satsa på en forskarkarriär. Det har gällt såväl tandläkare som tandhygienister.

– Jag har ytterligare åtta doktorander att handleda i mål innan jag pensioneras om cirka tre år, säger Downen Birkhed. Känslan att uppleva att en doktorand försvarar sin avhandling är obeskrivlig, säger han.

Googlar man på Downen Birkhed får man över 12 000 träffar, inte sällan med ett ursprung i dagspress. Uppenbarligen har han tagit den tredje uppgiften* på allvar.

– Men vi skulle kunna bli bättre, hävdar han. Men det är inte bara kontakten med allmänheten utan även med professionen som är viktig. – Att vara aktiv kursgivare ger inspiration. Det

ger mig möjlighet att testa idéer och få ett omedelbart gensvar.

ARBETET MED FLUORTANDKRÄM FORTSÄTTER

Det är närmast omöjligt att samtala med Downen Birkhed utan att beröra fluortandkräm.

– Det var industrin som drev på utvecklingen av fluortandkräm. Alltsedan förra sekelskiftet har olika argument för tandkräm använts. Från mitten av 1960-talet kom ett nytt – kariesförebyggande.

Fanns det då evidens för fluortandkrämen när den infördes? Ja, det anser han:

– Men man visste inte att fluortandkräm var så effektiv. Det såg vi först i epidemiologiska studier flera år senare. När man studerade olika faktorer som kunde minska karies fanns det bara en nyckel som passade i alla nyckelhål världen över – fluortandkrämen.

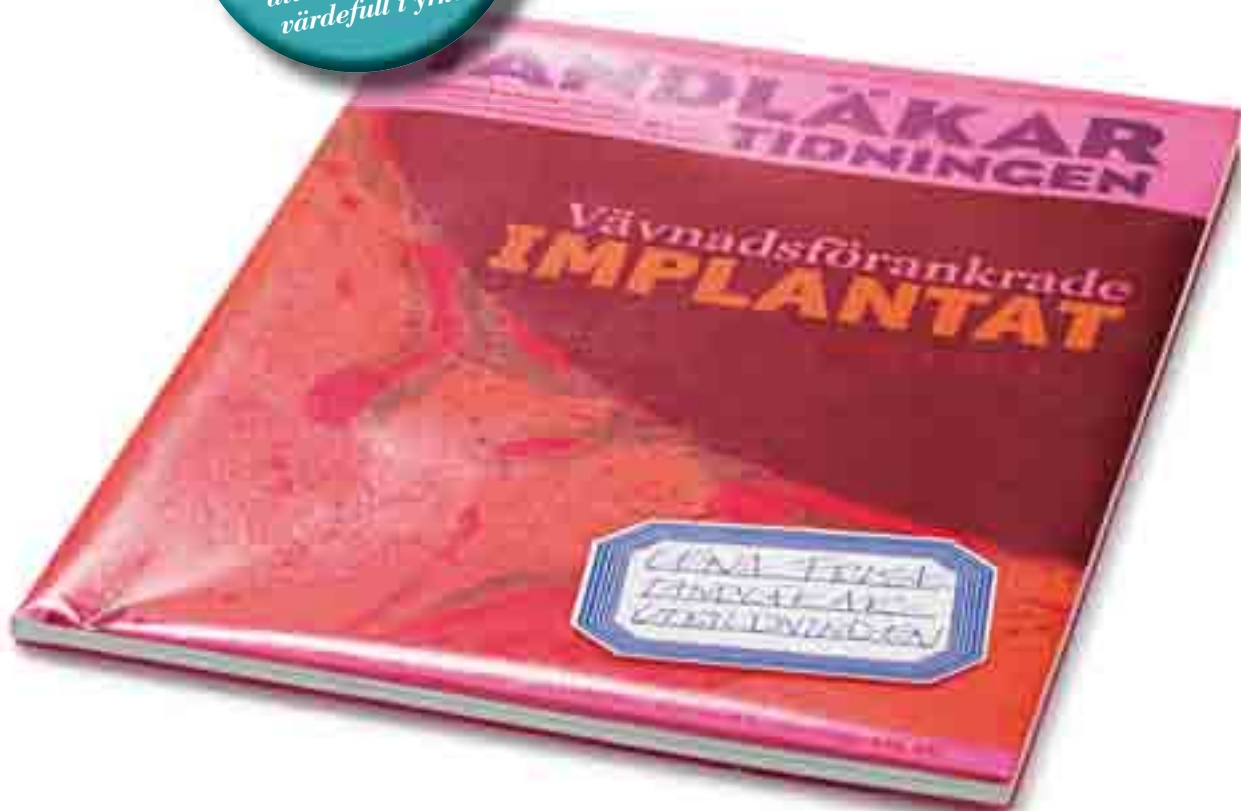
Men arbetet med fluortandkräm är inte avslutat. Är det nödvändigt mot bakgrund av den förbättrade tandhälsan att satsa ytterligare resurser på information kring fluortandkräm?

– Det finns fortfarande en hel del karies i befolkningen hos såväl gammal som ung. Dessutom vet vi att cirka 25 procent i vårt land borstar bara en gång om dagen och många använder fel tandkrämsteknik.

»2 + 2 + 2« är en slogan som han använder för att öka medvetenheten hos allmänheten – två centimeter tandkräm, under två minuter och två gånger per dag.

* I högskolornas uppgift ska ingå att samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet samt verka för att forskningsresultat tillkomna vid högskolan kommer till nytta. Högscolelagen (2009:45).

8
av **10**
tandläkare anser
att tidningen är
värdefull i yrket

Uppskattad kunskap

Varje nummer av Tandläkartidningen läses i genomsnitt i 40 minuter. Vi har full förståelse för det; det är svårt att lägga ifrån sig så mycket kunskap.

TANDLÄKAR
TIDNINGEN

Tandläkarkunskap sedan 1909

Figur II (delarbete IV). »Massagemetoden«, tandkrämen används som en »salva« och tändernas framsidor »masseras« med fingret.

Goda resultat med högfluortandkräm

Anna Nordström
odont dr, vik ötdl,
Vuxenkliniken, Tand-
läkarhögskolan i Göte-
borg
E-post: anna.nordstrom@gu.se

AUTOREFERAT Högfluortandkräm ger högre fluorkoncentrationer i saliv och plack samt minskar nybildningen av plack. Tandborstning med högfluortandkräm minskar också progression av karies bland kariesaktiva ungdomar med cirka 40 procent jämfört med en vanlig tandkräm.

Godkänd för publicering 28 september 2011

Karies är fortsatt ett folkhälsoproblem, trots att tandhälsan kontinuerligt har förbättrats de senaste 50 åren. Tandborstning med fluortandkräm har haft – och har – stor betydelse för utvecklingen. Det finns starka vetenskapliga bevis för att daglig användning av fluortandkräm har en uttalad kariesförebyggande effekt på unga permanenta tänder (SBU, 2002*). Effekten är dosberoende, det vill säga tandkräm med högre fluorkoncentration (1 500 ppm) ger bättre skydd än tandkräm med lägre koncentration (1 000 ppm) (Evidens 1). Trenden har varit att öka fluorhalten i tandkräm och koncentrationer upp till 2 500 ppm har testats kliniskt. Det har saknats kliniska studier på tandkräm med 5 000 ppm fluor.

Fluortandkrämen Duraphat® med högre flu-

orhalt (5 000 ppm) introducerades i Sverige 2004. Tandkrämen finns att köpa receptfritt på apoteket för kariesaktiva patienter. Avhandlingens huvudsyfte var att kliniskt utvärdera denna tandkräm.

DELARBETE I

Tandkrämens effektivitet beror på fluorhalten i produkten men också på hur tandkrämen används. Målsättningen var att studera fluorhalten i saliv och plack, samt vattensköljningens betydelse. 26 försökspersoner borstade två gånger dagligen i 14 dagar med högfluortandkräm respektive vanlig tandkräm (1 450 ppm), med och utan efterföljande vattensköljning. Högfluortandkräm utan vattensköljning ökade fluorhalten i approximalsaliv mer än två gånger jämfört med vanlig tandkräm utan sköljning. Fluorretentionen i plack ökade också signifikant. Vattensköljning efter borstning med högfluortandkräm reducerade fluorkoncentrationen i saliv mer än två gånger, vilket stöder rekommendationen att undvika vattensköljning efter tandborstning.

DELARBETE II

Höga fluorhalter kan påverka bakteriernas förmåga att bilda plack. Syftet var att jämföra plack-

* SBU. Att förebygga karies. Statens beredning för medicinsk utvärdering (SBU): 2002; 161.

nybildningen vid olika fluorhalter. 16 personer sköljde tre gånger per dag i fyra dagar med följande tandkrämlösningar: 5 000, 1 500 och 500 ppm fluor. Studien visade att det bildades mindre nytt plack på tänderna efter tandkrämlösning med 5 000 jämfört med 1 500 ppm fluor.

DELARBETE III

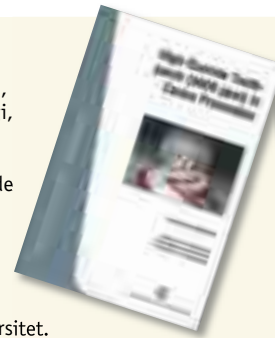
Målsättningen var att kliniskt utvärdera tandkräm med 5 000 jämfört med 1 450 ppm fluor. 279 kariesaktiva ungdomar i åldern 14–16 år delades in i två grupper för två års oövertvakad tandborstning. Mätvariabler var incidens och progression av approximal och ocklusal karies, baserat på klinisk och röntgenologisk diagnostik.

När studien var avslutad, delades de in i två grupper efter kooperation: A) god respektive B) mindre god följsamhet. Högfluortandkräm gav 40 procent lägre kariesprogression jämfört med den vanliga tandkrämen och 42 procent färre nya kariesskador för ungdomar med mindre god följsamhet (figur 1).

Resultatet indikerar att tandkrämen fungerar bättre för kariesaktiva ungdomar som inte »sköter sig« och borstar oregelbundet. 28 procent av ungdomarna tillhörde denna grupp och det var dubbelt så många pojkar som flickor.

DISPUTATION

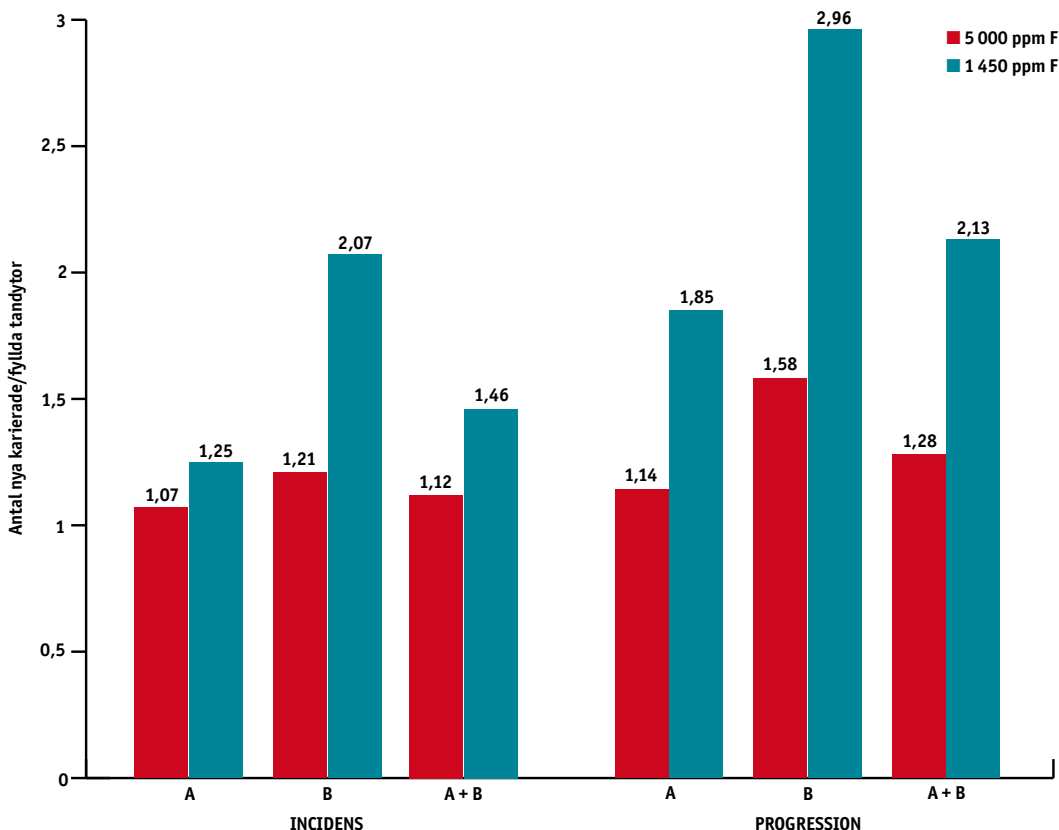
Den 6 maj 2011 försvarade tandläkare Anna Nordström, Institutionen för odontologi, Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet, avhandlingen »High-fluoride toothpaste (5 000 ppm) in caries prevention«. Fakultetsopponent var professor Svante Twetman, Odontologisk Institut, Københavns Universitet. Huvudhandledare var professor Downen Birkhed, avdelningen för cariologi, och biträdande handledare docent Per Ramberg, avdelningen för parodontologi, Institutionen för odontologi, Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet. En sammanfattning av avhandlingen kan laddas hem på adressen <http://gupea.ub.gu.se/handle/20077/24499>.

»Det har saknats kliniska studier på tandkräm med 5 000 ppm fluor.«

DELARBETE IV

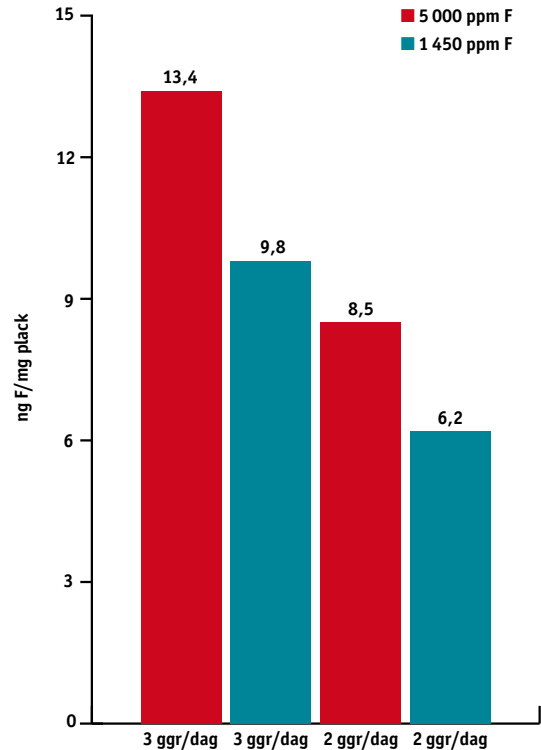
Tandkrämsfrekvensens betydelse för fluorretentionen studerades i det sista delarbetet. Dessutom testades en ny metod att använda tandkrämen som en »salva« och »massera« tändernas framsidor med fingret (figur 11). 16 försökspersoner provade sex olika tandkrämsmetoder un-

Figur 1 (delarbete III). Incidens och progression av karies efter två år för kooperationsgrupper: A) God följsamhet, B) Mindre god följsamhet och för alla försökspersoner (A + B).

»Ökad tandkrämsfrekvens – från två till tre gånger per dag – ger högre fluorhalter i saliv och plack.«

Figur III (delarbete IV). Fluorhalten i approximativt plack uttryckt som ng F/mg plack, efter två veckors tandborstning med två tandkrämer (1 450 och 5 000 ppm F) två respektive tre gånger/dag. Ökad tandkrämsfrekvens ger signifikant högre fluorhalter i plack.

der 14 dagar. De borstade med högfluortandkräm respektive vanlig tandkräm, två alternativt tre gånger dagligen inklusive »massagemetoden«.

Högfluortandkräm tre gånger dagligen gav nästan fyra gånger mer fluor i saliv jämfört med vanlig tandkräm två gånger per dag. Fluorretentionen i plack ökade också signifikant (figur III). Tandkräm två gånger + »massage« en gång, gav lika hög fluorretention som borstning tre gånger med samma tandkräm.

Resultatet visar att tandkräm använd som en »salva« för att »massera« tändernas framsidor kan vara ett enkelt sätt att tillföra fluor en tredje gång, till exempel efter lunch.

KONKLUSION

Denna avhandling visar att högfluortandkräm ger högre fluorkoncentrationer i saliv och plack samt minskar nybildningen av plack. Ökad tandkrämsfrekvens – från två till tre gånger per dag – ger högre fluorhalter i saliv och plack. Den kliniska studien visar att progression av karies bland kariesaktiva ungdomar 14–16 år minskar med cirka 40 procent vid tandborstning med högfluortandkräm jämfört med en vanlig tandkräm. Att borsta tänderna med högfluortandkräm är såle-

des ett bra sätt att förebygga och behandla karies hos dessa ungdomar.

KLINISKA RÅD

- Använd tandkräm minst två gånger varje dag, efter frukost och före sänggåendet. Fuska inte!
- Välj tandkräm (fluorkoncentration) efter behov och använd den på rätt sätt.
- Undvik att skölja bort tandkrämen med vatten.
- Vid behov, borsta en tredje gång eller använd tandkräm som en »salva« den tredje gången.

DELARBETEN

- I. Nordström A, Birkhed D. Fluoride retention in proximal plaque and saliva using two NaF dentifrices containing 5,000 and 1,450 ppm F with and without water rinsing. *Caries Res* 2009;43: 64–9.
- II. Nordström A, Mystikos C, Ramberg P, Birkhed D. Effect on de novo plaque formation of rinsing with toothpaste slurries and water solutions with a high fluoride concentration (5,000 ppm). *Eur J Oral Sci* 2009; 117:563–7.
- III. Nordström A, Birkhed D. Preventive effect of a high-fluoride dentifrice (5,000 ppm) in caries-active adolescents – a 2-year clinical trial. *Caries Res* 2010;44: 323–33.
- IV. Nordström A, Birkhed D. Effect of a third application of toothpaste (1,450 and 5,000 ppm F), including a »massage« method, on fluoride retention and pH drop in plaque. *Acta Odontol Scand* (under revision).

Behandling av kariesaktiva tonåringar viktigaste fyndet

Opponenten har ordet

Det är sedan länge känt att det föreligger ett samband mellan dos och kariesförebyggande effekt vad gäller fluortandkräm. En nyligen publicerad Cochrane-rapport har visat att sambandet gäller upp till en koncentration av 2 800 ppm men det konstaterades samtidigt att studier av god kvalitet rörande tandkrämer med 5 000 ppm saknades. Tidigare studier med denna höga fluorkoncentration har använt surrogatmått för karies och/eller behandlat regression av befintlig rotkaries. Anna Nordströms avhandling är därför högst aktuell och fyller en uppenbar kunskapslucka.

Det är samtidigt viktigt att understryka värdet av en klinisk avhandling eftersom dessa tycks bli allt färre beroende på det komprimerade tidsutrymmet i forskarutbildningen. Det är nog många som inte anar vilket omfattande arbete som ligger bakom den typ av klinisk behandlingsforskning som denna avhandling representerar.

Anna Nordströms avhandling består av fyra delarbeten med kliniskt relevanta frågeställningar men jag bedömer att arbete III är avhandlingens mest intressanta. Det kanske viktigaste kliniska fyndet är att daglig användning av tandkräm med högt fluorinnehåll kan bromsa tillväxthastigheten av approximal emaljkaries hos kariesaktiva tonåringar. Detta tror jag är ett »halmstrå« att gripa för många kliniker som sitter med den otacksamma uppgiften att hantera en aktiv kariesituation hos ungdomar där »ingenting« tycks hjälpa. Ett problem i denna patientgrupp är naturligtvis följsamheten men det gäller ju även alla andra befintliga och alternativa metoder. Ett

annat hinder kan vara att den aktuella högfluortandkrämen är relativt dyr, vilket är extra bekymmersamt i de »svaga« befolkningsgrupperna. Här borde enskilda tandläkare och tandhälsoansvariga ute i länen och regionerna fundera över möjligheterna för någon form av subvention i de fall där indikationerna är uppenbara.

Resultaten i det tredje delarbetet ger inget entydigt svar om högfluortandkrämen har en förebyggande effekt på emaljkaries. Tendensen finns där men skillnaderna var inte statistiskt signifikanta i jämförelse med en kontrollgrupp med »vanlig« fluortandkräm (1 450 ppm). Materialet är dock så gediget och robust att det tillåter fortsatta och fördjupade analyser av kariesprocessen, vilket jag hoppas att Anna Nordström kommer att göra i framtiden.

Avhandlingens sammanfattning avslutas med handfasta kliniska rekommendationer, vilket är bra. Det rekommenderas bland annat att tandkrämen kan användas från 12 år i stället för 16 år som anges på förpackningen. Det kan vara rimligt med tanke på att riskerna för överkonsumtion och fluoros är så gott som obefintliga i dessa åldersgrupper.

Alla kliniska studier är behäftade med kompromisser och avsteg från det ideala – det ligger i sakens natur när man har med människor att göra. Anna Nordström har i sitt avhandlingsarbete på ett förtjänstfullt sätt redovisat de olika studiernas styrkor och svagheter på ett transparent sätt vilket ger läsaren en god möjlighet för både kritisk granskning och värdering av slutsatserna. All heder!

Slutligen vill jag gärna gratulera Anna och hennes handledare till ett väl genomfört avhandlingsarbete och önska henne lycka till med den fortsatta forskningen.

Svante Twetman
prof, Odontologisk
Institut, Københavns
Universitet, Danmark
E-post: stwe@sund.
ku.dk

»Det är nog många som inte anar vilket omfattande arbete som ligger bakom ... klinisk behandlingsforskning ...«

50 000 kronor för bästa översiktsartikel

Vem skriver bästa översiktsartikeln i Tandläkartidningen? Styrelsen för Sveriges Tandläkarförbund delar vartannat år ut ett stipendium på 50 000 kronor till författaren/författarna av en vetenskaplig översiktsartikel som publicerats i Tandläkartidningen under de senaste två åren.

Stipendiet delas nästa gång ut i samband med förbundsmötet i december 2011.

**TANDLÄKAR
TIDNINGEN**

Satsa på forskning om barn- och ungdomstandvården

»Vi vet ...
inte till-
räckligt för
att kunna
planera och
utföra vår-
den på bästa
sätt.«

FOTO: COLOURBOX

SAMMANFATTAT Svensk odontologi kraftsamlar kring behandlingsforskning. Företrädare för svensk pedodonti vill fästa uppmärksamheten på att barn- och ungdomstandvård är ett av de områden där det finns flera kunskapsluckor.

Svensk odontologi kraftsamlar nu kring behandlingsforskning. Inför konferensen Nystart för svensk odontologisk forskning i mars i år gjordes en sammanställning av områden där det saknades kunskap och vetenskapligt underlag för behandling. Baserat på SBU:s kunskapsöversikter och de Nationella riktlinjerna för vuxentandvård har ett stort antal kunskapsluckor identifierats inom vuxentandvården.

Som företrädare för svensk pedodonti vill vi uppmärksamma tandläkarkåren och den odon-

tologiska forskningen på att barn- och ungdomstandvård identifierades som ett av dessa områden. Vi vet med andra ord inte tillräckligt för att kunna planera och utföra vården på bästa sätt. Bland områden inom barn- och ungdomstandvården där vi måste öka vår kunskap för att säkerställa kvalitet och patientsäkerhet kan nämnas

- diagnostik av karies
- riskfaktorer och riskbedömning av karies
- operativ behandling av karies i primära och permanenta tänder
- behandling av traumaskadade tänder
- tandbehandling och prevention vid kronisk sjukdom
- funktionsnedsättning.

Alltså viktiga områden där svensk tandvård behöver mer kunskap, men också områden där just svensk barn- och ungdomstandvård genom sin, i ett internationellt perspektiv, unika organisation kan vara med i forskningen för att täppa till kun-

skapsluckor och därigenom förbättra vårdkvalitet och bidra till att tandvården bedrivs på ett hälsoekonomiskt bra sätt.

Barn- och ungdomspopulationen är en grupp i vårt samhälle som successivt fått allt bättre oral hälsa, även om vi i epidemiologiska data nu tydligt ser att hälsoförbättringen planat av och att polariseringen i munhälsa ökar.

Svensk tandvård har mer än 2,1 miljoner 0–19-åringar att ta hand om. Detta motsvarar över 22 procent av befolkningen. Av de 23–24 miljarder kronor som tandvården kostar vårt land och dess invånare varje år, utgör kostnaden för barn- och ungdomstandvården cirka 2,3 miljarder. En mycket liten del av detta satsas på forskning, trots att just kunskap och vårdutveckling inom området skulle leda till stora hälsoförbättringar i den unga befolkningen och minskade kostnader för tandvården i ett längre perspektiv.

Vid ämneskonferensen i pedodonti i augusti 2011 i Malmö startades ett arbete med att kartlägga och prioritera barn- och ungdomstandvårdens kunskapsluckor och gemensamt driva behandlingsforskning. Tillsammans har ämnesföreträdare vid universitet, utbildningsenheter och specialförening samlats i ett strategiskt arbete där vi i en nationell satsning vill dra vårt strå till stacken för att svensk odontologisk forskning ska bidra till att täppa igen kunskapsluckor och därigenom förbättra och utveckla svensk tandvård. Det är

»... kunskap och vårdutveckling inom området skulle leda till stora hälsoförbättringar i den unga befolkningen ...«

vår bestämda uppfattning att ett av de områden som blir först ut i den nya odontologiska behandlingsforskningen ska handla om barn- och ungdomstandvård.

GÖRAN DAHLLÖF

prof, ämnesansvarig
Karolinska institutet

MARGARET GRINDEFJÖRD

odont dr, ämnesansvarig
Eastmaninstitutet

ANNIKA GUSTAFSSON

odont dr, ämnesansvarig
Odontologiska utbildningsenheten, Örebro

LARS MATSSON

prof, ämnesansvarig
Malmö högskola

AGNETA ROBERTSSON

doc, ämnesansvarig
Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet

CHRISTINA STECKSÉN-BLICKS

doc, ämnesansvarig
Umeå universitet

CHRISTER ULLBRÖ

odont dr, ämnesansvarig
Odontologiska institutionen, Jönköping
Svenska Pedodontiföreningen

Prenumerera på Tandläkartidningens nätnyheter!

Med RSS kan du hålla dig uppdaterad med senaste nytt från tandläkartidningen.se.

Enklast är att använda den inbyggda RSS-funktionen i din webbläsare. I Internet Explorer 7 eller 8 och Firefox är symbolen orange eller blå, i Safari består den av bokstäverna RSS på en grå platta.

**TANDLÄKAR
TIDNINGEN**

Följ med i utvecklingen!

Den 17–19 november är det äntligen dags för den självklara mötesplatsen för hela tandvårdsteamet. På Odontologisk Riksstämman & Swedental kan du uppleva den senaste tekniken, inspireras av spännande föreläsare och träffa kollegor från hela landet. I år lägger vi fokus på **tandvård för äldre**, **dentoalveolär kirurgi** och **patientsäkerhet** i det vetenskapliga programmet.

Välkommen!

Läs mer på tandlakarforbundet.se eller swedental.org

ODONTOLOGISK
RIKSSTÄMMA 2011

STOCKHOLM
SWEDENTAL®

17–19 november • Stockholmsmässan

Debatten om importerad tandteknik går vidare

Gyllenram gör fel analys

Jan Eric Gyllenram, vd för Sveriges Tandteknikerförbund, presenterade i Tandläkartidningen nummer 10 en »analys« av marknadsutvecklingen inom den tandtekniska branschen i Sverige. I artikeln lyfter Jan Eric Gyllenram fram några fascinerande slutsatser om tillväxten i denna mycket konkurrensutsatta bransch.

Gyllenram har efter noggranna studier av Bolagsverkets rapporter konstaterat att marknaden för importerad tandteknik har minskat med cirka 25 procent i försäljningsvärde samtidigt som svenska dentallaboratorier minskat sin omsättning med 12–13 procent.

Han slår fast att minskning av importerad tandteknik skulle bero på några spektakulära inslag i svenska medier kring import av tandtekniska

arbeten. Vad minskningen inom de egna leden på motsvarande 12–13 procent beror på lämnas åt läsaren att själv fundera över. Då analysen grundar sig på egna antaganden och inte på någon djupare betraktelse av branschen som helhet blir värdet av marknadsanalysen tyvärr en partsinlaga från en branschföreträdare som driver ett korståg mot sund och utvecklande konkurrens.

Mot bakgrund av att marknaden minskar totalt, oavsett vilken leverantör som står bakom tillverkningen borde en vd, med ansvar för en stor del av Sveriges tandtekniker, höja blicken och fundera över vad som är grundorsaken till den bristande efterfrågan. Att med skadeglädje konstatera att ett företag gått i konkurs ter sig något

märkligt när hela branschen minskar.

Sjunkande lönsamhet har starkt påverkat många företag och tvingat några till dramatiska åtgärder. Nu senast var det Dpnova AB, ett av Sveriges äldsta, som tvingades ställa in sina betalningar och begära rekonstruktion av verksamheten.

Om Jan Eric Gyllenram hade besvärat sig med en djupare analys av den marknadsutveckling, som bland annat framgår i material från Socialstyrelsen, skulle han finna en allvarlig och påtaglig förändring i patientbeteende och köpmönster. Vi vet till exempel att efterfrågan på implantatbehandlingar minskat dramatiskt mellan 2009 och 2010. Detta känner hela branschen till, men verkar helt gått verkställande direktören förbi. Förhoppningsvis beror detta på en besatthet att till varje

” FenderWedge skyddar närliggande tand under preparation

FENDERWEDGE™

Skyddar och separerar

En kombination av en plastkil och en skyddsplåt. På plats interdentalt skyddar den tand och mjukvävnad samt underlättar för efterföljande matrissättning. Appliceras buccalt eller lingvalt för bästa tillgänglighet och insyn. Finns i fyra storlekar.

Om du gillar FenderWedge gillar du säkert också

FENDERPRIME™

Skydd och matris för primära tänder

FENDERMATE™

Matris för klass II fyllningar

FENDERPREP™

Skyddar grann tanden och gingiva vid större preparationer som kronor och fasader

DIRECTA AB P.O. Box 723, SE-194 27 Upplands Väsby, Sweden
 Tel: +46 8 506 505 75, Fax: +46 8 590 306 30, info@directadental.com, www.directadental.com

DEBATT

Importen av tandtekniska arbeten har minskat

Ett av de viktigaste orsakerna till att importen av tandtekniska arbeten har minskat är att fler tandtekniska arbeten produceras i Sverige. Detta beror på att tandtekniska arbeten är en viktig del av den svenska tandvården och att det finns många tandtekniska företag i Sverige som producerar högkvalitativa arbeten. Detta har lett till att importen av tandtekniska arbeten har minskat betydligt.

Denna envisa svartmålning av tandteknik som inte är producerad i Sverige som undermålig och av bristande kvalitet är pinsam läsning och visar på en mycket otillfredsställande analys. Man borde ställa större krav på en vd som företräder en bransch som be-

finner sig i en mycket utsatt situation. En artikel som belyser de utmaningar hela branschen står inför, oavsett tillverkningsland, hade varit bättre.

STEPHAN PHILIPSON
Marknadschef/Public Relation CDI Dental AB

Tandläkartidningen ber Rikard Derving om ursäkt

I Tandläkartidningen nummer 11 publicerade vi ett inlägg i debatten om svensk kontra importerad tandteknik. Inlägget hade rubriken »Rikard Derving dribblar med sanningen«. Rubrikens formulering var inte, trots citattecknen, ett direkt citat ur texten utan en omformulerad version av artikelförfattarens egen rubrik. I texten fanns en annan liknande formulering som dock inte var fullt lika nedläggande som rubriken.

Jag ber Rikard Derving om ursäkt för det personangrepp han därmed utsattes för.

CHRISTINA MÖRK
Chefredaktör
och ansvarig utgivare

Faksimil ur Tandläkartidningen nummer 10 2011

➤ pris misskreditera en internationell tillverkningsindustri och inte på kompetensbrist.

Jan Eric Gyllenram ser ingen anledning att kommentera inlägget.

Tandvårdens råd för friska tänder!

Borsta alltid tänderna 2 gånger om dagen med 2 cm fluortandkräm och i 2 minuter. Efter borstning, ta lite vatten i munnen och slå skummet mellan tänderna. 3x2 MODELLEN har utvecklats av Tandläkarhögskolan i Göteborg på avdelningen för cariologi.

Folktandkräm är en omsorgsfullt framtagen tandkräm som tillsammans med 3x2 MODELLENs tydliga illustrationer på tuben vill bidra till goda vanor.

Välkommen att prova vårt nya koncept!

Folktandkräm är en ny tandkräm utan onödiga tillsatser. Den innehåller 1450 ppm fluor och 9,9% xylitol och är fri från SLS och konserveringsmedel. En frisk smak av pepparmint ger en fräsch känsla.

Beställ via vår grossist Plandent Forssbergs Dental på www.fd.se eller kundtjänst, tel 08-676 54 10.

PLANDENT
FORSSBERGS DENTAL
DENTAL-IT
MEMBERS OF PLANDENT DIVISION

Proxident
www.proxident.se

Kvinnligt ledarskap och kommunikation

Tvådagarskurs för dagens och framtidens kvinnor i tandvården

Mona von Bahr & Thomas Andersson

Kursen äger rum torsdag, fredag 1-2 december 2011 på BIOMET Training Center i Malmö. Teori varvas med diskussioner och fallbeskrivningar. Kostnaden för kursen är 6 800 kr / pers (inkl. fika, lunch och middag torsdag). Anmäl dig snarats till:

lena.thomson@biomet.com

Mona von Bahr
Fil. mag. beteendevetare,
pedagog och konsult i
organisation- och
ledarskapsutveckling.

Thomas Andersson
Konsult inom affärs-
utveckling, organisation-
och kommunikation med
över 25 års erfarenhet
från svensk tandvård.

Grundutbildning i implantatkirurgi, del 1

Tvådagarskurs, kombinerad teori och praktik för hela teamet

Mats Hellman & Kjersti Hag Hellman

Kursen äger rum torsdag, fredag 24-25 november 2011 på BIOMET Training Center i Malmö och kombinerar teori och praktik med tyngdpunkt på det kirurgiska momentet vid rehabilitering av oralt handikappade patienter. Kostnaden för kursen är 8 300 kr / pers och för assisterande 3 900 kr / pers (inkl. fika, lunch och middag torsdag). Anmäl dig snarats till:

lena.thomson@biomet.com

Mats Hellman
Leg. tdl. specialist i
käkkirurgi. Mats har klinisk
erfarenhet av implantatkirurgi
sedan 1986. Har sedan
dess haft ett stort antal
nationella och inter-
nationella kurser i ämnet.

Kjersti Hellman,
Op. tsk. Har varit
verksam såväl inom
sjukhusbunden
käckirurgi som privat
implantatkirurgisk
verksamhet sedan 1997.

Grundutbildning i implantatstödd protetik

Tvådagarskurs, kombinerad teori och praktik för hela teamet

Pelle Pettersson

Kursen äger rum fredag, lördag 28-29 oktober 2011 på BIOMET Training Center i Malmö och kombinerar teori och praktik. Kostnaden för kursen är för tandläkare 7 600 kr / pers och för assisterande 3 600 kr / pers (inkl. fika, lunch och middag fredag). Anmäl dig snarats till:

lena.thomson@biomet.com

Pelle Pettersson
Leg. tdl. specialist i oral protetik. Pelle har
klinisk erfarenhet av implantatprotetik sedan
1984 och har sedan dess hållit över 400
internationella kurser i ämnet.

Tandhygienistens roll i implantatbehandlingen

Heldagskurs kombinerad teori och praktik

Hugo De Bruyn

Kursen äger rum fredagen den 9 december 2011 på BIOMET Training center i Malmö. Mål: att ge kunskap om tandhygienistens roll i implantatbehandlingen genom preventiv behandling och tidig identifiering av sjukdomstecken, samt olika behandlingsmetoder, kliniska riktlinjer, m. m. Kostnaden för kursen är 2 900 kr / pers (inkl. fika & lunch). Anmäl dig snarats till:

lena.thomson@biomet.com

Hugo De Bruyn
Leg. tdl. specialist i
parodontologi. Hugo innehar
en gästprofessur vid Mah
(institutionen för Odontologi).

”Vi har fått upp frågan om framtidens tandvård på agendan!”

Under ett välbesökt Tandvårdsforum den 26 september diskuterades den framtida tillgången och efterfrågan på tandläkare. Dagens fråga var ”Räcker tandläkarna till eller är de för många?”

- Det är ett viktigt avstamp inför fortsatta diskussioner om framtidens tandvård, säger ordförande Gunilla Klingberg.

Vi har lyft frågan om antalet tandläkare, olika prognoser för framtiden och inte minst vilken kompetens som kommer att krävas i framtidens tandvård.

Något enkelt svar på dagens fråga gavs inte men deltagarna i debatten var eniga om att frågan om balans blir allt viktigare, inte minst ur ett regionalt perspektiv.

Dokumentation från dagen hittar du på hemsidan.

På gång inom förbundet:

24 oktober
Tandvårdsforum
”Tandvård och tobak–hur kan tandvården hjälpa till att fimpå?”

1 december
Förbundsstyrelsemöte

2 december
Förbundsstyrelsemöte

20 januari
Etikdagen

Förbundet i media:

● **”Vi måste agera när barn far illa”**
Om att Sveriges Tandläkarförbund nu genomför en informationssatsning för att stödja sina medlemmar kring den anmälningsplikt som vårdpersonal har vid misstanke om att ett barn far illa.
SVT Rapport 7 sept
Motala & Vadstena tidning 10 sept
SR Gotland 12 sept

● **”Äldres munhälsa förbises ofta”**
Om äldretandvård och Sveriges Tandläkarförbunds enkätundersökning till kommunerna om hur tandvård och munvård uppmärksammas vid biståndsbedömning
Norra Skåne.se 16 sept

Du vet väl att du kan hitta både snabbinformation, medlemsbrev och lägesrapporter på hemsidan? Logga in på Medlem och välj Medlemsinformation

Termin-10-studenternas framtidsplaner

En färsk undersökning bland landets tandläkarstuderande som går termin 10 visar att arbetsmarknaden för tandläkare fortsätter att se mycket bra ut. Redan ett par månader innan examen har 79 % fått arbete som tandläkare. 89 % av dem har fått anställning inom Folk tandvården. Av undersökningen framgår också att intresset för utlandsjobb och forskning är relativt lågt.

Du hittar hela rapporten på hemsidan, logga in som medlem och välj Medlem/Aktuellt.

Patienthandboken ”Min guide till säker vård”

Boken ges ut av Socialstyrelsen och ska förbättra patienternas möjligheter till delaktighet i vården och därmed bidra till en säkrare vård.

”Min guide till säker vård” kan laddas ner och beställas på Socialstyrelsens hemsida.

PLATSANNONSER

Aktuella utgivnings- och stoppdagar

Nr 14 Utgivning 1/12 Stopp 7/11

Nr 15 Utgivning 15/12 Stopp 21/11

Hemsida: www.tandlakartidningen.se

E-post: platsannonser.tlt@tandlakarforbundet.se

Fax: 08-666 15 95

Adress: Tandläkartidningen, Box 1217
111 82 Stockholm

Vi söker en tandläkare då ni nu har inlett ett nytt och spännande samarbete

Inte vår saliv sug

Vill du utvecklas i en stimulerande miljö och ha ett nära samarbete med erfarna kollegor. På kliniken jobbar allmäntandläkare och specialister inom de flesta områden.

Vår affärsidé är att erbjuda tandvård av hög kvalitet för barn och vuxna av en kompetent och engagerad personal. Hos oss finns allt under samma tak.

Har du frågor ring Tdl/VD Helena Liljhagen
Telefon 0300-80 00 00.

Vill ni veta mer om oss gå gärna in på
www.tandgruppen.se

Välkommen att skicka din ansökan med CV
via brev eller kontakt@tandgruppen.se

Helena Liljhagen
Tandgruppen Kungsbacka AB
Box 10194
434 22 Kungsbacka

Folktandvården i Kalmar län söker Tandläkare till Överum

Läs mer om tjänsten på www.ltkalmar.se/ledigajobb

Sista ansökningsdag 30 oktober.

Folktandvården
www.ltkalmar.se/folktandvarden

Tand/ötl, specialist och allmän till Protetik i Umeå

Läs mer och ansök på vll.se/ledigajobb senast 31/10

NYTT JOBB?

Kontakta alltid den lokala företrädaren för Tjänstetandläkarna för aktuell löneinformation innan du börjar ett nytt jobb.

Landstinget Västmanland är en av länets största arbetsgivare med ca 6 500 anställda. Landstingets huvuduppgift är att bidra till ett gott liv för västmanlänningen. Det gör vi genom att arbeta med hälso- och sjukvård, tandvård, utbildning, kultur, näringslivsfrågor, kommunikation och miljö.

Landstinget Västmanland söker

CHEF

med bredd och djup som vill vara med och forma en ny Specialisttandvårdsklinik, vid Västmanlands sjukhus Västerås.

Tjänsten är en tillsvidareanställning på heltid. Sista ansökningsdag 2011-10-27.

För information kontakta
t f sjukhuschef Lennart Iselius 021-17 69 99,
utvecklingschef Annette Daneryd 021-17 57 24
rekryteringskonsult Markus Körberg 021-17 44 86

Ref.nr. HRLV110448.

Läs mer under "Lediga jobb"

www.ltv.se

Stol nr 1 blir ledig!

FOLKTANDVÅRDEN SÖRMLAND

Vår mottagning i centrala Katrineholm, en av våra större med sina 42 medarbetare, står snart utan ledning (klinikkchefen går i pension). Det öppnar en osedvanligt bra möjlighet för dig som med ett motiverande, följsamt och tydligt ledarskap vill vara med och utveckla en framgångsrik verksamhet. Vi är en platt organisation med högt i tak och stor frihet under ansvar och vi har mycket empati och samarbetsvilja. Du kan räkna med ett helhjärtat stöd från kollegor och ledning och du kommer att få arbeta i ett öppet klimat.

Passar du in? I så fall kan Folktandvården Sörmland vara ett utmärkt val för oss båda.

Ring vd Sverre Berglund, tfn 0155-24 59 68, eller personalchef Peter Vrager, tfn 0155-24 58 81! Mer information finns på vår hemsida under fliken lediga tjänster: www.folktandvardensormland.se

Skicka din ansökan märkt HN-FTV11-219 till Folktandvården Sörmland, Brunngatan 40, 611 32 Nyköping. E-post går också bra: ansokan.ftv@dll.se. Sista ansökningsdag är 7 november 2011. Vi vill göra dig uppmärksam på att ansökningarna behandlas i takt med att de kommer in, så vänta inte!

Folktandvården Sörmland är störst i länet på tandvård med ansvar för 128 500 kunder. Drygt 38 000 har avtal om tandvård till fast pris. Sammanlagt är vi 430 medarbetare vid 24 mottagningar och omsätter 320 miljoner kronor. Läs mer på www.folktandvardensormland.se

Folktandvården Sörmland

Raka språret till...

FOLKTANDVÅRDEN SÖRMLAND

Omväxling förnöjer och öppnar nya möjligheter. Hos oss finns just nu **två tandläkartjänster** lediga, en i Strängnäs/Åkers Styckebruk och en på Ekensbergskliniken i Nyköping. Trivselfaktorn är hög och oavsett klinik väntar ett stort kollegialt utbyte och stöd. Hjälpsamhet är ett signum för oss. Ska vi kort sammanfatta vad som väntar, så är det en familjär anda, fokus på kompetens och kompetensutveckling och en uttalad känsla för service. Om du tycker att det låter intressant föreslår vi att du ringer och pratar med vår personalchef Peter Vrager på tfn 0155-24 58 81. Han berättar gärna om alla fördelar som vi kan erbjuda och om vår framgångsrika satsning på frisktandvård. Du kommer att bli positivt överraskad!

Är du som läser det här **tandsköterska**? Du behöver inte vara avundsjuk! Vi har en ledig tjänst för dig också – i Strängnäs. Samma arbetsglädje och kollegiala utbyte, samma förhållanden och med goda möjligheter att utvecklas. I arbetsuppgifterna ingår att assistera vid patientbehandling, men du kommer även att arbeta i sterilrummet och det kan bli aktuellt att ta hand om våra kunder i receptionen och i teleQ. Fundera en stund – och ring sedan klinikchef Dorota Svensson på tfn 070-486 92 08!

Läs mer om tjänsterna på vår hemsida www.folktandvardensormland.se. Där finns också namn och telefonnummer till samtliga fackliga företrädare. **Sista ansökningsdag för alla tre tjänsterna är 7 november 2011.**

Välkommen i familjen!

Skicka ansökan märkt med HN-FTV11-229 (tandläkare Strängnäs/Åkers Styckebruk), HN-FTV11-231 (tandläkare Ekensberg) eller HN-FTV11-228 (tandsköterska Strängnäs/Åkers Styckebruk) till Folk tandvården Sörmland, Brunnsgatan 40, 611 32 Nyköping. E-post går också bra: ansokan.ftv@dll.se

Folk tandvården Sörmland

LANDSTINGET BLEKINGE SÖKER

Tandläkare

Folktandvården Sölvesborg

Välkommen till charmiga småstaden Sölvesborg med vacker natur och goda kommunikationer. Vi är 22 medarbetare och nu kommer en av våra omtyckta tandläkare att gå i pension. Därför behöver vi dig! Vi utför lustgas- och implantatbehandlingar och kommer även inom kort att i samarbete med käkkirurgin i Karlskrona avlasta deras remisskö för enklare kirurgier som till exempel visdomstandoperationer med västra Blekinge som upptagningsområde.

Vi tror att du är en kvalitetsmedveten tandläkare som är intresserad av att arbeta med vuxna och barn på en klinik med god stämning. Vi erbjuder dig ett individuellt utformat introduktionsprogram med egen handledare. Välkommen att utvecklas tillsammans med oss!

Upplysningar: Klinikchef Magnus Håkansson 0456-73 12 50.

Facklig företrädare: TT, Aleksandra Ioannidis-Olsson, 0454-73 27 30, alexandra.ioannidis@ltblekinge.se

Sista ansökningsdag: Välkommen med din ansökan senast den 10 november via www.ltblekinge.se

För mer information om tjänsten: www.ltblekinge.se

LANDSTINGET BLEKINGE

Dubai, UAE

*Spec. Periodontist/Implantologist

*Spec. Pediatric Dentist

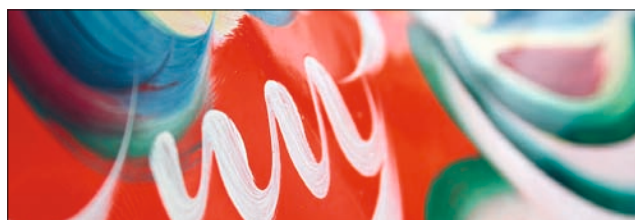
****Both post with minimum 5 yrs experience

* General Dentist; 15 yrs extensive experience, friendly & charismatic, esthetics & implant restorative skills.

Excellent overseas packages offered. Kindly visit our website on www.nicolasasp.ae. Full detailed CV & photograph email to dentalcareers@hotmail.com

Platsannonser utgivningsplan 2011

Nr	Utgivningsdag	Materialdag
13	10/11	11/10
14	1/12	7/11
15	15/12	21/11

Sveriges stoltaste Verksamhetschef?

Brinner du för yrkesmässiga utmaningar och har erfarenhet av personal-, verksamhets- och ekonomifrågor?

Vill du bli en av oss?

Folktandvården Älvdalen söker Verksamhetscheftandläkare

Centrum Oral Rehabilitering i Falun söker Verksamhetschef

Anders Wielander V.chef Älvdalen 0251-49 86 50

Anna Gustafsson V.chef COR i Falun 023-49 04 54

Conny Konradsson Tandvårdschef 023-49 01 56

Mer info om tjänsterna finns på www.ltdalarna.se under fliken Arbeta hos oss/Lediga tjänster/Tandvård.

Folktandvården Västmanland AB söker

TANDLÄKARE

till två kliniker i Västerås –
Adelsö och Bäckby.

Ref.nr. FTVAB110103 resp. FTVAB110104.

Läs mer under "Lediga jobb"

www.ltv.se

ARBETA UTOMLANDS?

Då ska du gå ur AEA. När du återvänder till Sverige ska du gå med direkt igen annars går du miste om inarbetade försäkringsperioder. Läs mer på www.aea.se

Vad blir det av alla tidskrifter som cirkulerat färdigt?

De recirkuleras och blir till nytt papper. På så sätt sparar vi både energi och miljö. Tack för att du också bidrar till återvinningen när du läst klart dina tidskrifter.

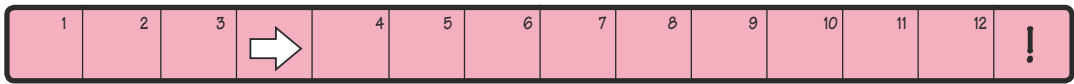

I samarbete med PappersKretsen. Vi som ingår i PappersKretsen är Holmen, M-Real, SCA, Stora Enso samt medlemsföretagen i Tidningsutgivarna, Sveriges Tidskrifter och Grafiska Företagens förbund. För mer information, gå in på www.papperskretsen.se

Tandläkartidningens korsord publiceras i nr 1, 4, 6, 8, 10, 12 och 15, 2011.
Lösningen finner du i nästa nummer.

	KASSA- SKRIN I MUN		ÄRR		SKUR- VATTEN		TUR, MEN INTE I TAND		ANTILOP		PS	
									↓	2	KAN DRIVA BORR	11
	KRYSSA ÖVER				DYNGA HITTAR STIM							
	MÖJLIG		1									
	TAFATT					GRIS			↓		SKA- BRÖS	
							FÅGEL- FORM					
	SES PÅ EK		KNUT- ORT							BANK- GIRO		
	BILUT- RYMME		RÖK GOTTA SIG				SKTF		↓	SÅ KALLAD		PLAKAT
									4			
						ÅTER I BÖRJAN		DE HÖRS I FLOCK				
								VISARE				
AKADE- MISK KVART		LONDON NÄSTA!	MATTE	ÖST	STYGN			LIPA EN MC				
SOPRAN- KAKA						TRÖG	HÅLLER VÄRMEN HAJA				FÅ	
			9		DEL AV ISLAM		8	BRÄNSLE				
KAN GREN KALLAS		HURU- VIDA			HAR HÖVDING		FORN- KUNSKAP	↓	KORTARE LÄKARE		FARLIGT VIRUS	MATTE- UPPGIFT
						5			GER TRÄD NÄRING MEN			
CLOWNER		RÅ- MATERIAL			BREV- BÖN	SKÅNKA STUV- NING		ÄLSKLING MÖBEL				
7						6	KOLLAR KOMPASS- RIKTNING			MALMÖ- KLUBB	TUNN- LAND	10
FIXA PLATSER		SKAM HD							3			RYGG
JÄTTE					FLASK- VARA				SPIEL- BERGFILM	?	AKKA	
KUPÉ- KYLARE			TÅRTA PÅ TÅRTA						12		FYLLER FIRARE	

© SAMSON 021-13 74 10

Aktuella utgivnings- och stoppdagar
Nr 14/11 Utgivning 1/12 Stopp 7/11
Nr 15/11 Utgivning 15/12 Stopp 21/11

E-post: elisabeth.frisk@tandlakarforbundet.se
Tel: 08-666 15 13
Fax: 08-666 15 95

Hemsida: www.tandlakartidningen.se
Adress: Tandlakartidningen, Box 1217,
111 82 Stockholm

PRAKTIKER SÄLJES

Praktik i Solna/Stockholm

Modern praktik med hög omsättning säljes i Solna, gamla Råsunda. 070-760 02 39.

Praktik säljes i Uppsala city

Kungsgatan 32, nära St Torget, prom 3 min. 6 rum, 4 beh rum, 94 kvm, 4 440/mån, ljus, fin, tyst. Äkta br. Bilder: www.bjurfors.se, tel 070-782 00 12.

Tillfälle för tandläkarpar

Två tandläkarpraktik i egen exklusiv villa 90 km från Göteborg säljes pga pensionering. Ca 2 500 trogna och ej överbehandlade patienter. Enda praktiken på orten. Svar till: »35YF«.

Dags att köpa eller sälja mottagning?

På www.praktikformedlaren.se finns objekten du söker. Praktikertjänst Tandvård

PRAKTIKER KÖPES

Göteborg

Erfaren kollega söker mottagning i Göteborg. Svar till »11201«.

Praktik köpes i Södertälje

eller omnejd. Tel 073-707 28 17.

ARRENDE

Privatpraxis

Tannleger sökes til privatpraxiser i Sandnesjöen og Mosjøen. Ring Per på 0047-91 888 222 etter kl 19.00 eller gå inn på www.tannboden.no

Vill du jobba på Åland?

Ett mammavikariat från jan/feb 2012 med en permanent plats till rätt person. Vill du veta mer kontakta mig gärna på dentalcenter.sara@aland.net

Arrende i Västerås

Erfaren tandläkare önskar arrendera ett behandlingsrum. Även andra samarbetsformer kan diskuteras. Svar till: »09cz«.

Göteborg och omnejd

Erfaren tandläkare söker vikarie/arrende eller ev köp. »11202«.

Tandhygienist arrende

Arrende sökes av tandhygienist. Centrala Stockholm eller söder om stan. 30-35 tim. Föredrar digital röntgen och Opus. tandhygienist2011@gmail.com

Arrende Stockholm

Arrende med patienter ca 30 min norr om Stockholm. Svar till: »49VW«.

Arrende centrala Stockholm

Söker trevlig kollega med egna patienter som vill arrendera ett fullt utrustat rum i en nyrenoverad och fräsch praktik mitt på Östermalm. Kontakta Karla Reigo, 070-734 84 32.

Tandhygienist till Spanien

Hygienist deltid sökes till svensk klinik i Torrevieja. Maila intresseanmälan till: dent.cb@hotmail.com Välkommen!

SÄLJES

Neoss fixturer

12 st nya Neoss fixturer, olika storlekar, säljes. Värde 22 000 kr, säljes för 11 000 kr. Finns även nytt kirurgiskt material. krister.ryden@swipnet.se

3 unitar Sirona M1 och Cerec 2 till salu

Välfungerande unitar från -96 med tillhörande vinkelstycken (2 st lågvarv och 2 st high speed till varje stol) samt operatörstolar. Klädseln i bra skick, årligen servade av DAB. Pris 18 000 st alt 45 000 för alla 3. Cerec 2 till salu inkl ca 100 st porslinspuckar från Vita, fungerar mkt bra. Pris 10 000. info.tgs@ptj.se

KÖPES

Önskas köpa

Unit Flex cc, CanCan-stol. Tel 013-10 03 40.

BEMANNINGSFÖRETAG

Vad gör du?

– när din sköterska måste stanna hemma. Välkommen att ringa eller maila Ing-Marie Bruzelius, vardagar som helger, nästa gång ni behöver vår hjälp. 08-743 02 80 www.people.nu ing-marie.bruzelius@people.nu Vi finns alltid på plats!

ÖVRICHT

N2 för bakteriefri rotkanal

Målet är klart, medel finns, övertygande resultat! Kurs i Göteborg 4 nov. Cederblom, Nordström, Norrsell. Avg 2 100:-, N2 värt 1 100:- ingår. Tel 046-12 98 80, mail: nilinor@gmail.com

BRIS Vuxentelefon – om barn

För dig som vill prata om dina egna eller andras barn.

Öppettider:
måndag–fredag kl. 10–13

Telefonnummer:

077-150 50 50

BRIS
BARNENS RÄTT I SAMHÄLLET

Vill du få ut en radannons snabbt?

Välj www.tandlakartidningen.se

**TANDLÄKAR
TIDNINGEN**

Här annonserar kolleger som åtar sig remiss-
hantering. Rubriker markerade med asterisk*
kräver specialistkompetens. Tandläkartidningen
påtar sig inte ansvar för att kolleger som annon-
serar under denna rubrik besitter nödvändiga
kvalifikationer.

Bettfysiologi*

Odont dr Thorvald Kampe

Bettfysiologi, protetik, implantat
Sveavägen 13-15, 9 tr
111 57 Stockholm
Tel 08-10 73 83

Narkos/Tandvårdsrådslä

SPECIALKLINIKEN FÖR TANDVÅRDSRÄDDA

Narkos - Hypnos - Sederig

Fobi/korttidsterapi med högkostnadsskydd

Leg tandläkare Margareta Forsberg
Leg tandhygienist Anna Quarterman
Leg tandhygienist Dajana Malesevic
Leg psykoterapeut Eva Wikman
Leg läkare spec anestesi Gunilla Caneman
Sveavägen 83, 113 50 Stockholm
Tel 08-32 60 80

Oral kirurgi*

Göran Ulfenberg

Jakobsbergsgatan 8, 2 tr
111 44 Stockholm
Tel 08-21 01 43, 0709-79 49 60
Även remisser för rutinendodonti mottages

Oral protetik*

Eric Lothigius

PROTETIK + IMPLANTAT

Kungsgatan 54, 111 35 Stockholm
Tel 08-411 16 11
E-post: info@e2kliniken.com
www.e2kliniken.com

Ortodonti*

www.bernholdortodonti.se

Tandreglering för alla åldrar

Mats Bernhold, spec ortodonti
Anna Brechter, spec ortodonti, med dr
Ekslingan 10, 254 67 Helsingborg
Tel 042-14 69 27, info@bernholdortodonti.se
Även lingual ortodonti (Incognito)
och Invisalign
C-takt link för digital kommunikation

Spec. ortodonti Cecilia Lindstrand

Konsultation och behandling för barn och vuxna
Poppelvägen 9, 459 31 Ljungskile
Tel 0769-41 64 99
E-post: info@cl-tandreglering.se
www.cl-tandreglering.se

Dr Thomas Örtendahl

Utlandagatan 24
412 80 Göteborg
Tel 070-661 98 77
E-post: thomas@ortendahl.com
Lingualortodonti (osynlig tandställning)
Vi utför »Invisalign« behandlingar.
c-takt link för digital remiss/konsultation

Röntgen*

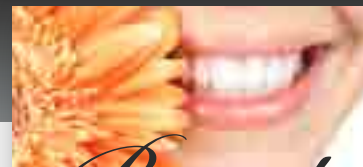
Eastmaninstitutet, Folk tandvården

Tar emot remisser på vuxna och barn
för odontologisk radiologisk utredning
t ex implantat, traumata och käkleder
Dalagatan 11, 113 24 Stockholm
Tel 08-123 165 60, fax 08-34 70 82

EBF dentalröntgen AB

Spec tandl Anders Frykholm

Odontologiska röntgenundersökningar
med 3D-teknik.
Rådmanngatan 48, 113 57 Stockholm
Tel 08-545 940 35, fax 08-545 940 36
E-post: reception@ebf.se

Bene!

TANDVÅRD

Vi erbjuder er röntgenutredning/ct röntgen
till förmånliga priser med utlåtande från
röntgenolog Ulf Welander. Vi välkomnar
alla remisser till vår klinik som är centralt
belägen vid Östermalmstorg.

Bene Tandvård AB
Artillerigatan 16, 114 51 Stockholm
Tel 08-611 65 60, fax 08-611 05 61
www.benetandvard.se
info@benetandvard.se

WASA TANDKLINIK

Maryam Pourmousa Parodontolog

Tar emot remisser för:
Parodontal terapiplanering
och behandling
Hel- del- och singelimplantat
Fixturoperation på remiss

WASA TANDKLINIK
TEGNÉRGATAN 15, 3 TR
111 40 STOCKHOLM

TEL 08-21 01 85
wtk@wasatandklinik.com

Varje dag får två barn i Sverige
diabetes typ 1

Stöd forskningen pg 900901-0

Diabetesfonden

Stiftelsen Svenska Diabetesförbundets
Forskningsfond

www.diabetes.se

Ortodonti

Välkommen med remisser för
behandling av barn och vuxna.

Eastmaninstitutet, Dalagatan 11,
113 24 Stockholm. 08-123 165 10.

Sollentuna, Tingsvägen 17,
191 61 Sollentuna. 08-123 159 30.

Handen, Handenterminalen 3,
136 40 Haninge. 08-123 162 15.

Södertälje, Lovisingsgatan 3,
151 73 Södertälje. 08-123 158 10.

Folk tandvården Stockholms län AB
www.folktandvardenstockholm.se

Specialistkliniken för Narkos och behandling av Tandvårdsrädsla

**IntubationsNarkos - Lustgas
Terapi - Hypnos - KBT
Landstingens högkostnadsskydd
Implantat under Narkos**

Snabb behandling av remisser!

Leg.tdl **Sture Friedner**

Leg.tdl **Pia Lif-Bimer**

Leg.tdl **Sigrid Schumann**

Leg.tdl **Louise Sidenö**

Leg.tdl **Joakim Skott**

Leg.tdl **Lennart Hübel**

Leg.tandhygienist **Anna-Lena Brandvold**

Leg.psykolog, leg.psykoterapeut **Sven-Erik Levin**

Leg.psykolog **Sherwin Shahnavaz**

Leg.läkare, spec.anestesi **Bo Lundblad**

Narkoskliniken

RÅLAMBSVÄGEN 10A, KUNGSHOLMEN

112 59 STOCKHOLM

Tel: 08-737 00 75, Fax: 08-737 00 76

www.narkoskliniken.se info@narkoskliniken.se

Röntgenspecialisttandläkare Lia Lindquist

Tar emot remisser för Volymtomografi/CBCT-
utredningar inför implantatbehandling,
övriga tand- och käkproblem samt
käkledsundersökningar.

Välkomna att skicka remiss till

**Tandpoolen, Askrikegatan 1
115 57 Stockholm
Tel 08-545 80 335**

Morita 3D Accutomo Volymtomograf

KURSER & KONFERENSER

E-post: elisabeth.frisk@tandlakarforbundet.se

Välkommen till SACD årsmöteskurser Tillsammans skapar vi excellens Malmö 1–3 december 2011

Swedish Academy of
Cosmetic Dentistry

**Dr. James F.
Fondriest DDS**

**Shannon Pace
Brinker CDA, CDD**

**Matt Roberts
CDT**

Övriga föreläsare

**Barbro Berg, tandläkare
Bengt Glimstedt, tandläkare
Jimmie Persson, tandtekniker
Przemek Seweryniak, tandtekniker
Dietmar Schaan, tandtekniker**

Mer på www.sacd.se/a1

Alla inom tandvården har nytta
av dessa kurser

Kurslokaler: Luftkastellet, Slagthuset Malmö
Hotell/boende: Comfort Hotel & Radisson Blu Hotel
Get together: Torsdag 1 december kl. 20.00
Middag: Fredag 2 december kl. 19.30
Anmälan, presentation av föreläsarna
och övrig information på www.sacd.se/a1

Vår vision ett leende Sverige

Eget Tandguld!

Mycket bra betalt!
Vi erbjuder er upp till
95% av guldvärdet.

För offert, patientguld samt
Aloe Vera Original
- tandkrämen med
Aloe Vera och fluor
besök oss på
www.hadental.se

HÅDÉNS DENTAL
ORIGINAL PRODUCTS HB
BOX 9134, 400 93 GÖTEBORG
TFN: 031-28 53 54
FAX: 031-28 60 38

Dövblindhet

är ett allvarligt funktionshinder som medför stora problem i vardagen och i kommunikationen med andra. Stöd vår verksamhet för bättre livsvillkor för personer med dövblindhet.

Pg 90 00 16-7

FÖRENINGEN
SVERIGES DÖVBLINDA

Önskar du ej
publicering av
din födelsedag?

Meddela det
senast åtta veckor
i förväg.

[elisabeth.frisk@
tandlakarforbundet.se](mailto:elisabeth.frisk@tandlakarforbundet.se)

TANDLÄKAR
TIDNINGEN

FÖDELSEDAGAR**30 ÅR**

Henrik Aiff, Kärna 5/11
Kajsa Hallman, Oskarshamn 6/11
Victoria Dawson, Malmö 10/11
Marcus Karlsson, Oskarshamn 10/11
Johnny Mahfod, Nyköping 17/11

40 ÅR

Ulrika Elgh, Bollebygd 6/11
Åsa Wahlin, Lomma 12/11
Lotta Stenport, Särö 16/11

50 ÅR

Robert Carroll, Fellingsbro 3/11
Mohamed Saleh, Malmö 3/11
Susanne Bengtsson-Cukierman,
Torslanda 4/11
Peter Holmberg, Visby 5/11
Boel Ersson Hambræus, Stockholm 6/11
Bo Andersen, Halmstad 11/11
Helén Isaksson, Jönköping 15/11

60 ÅR

Hans Nilson, Umeå 31/10
Mats Skansfors, Ramdala 7/11
Eva Thoren, Linköping 12/11
Stefan Eriksson, Bromma 13/11
Ulf Hakestam, Vittaryd 13/11
Anders Hedmo, Arbrå 17/11
Romana Ryniak, Solna 17/11

65 ÅR

Marie-Louise Andersson, Ullared 29/10
Anders Boström, Hönö 31/10
Elisabeth Flood-Wikander, Karlstad 31/10
Jan Hellner, Trosa 2/11
Kerstin Holmström, Sköndal 4/11
Richard Konsberg, Landskrona 4/11
Ingegerd Johansson, Umeå 5/11
Jahn Sjödin, Rolfstorp 7/11
Downen Birkhed, Göteborg 13/11
Rosalie Holmgren, Stockholm 13/11
Elisabeth Artberg, Göteborg 15/11

70 ÅR

Christina Håkansson, Malmö 28/10
Staffan Gunnarsson, Malung 5/11
Margareta Olofsson, Sävsjö 11/11

75 ÅR

Bruno Nilsson, Sankt Ibb 15/11

80 ÅR

Birgitta Sargelius, Avesta 2/11

AVLIDNA

Marta Chemis, Lidköping f -51

GRATTIS**Downen Birkhed 65 år**

VI GRATULERAR Downen Birkhed som fyller 65 år den 13 november.

Downen Birkhed

I mitten av 1960-talet skedde en revolution inom tandvården. Fluortandkrämen kom. Ungefär vid samma tid började Downen Birkhed på tandläkarprogrammet i Malmö.

– Vi förstod inte betydelsen av upptäckten då, men med tiden blev det uppenbart att fluor i tandkräm är ett av cariologins största genombrott. Jag skulle också komma att ägna större delen av min karriär åt att forska i ämnet.

1970 var Downen Birkhed färdig tandläkare. Redan innan utbildningen var klar fick han möjlighet att forska på oral mikrobiologi. Nyfikenheten och möjligheten att få sammanställa och publicera nytt material gjorde att han sedan fortsatte på den banan.

– Jag har haft duktiga handledare och chefer som gett mig stor frihet och möjlighet att utvecklas. De senaste 30 åren har jag själv handlett 37 doktorander, som kunnat svara på frågeställningar jag ställde för flera år sedan.

Efter en kortare period i USA och några år i Malmö hamnade Downen Birkhed slutligen i Göteborg, med titeln professor och avdelningschef. Här har han nu verkat i 23 år, varit medförfattare till över 250 vetenskapliga artiklar, fått hedersamma priser och hållit föredrag både inom och utanför tandvården. Men det han är mest stolt över är att ha utvecklat en metod för att använda fluortandkräm på bästa sätt. Den så kallade »Göteborgsmetoden«, som innebär att man två gånger om dagen ska använda två centimeter tandkräm i två minuter och sedan låta munnen vila i två timmar.

– Sedan gör förstås priserna mig stolt. Det är som en vitamininjektion.

Downen Birkhed umgås gärna med vänner och familj. Det är också med de närmaste han kommer att fira sin födelsedag.

LINA JONSSON

Azam Hosseini ny specialist i ortodonti

AZAM HOSSEINI blev ny specialist i ortodonti den 2 september.

Azam Hosseini

Hon blev klar med sin tandläkarutbildning på Karolinska institutet 2001.

2006 skrev Azam Hosseini en magisteruppsats inom området pedodonti.

Hon arbetade som allmäntandläkare på folktandvården i Södertälje fram till 2008, då hon startade sin ST-utbildning i Linköping.

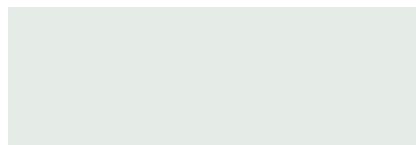
Hennes forskningsprojekt som handlade om den sällsynta sjukdomen CCHS ställde hon också ut som en poster på Europakongressen i Turkiet i juni i år.

Azam Hosseini kommer nu som färdig specialist, att arbeta vid tandläkarhögskolan i Huddinge samt inom ortodontin i Västerås. **EF**

Anders Wikander vice vd

HANS PETERSSON, som varit interimsvd för Svensk Privattandvård AB, har slutat.

Vice vd i bolaget är nu Anders Wikander. **MK**

Eva Ljung ny ordförande i Folktandvårdsföreningen

EVA LJUNG, tandvårdsdirektör i

Eva Ljung

Uppsala, är ny ordförande i Sveriges Folktandvårdsförening. Hon efterträder Raimo Pälvärinne.

Bent Petersen, tandvårdschef i Västra Götalandsregionen, är nu som vice ordförande i

Folktandvårdsföreningen.

Per Tidehag, tandvårdschef i Västerbotten, är ny ledamot i föreningens styrelse.

Conny Konradsson lämnar styrelsen efter många års styrelsearbete. **JS**

Guldmedalj till Tomas Albrektsson

TOMAS ALBREKTSSON, professor och chef för avdelningen för biomaterialvetenskap vid Sahlgrenska akademien i Göteborg, har fått utmärkelsen Gold Medallion Award från American Prosthodontic Society. **MK**

Tomas Albrektsson

Han har också valts in som hedersledamot i British Society for the Study of Prosthetic Dentistry, ett av världens äldsta sällskap för specialisttandläkare.

Tipsa Tandläkartidningen!

redaktionen@tandlakarforbundet.se

Sveriges Tandläkarförbund

KANSLI

Postadress: Box 1217,
111 82 Stockholm
Besöksadress: Österlånggatan 43
Tel: 08-666 15 00 (växel)
Fax: 08-662 58 42
www.tandlakarforbundet.se
kansli@tandlakarforbundet.se
E-post direkt till en person:
fornamn.efternamn
@tandlakarforbundet.se

Kurser Nordöstra kursnämnden,
Riksstämman
Elsie Ekander 08-666 15 44

Kanslichef
Jeanette Falk 08-666 15 53

Efterutbildning, Riksstämman
Annika Hodgson 08-666 15 34

Etik, kvalitet, kollegastöd
Åsa Hultén 08-666 15 31

Kamrathjälpen, ansvarsfrågor
Pia Kollin 08-666 15 45

Utbildnings-, forsknings- och
studerandefrågor
Pia Leden tj
Sofie Andersson vik 08-666 15 22

Ekonomichef
Swedish Dental Journal
Bo Lidholm 08-666 15 12

Kurser södra regionen,
Riksstämman, FDI
Ylva Liljeson 08-666 15 43

Informationsansvarig
Lena Munck af Rosenschöld
08-666 15 52
lena.munck
@tandlakarforbundet.se

Sekreterare
Anna-Maja Necander 08-666 15 07

Ekonomi
Ann-Sofi Olsson 08-666 15 02

Ekonomiska frågor
Nordöstra kursnämnden,
Riksstämman
Jenny Röhrl 08-666 15 36

Efterutbildning, Riksstämman
Pia Säävälä 08-666 15 10

Kurser västra regionen
Västra regionens kansli
031-15 69 22

FÖRBUNDSSTYRELSE

Gunilla Klingberg
Ordförande
031-750 92 08, 0707-80 00 44
gunilla.klingberg@
tandlakarforbundet.se

Hans Sandberg
Vice ordförande
070-590 54 69
hans.sandberg@ki.se

Louise Ericson
Ordf i efterutbildningsrådet
08-85 56 00, 070-687 50 60
louise.ericson@ptj.se

Stein Björkman
08-524 880 54, 070-213 80 54
Stein.Bjorkman@ki.se

Kent Nilsson
018-611 09 80/90, 070-658 78 86
kent@tjanstetandlakarna.se

Hans Göransson
076-840 83 50
hans.goransson@dll.se

Anders Mohlin
070-558 91 01
anders.mohlin@bjarenet.com

Mikael Jansson
070-678 18 16
mikael.jansson@ptj.se

Mickel Hana
Adjungerad styrelseledamot
076-823 53 52
mickel.hana@
tandlakarforbundet.se

Tandläkarförbundets serie Kunskap & Kvalitet:

- Kvalitetssäkra din journalföring, reviderad 2009, 2011
 - CE-märkta medicintekniska produkter, reviderad 2010
 - Medicinsk riskbedömning för tandläkare, reviderad 2010
 - Tandläkarens ansvar och skyldigheter, 2009, revideras hösten 2011
 - Försäkring för patient och tandläkare, reviderad 2011
 - Hygien i tandvården, reviderad 2011
 - Avvikelse – lär av misstag, egna och andras, reviderad 2011
 - Etiska riktlinjer, 2008
 - Tobaksprevention, 2009
 - Barn som far illa, 2011
- Medlem: 2 ex av varje skrift gratis, icke-medlem 50 kr per st.
kontakt@tandlakarforbundet.se

TANDLÄKARFÖRBUNDETS STÖD TILL ENSKILDA MEDLEMMAR

Vid anmälan till Socialstyrelsen/ HSAN

En anmälan ska besvaras inom tre veckor. Anstånd kan begäras på tel 08-508 861 00. Tandläkarförbundets medlemmar kan få hjälp att besvara en anmälan: **Odontologisk hjälp** via Tandläkarförbundets expertgrupp. Kontaktperson: Pia Kollin, 08-666 15 45, pia.kollin@tandlakarforbundet.se **Juridisk hjälp** ges av respektive riksförening. Privattandläkarna: Dan Nilsson, 08-555 44 604 Tjänstetandläkarna: Susanna Magnusson, 08-54 51 59 84

KAMRATHJÄLPEN

Stiftelsens syfte är att hjälpa tandläkare med ekonomiska problem. Vi kan enbart stödja individer, inte företag. Ansök med ett brev med bakgrund och önskemål om hjälp samt kopia på senaste deklARATION, egen och make/makas. Kontaktperson: Pia Kollin, 08-666 15 45, pia.kollin@tandlakarforbundet.se

Alna (alkohol, läkemedel och narkotika i arbetslivet)

08-564 407 70
Alna hjälper företag och organisationer att hantera alkohol- och drogfrågor på ett professionellt sätt. Du kan kostnadsfritt och

under sekretess ringa Alnas rådgivning. Mer information: www.alna.se.

Kollegastöd

Kollegastöd riktar sig till dig som behöver stöd för problem på arbetet eller i privatlivet. Du kan i förtroende och under sekretess vända dig till någon av nedanstående kolleger (kvällstid om ej annat anges, e-post för att boka tid för samtal). **Bengt Adern**, 016-244 56 **Ahmad Aghazadeh**, 0707-70 80 21 ahmad.aghazadeh@telia.com

Katt Sören Andersson, 070-663 84 18, 0243-122 80 Soren.andersson.00@ptj.se

Gunnar Bringman, 035-10 31 20, dag gunnar.bringman@ptj.se **George Estlander**, 070-644 33 16 george.estlander@ptj.se

Lars Frithiof, 08-96 42 55 r.lars.frithiof@gmail.com

Margit Gabrielson, 070-881 01 77 margit.gabrielson@vgregion.se

Bita Ghorani, 08-123 152 32 bita.ghorani@ftv.sll.se

Gunnel Johansson, 070-585 30 41 peter.stade@ptj.se

Claes Svård, 0498-48 25 46 claes.svard@gotland.se

Kontaktperson: Åsa Hultén, 08-666 15 31, asa.hulten@tandlakarforbundet.se

Medlemslogotyp

Du kan hämta din medlemslogotyp på hemsidan under medlem/medlemskapet.

Logga in med personnummer och lösenord.

www.tandlakarforbundet.se

KONTOR

Postadress:
Box 1217, 111 82 Stockholm
Besöksadress:
Österlånggatan 43, 2 tr
Tel: vx 08-555 44 600
Fax: 08-555 44 666
Hemsida: www.ptl.se
E-postadress: info@ptl.se
E-post direkt till en person:
fornamn.efternamn@ptl.se

Sveriges Privattandläkarförning

Lars Olsson, sakkunnig
branschfrågor
08-555 44 603
Förtroendenämnden
Ann-Catrin Almespång
08-555 44 635
Marina Sabelström-Ingwes
08-555 44 697

Svensk Privattandvård AB

Anders Wikander, vice vd
08-555 44 640

Ingela Andréé, personalchef
och reception
08-555 44 605
Daniella Bahgat, medlemservice
08-555 44 699
August Liljeqvist, jurist
08-555 44 644
Dan Nilsson, affärsutvecklare
och presskontakt
08-555 44 604
Maria Bjurö, informationschef
08-555 44 651
Tina Fredriksson, kommunikötör
08-555 44 610
Said Ilbeigi, verksamhets-
controller
08-555 44 625
Carina Berg, ekonomiassistent
08-555 44 660
Privattandvårdsupplysningen
020-66 28 00, ptu@ptl.se

KANSLI

Postadress och besöksadress:
Bredgränd 5, 103 17 Stockholm
Tel: vx 08-54 51 59 80
Fax: 08-660 34 34
www.tjanstetandlakarna.se
E-post direkt till en person:
fornamn@tjanstetandlakarna.se

Björn Petri, kanslichef
08-54 51 59 81
Susanna Magnusson, ombudsman
08-54 51 59 84

Mats Olson, ombudsman

08-54 51 59 83
Eva Nylander
informatör, assistent
08-54 51 59 82
Aino Landes, ekonomi
08-54 51 59 85
**Medlemsregister
och medlemsförmåner**
08-54 51 59 88
medlemservice@
tjanstetandlakarna.se

**SVERIGES PRIVATA
SPECIALISTTANDLÄKARE**

Per Jesslén, ordförande
08-23 20 00, 070-789 20 20
per@karlakliniken.se

**SVERIGES ODONTOLOGISKA
LÄRARE**

Per Vult von Steyern, ordförande
040-665 85 83, 0709-65 54 83
per.vult@mah.se

STUDERANDEFÖRENINGEN

Mickel Hana, ordförande
076-823 53 52
mickel.hana@
tandlakarforbundet.se
Amanda Bergström
vice ordförande
070-448 49 64
amanda.bergstrom@hotmail.com

www.tandlakarforbundet.se

Har du tappat bort ditt lösenord?

Ta för vana att logga in på webben när du besöker den. Det gör du genom att välja "logga in" uppe till vänster och ange personnummer och lösenord.

Du når då hela innehållet och kan på ett smidigt sätt följa förbundets aktuella frågor, hitta omvärldsnyheter, projekt-verktyget, medlemmemblemet och mycket annat.

Har du tips eller frågor om innehållet på medlemssidorna, kontakta Lena Munck, lena.munck@tandlakarforbundet.se

Har du förlagt ditt lösenord? Skriv till kontakt@tandlakarforbundet.se så skickar vi det till dig.

Samma lösenord gäller för inloggning på www.tandlakartidningen.se.

Sveriges Tandläkarförbund

TANDLÄKAR TIDNINGEN

GRÖNLAND en utmaning

Vad är det som får en ung tandläkare och två studenter från Sverige att söka sig till den allt annat än gröna ön som förutom ett bistert klimat och karg natur, erbjuder begränsade resurser för tandvård?

**Mjölktänder | OS i Malmö
i folktro | i bild**

ANNONSÖRER I DETTA NUMMER

Cervident	2	Ivoclar Vivadent	33	Maryam Pourmoussa	84
Denzir	6	Bendent	35	Bene Tandvård	84
MeridentOptergo	7	Nobel Biocare	37	Folktandvården Stockholm	84
DentMan	8, 19, 40	Kerr	40	Narkoskliniken	85
KeyDental	8	Expodent	40	Lia Lindquist	85
NSK Sweden, TS Dental	9	GC Nordic	41	Swedish Academy of	
Sveriges Tandläkarförbund	10, 42	Astra Tech	43	Cosmetic Dentistry	85
Dentalmind	11, 45	Ing firman J-Å Hallén	53	Hädéns Dental Återvinning	86
Dentsply DeTrey	12, 52	Plandent Forssberg Dental	54, 60	Specialistkliniken för	
Stockholmsmässan	13	Straumann	55	Dentala Implantat	91
X-dental	18	Curomed Utbildning	56	AristoDent	bilaga
Multiergonomi	18	Digitales	57	Doxa Dental	bilaga
Swede Dental	18	Meda	58	Kerr	bilaga
Örestad Dentallab	19	Dentaleye	59	Opus Health Care	bilaga
Teknodont	21	Dentalringen	60	Plandent Forssberg Dental	bilaga
Pepsodent	23	Philips	61	Stockholmsmässan	bilaga
GlaxoSmithKline	24	Sv Tandläkare-Sällskapet	72	Swedish Academy of	
W & H Nordic	27, 51, 56, 92	Directa	73	Cosmetic Dentistry	bilaga
Doxa Dental	29	Proxident	74	Unident	bilaga
Hultén & Co	32	Biomet 3i	75	Voco GmbH	bilaga

KALENDARIMUM

Ansiktet utåt

Tid: 27–28 oktober 2011
Plats: Karlstad
www.tandlakarforbundet.se

När bör jag kontakta läkare?

Tid: 28 oktober 2011
Plats: Malmö
www.tandlakarforbundet.se

Motiverande samtal i tandvården

Tid: 10 november 2011
Plats: Stockholm
www.tandlakarforbundet.se

Depression och kultur – diagnostik och behandling

Tid: 29 november 2011
Plats: Transkulturellt Centrum, Stockholm
www.sls.sll.se/tc

Sao Paolo International Dental Meeting

Tid: 28–31 januari 2012
Plats: Sao Paolo, Brasilien
www.suvison.com/sp2012.asp

AEEDC Dubai 2012

Tid: 31 januari – 2 februari 2012
Plats: Dubai, Förenade Arabemiraten
www.aeedc.com

26th World Congress of International College for Maxillofacial Surgery

Tid: 1–4 februari 2012
Plats: Las Palmas, Kanarieöarna, Spanien
www.icmfs.es

Excellence in Dentistry

Tid: 26–29 april 2012
Plats: Istanbul, Turkiet
www.excellence-in-dentistry.org

The 3rd Future Trends in Implantology International Dental Conference

Tid: 31 maj – 2 juni 2012
Plats: Paris, Frankrike
aharel@paragon-conventions.com

5th International Conference on Ectodermal Dysplasia – Care and Clinical Trials

Tid: 1–3 juni 2012
Plats: Erlangen, Tyskland
<http://ed2012.org>

Europerio 7

Tid: 6–9 juni 2012
Plats: Wien, Österrike
www.europerio7.com/

TIPSA OSS

om evenemang till kalendariet. Kontrollera datum innan du bokar, uppgifterna i kalendariet kan ha uppdaterats efter pressläggning.
elisabeth.frisk@tandlakarforbundet.se

Vanans makt är stor

Ring oss!
040-76 115
Cervident

Dags att tänka nytt.

Cervident är ett av Sveriges äldsta dentallabb. Vi har servat tandläkare med tandteknik ända sedan 1979. Drivkraften är, nu som då, att alltid ligga i teknisk framkant. Att alltid sträva efter ökad kvalitet, högre effektivitet och korrekta leveranser.

Ett exempel på det är vår nya frästrustning. Den innebär att vi erbjuder egen, komplett produktion av frästa kronor och broar i coboltcrom och titan – utan dyra och tidsödande mellanhänder. Ring oss så berättar vi mer om möjligheterna med den nya frästekniken.

Välkomna till ett äkta fullservicelab! www.cervident.se | 040-76115

CERVIDENT

NYTT FÖR I ÅR:

NU MED FLYG
TILL SALZBURG!

AVRESA FRÅN:
ARN eller CPH
GOT eller OSL

KURS MED W&H OCH SENDOLINE

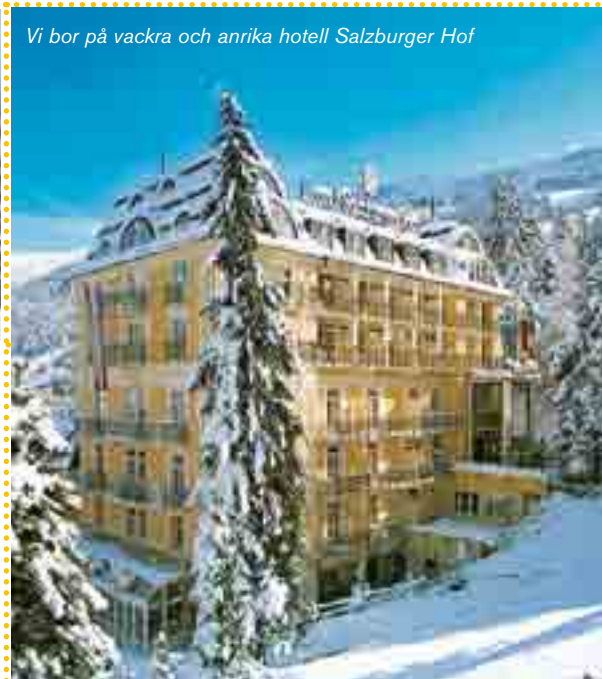
Endodontikurs

Maskinell rensning i Bad Gastein med endodontist Fredrik Erhardt

Vi upprepar succén, fjärde året i rad!

Vi bor på vackra och anrika hotell Salzburger Hof

Utresa: Till Salzburg lördag den 4 februari 2012
Hemresa: Från Salzburg onsdag 8 februari 2012

Pris inkl flyg, transfer, del i dubbelrum, frukost, 4 st middagar med dryck, kurs samt avbeställningsskydd: 14.490 kr inkl moms. Enkelrumstillägg: 1.495 kr. Utresa från Stockholm, Göteborg, Köpenhamn eller Oslo. Boka senast 9/11. Anmälan är bindande från och med 1 december.

SKYND A TT BOKA - BEGRÄNSAT ANTAL PLATSER!

För mer information välkommen att kontakta:
Filip Gloza eller Tomas Hoffman

Maila gärna er anmälan till kurs@whnordic.se med namn, telefonnummer, antal personer och dubbel- eller enkelrum samt avreseflygplats!

Sendoline
HEALTHY BUSINESS

Box 7037, Tillverkarvägen 6, SE-187 11 Täby
Tel: +46 8 445 88 30 Fax: +46 8 445 88 33
info@sendoline.com, sendoline.com

Box 7037, Tillverkarvägen 6, SE-187 11 Täby
Tel: +46 8 445 88 30 Fax: +46 8 445 88 33
kurs@whnordic.se, wh.com